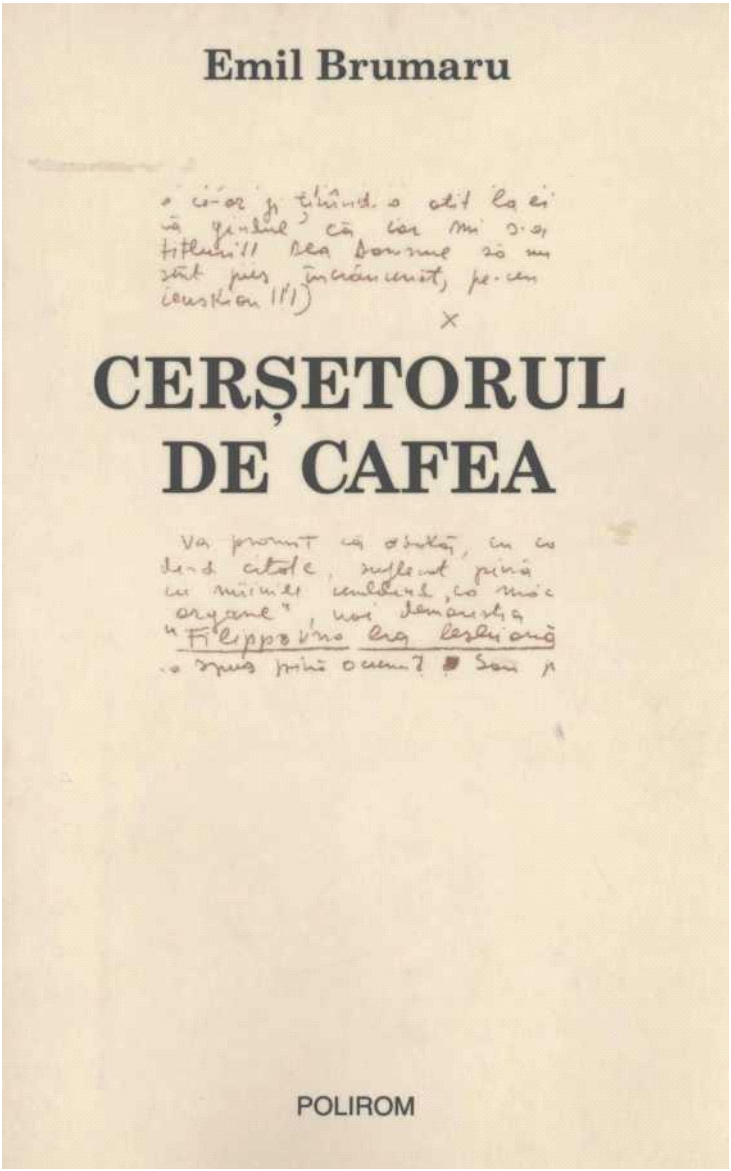

NOTA CORECTURA,
E curatzat, NU se mai introduce in template si

nici in AUTOCORECT, intrucat am facut-o eu, - am pastrat formatarea bold, merge direct la v.1.0.

Emil Brumaru (n. 1939), unul dintre cei mai importanţi poeţi contemporani. Apreciat în egală măsură atît de critica literară, cît şi de publicul larg, reuşeşte să impresioneze şi cu personalitatea sa nonconformistă. Are rubrici constante în *România literară* şi *Ziarul de Iaşi*, a scris la *Plai cu boi*, dă interviuri în revistele mondene, participă la discuţii pe internet. A debutat în 1970, cu *Versuri*, volum premiat de Uniunea Scriitorilor din România. Alte volume publicate: *Detectivul Arthur* (1970) *Julien Ospitalierul (1914), Cîntece naive* (1976), *Adio, Robinson Crusoe* (1978), *Dulapul îndrăgostit* (1980), *Ruina unui samovar* (1983), *Dintr-o scorbură de morcov* (1998), *Poeme alese (1959-1998)* (2003), *Operapoetică* (2 vol., 2003), *Fluturii dinpandişpan* (2003), *Poezii (cane* la borcan, 2003). Este laureat al Premiului Naţional de Poezie „Mihai Eminescu" (2001), pentru „Opera Omnia". Poemele sale au fost incluse în antologii din România, Germania, Franţa, Anglia.

2004 Editura POLIROM
www.polirom.ro

Descrierea OP a Bibliotecii Naţionale a României:
BRUMARU, EMIL

Cerşetorul de cafea: scrisori către Lucian Raicu / Emil Brumaru – Iaşi: Polirom, 2004 240 p.; 19 cm (Ego-grafu)
ISBN: 973-681-758-X

821.135.1-6

EGO grafii

Emil Brumaru

CERŞETORUL DE CAFEA

Scrisori către Lucian Raicu

POLIROM

2004

I

Sînt îngrozit! Am patruzeci şi unu de ani

Stimate domnule Lucian Raicu,

Sînt îngrozit! Am patruzeci şi unu de ani şi-ncă nu am scris acele scrisori pe care demult mă gîndesc să vi le trimit. Ce-am făcut, ce fac? Pe zi ce trece îmi plac tot mai mult personajele negative din cărţile adorate. Eram nebun după Nastasia Filippovna, acum îmi vine să-i dau un şut în cur de cîte ori o întîlnesc prin *Idiotull* Nu mai vorbesc de Mîşkin, care mă exasperează. Ce-o fi asta? Uite, o spun cu mîna pe inimă, îmi place Lebeadkin şi Ippolit. A, văd că, dus de creion, am scris Lebeadkin în loc de Lebedev! Nu-i nimic, amîndoi îmi sînt deopotrivă de dragi. Plus tata lui Ganea, mitomanul fabulos, generalul Ivolghin.

Scriu cu creioane şi pe foi dictando anume. Poate aşa o să fiu mai natural, o să-mi înlătur tracul. Dar să nu uit: nu-i delicios că toate cele trei fiice ale generalului Epancin sînt trupeşe şi halesc pe sparte începînd cu micul dejun?! Le văd mari şi cărnoase, transpirate şi păroase!

În prima mea vizită la dumneavoastră, la un moment dat, cred că spre sfîrşit, m-a izbit halucinanta asemănare pe care v-o căpătase chipul cu cel al lui

Gogol!! Vreau să mă înţelegeţi bine. Nasul, ochii, sprîncenele, *aerul* din jurul feţei *acut spiritualizate*, toate mi-au adus brusc în memorie fotografiile lui Gogol. A ţinut o clipă, poate mi s-a părut. *

Acum vreo săptămînă l-am întrebat pe Dinescu dacă nu-i **este** frică uneori că s-ar putea să nu mai **scrie.** El **mi-a** răspuns: „Nu mi-e frică, bătrîne, ce **pula mea! Eu** scriu un jurnal, n-are cum să se ter**mine". Da,** m-am gîndit, are dreptate. Dar dacă la un **moment dat** îţi dai seama că persoana ta *nu merită* **să-i** consemnezi întîmplările într-un jurnal?

Nu a citi o carte, cît a o aştepta să fie scrisă. Iată, de cînd ştiu că veţi scrie despre Eminescu, iau volumele groase, dumnezeieşti ale ediţiei Perpessicius, citesc pe ici, pe colo şi mă gîndesc la cartea care se încheagă undeva chiar despre acele rînduri ce le am sub ochi. Ce plăcere! Să ştii că peste cîţiva ani vei avea la căpătîi o carte formidabilă! Să-i ghiceşti formatul, să-i presupui capitolele. E ca şi cum aş alcătui-o eu!

Totdeauna părinţii sînt dezamăgitori. De aceea şi eu, ca tată al lui Scămoşilă (mai şi pronunţînd „Scămoşîlî"!), v-am produs o impresie penibilă!

C-o stimă veche şi-o prietenie hodoronc-tronc, Emil Brumaru

24.VI.1980

România literară, nr. 1 din 8 ianuarie 2003

Mă atîrn de un creion şi-o coală de hîrtie

Iubite şi stimate domnule Lucian Raicu,

Sînt zile, ca asta din faţa mea, în care nu aş mai vrea să mă trezesc din somn. Din cînd în cînd, rupturi adînci în suflet, alunecări imprevizibile de spaime, de sentimente, prăbuşiri totale de speranţă mă fac să-mi

blestem destinul şi aşa destul de precar. Ce este dragostea? Ce este ura? Pentru ce uităm absolut tot trecutul într-o clipă aprigă de mînie? Ce este viaţa? Iată întrebări care se îmbulzesc neputincioase, declanşate de întîmplări pe care nu le pot mărturisi. Mă atîrn de un creion şi-o coală de hîrtie, mă gîndesc la fata mea, Andreea, la glasul ei minunat, subţire, încrezător în invincibilitatea mea. Peste tot şi de toţi mi se spune: ce faci? de ce stai degeaba? fă bani, bani, bani, bani! Este nespus de greu să trebuiască să explici celor mai dragi, mai apropiaţi, că, şi nu mi-e ruşine s-o spun, din adolescenţă, visul meu împodobit, lucrat seară de seară, crescut în taină, visul meu trecut prin acea perioadă cruntă de la nouăsprezece ani cînd, bolnav de tuberculoză, făceam aşa-numita „cură cadaverică" (trebuia să stau *absolut* nemişcat), visul meu de tînăr doctor de ţară, iremediabil înfundat în singurătatea unui sat necunoscut, visul meu pueril poate, dar veşnic prezent, a fost, este *să fiu scriitor.* „Profesiunea" de scriitor. Sînt eu un „parazit", un tip care stă cu crăcii în sus, pe pereţi, şi-şi pierde vremea citind Dostoievski? Pentru ce chiar cei mai de lîngă inima mea, din aburul respiraţiei mele cotidiene, mă lovesc nemilos cu acelaşi şi acelaşi cuvînt: *bani*? Scrisoarea asta iese din şirul celor pe care vi le trimit. *Şi n-aş vrea să-mi amintiţi de ea.* Probabil că vin săptămîna viitoare în Bucureşti. Sînt terorizat de ceea ce mi se întîmplă. O, desigur, aş dori să „lucrez", să fiu aici, în Iaşi, la o revistă. Dar e imposibil. Nimeni nu mă poate primi, nimeni nu vrea să mă primească. Fac parte din Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti, sînt oaia gri de aici. Cum se poate destrăma tristeţea, cum se poate înlocui cu altceva? De fapt, nu tristeţea care-i chiar plăcută, ci arderea uscată, fără flacără, a celor mai intimi stîlpi de sprijin? Un minim de confort interior, o oarecare linişte; de unde?

N-am dorit deloc să fiu patetic. Am scris pentru a mă linişti, pentru a trece asupra altuia povara unei clipe prea grele. Nu trebuie să vă speriaţi, voi continua ca şi mai înainte. „Spărtura” asta e întîmplătoare. A mă văita, ce lucru lipsit de gust! Stau la etajul V. Ieri, Tamara Nikolaevna, nici mai mult nici mai puţin, a aruncat pe fereastră un scaun!! Gest superb, dar el n-a căzut pe jos pe ciment, ci-n sufletul meu şi s-a făcut praf. Este o scrisoare, vă daţi seama, pe care doresc s-o citiţi *numai dumneavoastră.* Dacă ea ar afla c-am deconspirat momentul acesta de „iritare”, s-ar produce lucruri şi mai rele. Vă rog. Sînt mîhnit, mult prea mîhnit, iubite şi stimate domn Lucian Raicu.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

2. VIII. 1980

P.S.: Vă rog, nu-i spuneţi lui Dinescu de chestiile astea. Vă rog.

România literară, nr. 2 din 15 ianuarie 2003

A mînca prune *Tragedia*!

Stimate domnule Lucian Raicu,

După ce se ceartă cu taică-su, după ce-şi pierde umbrela, după ce face-un scandal enorm şi cu nevastă-sa, după ce, în finală, îşi bate şi copilul, vă întreb, ce-i mai rămîne unui om de făcut? Să scrie o scrisoare! Şi nu oricui. O scrisoare în care să nu fie vorba despre nimic. În care tristeţea să pară vioaie, plăcută, parcă aşteptată, aşa, ca divertisment.

Acum cîţiva ani am descoperit o metodă de-a înlătura durerea! Da, prin clasificarea ei minuţioasă. Luam un creion şi-o hîrtie şi-o încadram în genul, specia etc… O pulverizam! Pînă la urmă, tot clasificînd, mi-am făcut un tabel complet de dureri! Din clipa aceea, totul a început din nou. Trebuia altă metodă. N-am descoperit-o încă.

Chestia cu frica în faţa colii albe cred că se poate rezolva aşa: se ia o coală *liniată*| Şi, dacă toate liniile astea paralele se întîlnesc, cum zice formidabilul Lobacevski, la infinit, înseamnă că toate cuvintele mele se vor întîlni şi ele, undeva, într-un fel de frăzoi unic. Interesant!

Acum cîteva zile am descoperit în *Pomologia R.S.R.* Un soi californian de prune. A mînca prune *Tragedia*! Preţios. Parcă tot mai cinstit e a mînca un soi românesc numit *Băligos*|

Pentru că am vorbit de *Pomologia R.S.R.* Nu este om care, văzînd-o, să nu mă întrebe: ce faci dom'le cu asta? Am cărat cele opt volume uriaşe de la Dolhasca la Iaşi, de la Iaşi la Coarnele Caprei, de la Coarnele Caprei iar la Iaşi. Toţi se împiedică de ele, vor să le deie afară! Dar, gîndiţi-vă, un volum e despre *măr,* unul despre *căpşune*, *zmeură* etc. E bine, e liniştitor să ai cărţi enorme despre fructe. Visez o enciclopedie vastă despre mărar. Cu planşe, cu hărţi care să prezinte circulaţia soiurilor de mărar în Europa, cu oglinzi în care să se zărească viaţa lui virtuală!

Nu am nimic cu Geo Bogza, nu am nimic cu Fănuş Neagu, sînt perfect în afara scandalului dintre ei. Dar de ce, de o bună bucată de vreme, mă irită secret veşnica, ampla cutremurare în faţa oricui şi a orice a lui Bogza? Nu ştiu, constat doar. Solemnitatea lui funcţionează ca un ceasornic cu cuc, bine şi regulat întors şi aş fi tentat, din pură curiozitate, cînd iese cucul şi zice cu-cu! să-i strîng ciocul cu degetele. Acum, după ce am scris fraza asta, îmi dau seama că nu-i întîmplătoare. Bogza dădea, din cînd în cînd, *ora exactă*. Cred că acelaşi sentiment îl încerc şi-n faţa permanentului extaz al lui Alexandru. Se mai extaziază omul, nu zic nu, dar nici chiar aşa! Am impresia că la el micţiunea şi extazul *îl trece*, pur şi simplu. Numai că omul cu bun-simţ nu se pişă-n public!

Cu stimă şi mii de pamflete, Emil Brumaru

28. VI. 1980

România literară, nr. 3 din 22-28 ianuarie 2003

Nici roua n-o poate lua de la început

Stimate domnule Lucian Raicu,

A lua totul de la început! Dar asta-i imposibil. O singură dată poţi lua *totul de la început.* Pe urmă, iei *totul de la sjtrşitul* celor petrecute înainte. Nici roua n-o poate lua de la început. Picătura din dimineaţa asta stă pe locul săpat în foaia crinului de picătura de ieri. Ce chin chinezesc pe capul bietelor flori de-a fi pocnite-n corolă mereu, mereu…

Mă dădeam mare c-am descoperit, fulgerător, asemănarea dumneavoastră cu Gogol! Dar iată că ieri am luat în mînă o carte de-a lui Valeriu Cristea şi ce citesc?

„… exista – am avut întotdeauna impresia – ceva izbitor gogolian în unele din calităţile şi *chiar în unele din trăsăturile înfăţişării lui Lucian Raicu. N* îmi rămîne doar satisfacţia de-a fi remarcat acelaşi lucru împreună cu Valeriu Cristea, pentru că articolul, recunosc, abia acum l-am citit prima dată.

Şi pentru că a venit vorba de Gogol. Ştiţi care-i marea mea suferinţă? Lipsa volumului 2 din seria de *Opere* în 6 volume a lui Gogol. Desigur, am în B.P.T. Acest volum. Dar seria aceea, citită cînd eram aproape copil, o iubesc, îmi dă plăceri nebănuite numai ţinînd-o-n mîini.

A avea o voce de zile mici!

„Scrisoarea-i o prostie! Scrisori scriu spiţerii…” Am citat din Gogol! Dar dacă citatul ăsta, pe care cred că eu l-am descoperit, se află-n cartea dumneavoastră?

Una din marile mele disperări de lector este că

nu pot citi toate cărţile unui autor dintr-odată! Ce delir ar fi să-l am pe Dostoievski integral, în aceeaşi lectură, în cap! Dar în timp ce citesc *Idiotul*, de exemplu, am uitat o mie de nuanţe din *Crimă şi pedeapsă* şi tot aşa… Nu pot citi decît o singură carte. Iar dintr-o carte nu pot citi decît o pagină!

Îmi place, dimineaţa, cum mă scol şi-mi fac o ceaşcă mare de teracotă cu cafea, *fără a vedea oameni*, să intru în lectură. Dacă zăresc cumva pe taică-meu, s-a dus dracului tot farmecul. Nevasta mi-o acopăr c-o pătură.

Vă scriu pentru ca să-mi fie ruşine. Pentru ca mereu cu o nouă scrisoare să şterg impresia penibilă pe care-a lăsat-o cea dinainte. Vă scriu pentru că aţi intuit enorma importanţă a lui Scămoşilă-n viaţa mea. Vă scriu pentru că-l invidiez pe Dinescu că poate, atît de simplu, să fie alături de dumneavoastră. Simt nevoia unei ucenicii, am simţit-o mereu. Nu-mi mai este teamă de ridicol. Mai exact, mi-e teamă, *dar ştiu că-l înţelegeţi.*

Cu stimă şi ucenicie, Emil Brumaru

1. VII. 1980

România literară, nr. 4 din 29 ianuarie – 4 februarie 2003

Dar mai ales sînt contra şurubului

Stimate domnule Lucian Raicu,

Încerc să vă scriu o scrisoare nu cînd, aşa cum mi se întîmplă uneori dimineaţa, aburit de cafea, sufletul mi se dilată brusc şi parcă zăresc ceva, nu ştiu precis ce, dar am senzaţia că aş putea comunica, aş putea bucura, aş putea să fiu iar viteaz şi pur printre cuvinte, ah, nu, nu, ci *acum*, după ce am cărat un frigider la gară, l-am urcat icnind în vagonul de bagaje

şi-am înjurat din toată inima *obiectul*! „Umiliţi şi obidiţi”, dar nu de oameni, de obiecte! Poate că de asta am încercat permanent, din răsputeri, să mă pun bine pe lîngă ele. O clanţă care nu vrea să se mişte decît cînd îi trăsneşte ei prin broască, un dulap ce scîrţîie oricît l-ai implora şi tămîia (şi eu l-am şi „lăudat” în scris!!) etc. Ei bine, toate astea mă fac pilaf. Dar mai ales sînt contra şurubului! Şurubul e un despot absolut. Se strînge cînd vrea, se desface cînd nici nu te aştepţi. Şurubul, stimate domnule Lucian Raicu, cu ghiventul lui capricios!

Să continuu deci, fără har, scrisoarea. O, de-aş avea o sfoară de moşie, un conac în ruină, cîţiva mesteceni şi-un samovar! Să-mi pun o haină uşoară, să-mi iau pălăria de pai şi puşca de vînătoare, să-nham o iapă calmă la şaretă şi, fluierînd prepelicarul, să plec la plimbare! Să mănînc somon şi batog, să joc biliard la o moşieriţă tînără şi văduvă, vecină îmbrăcată-n museline albe, trupeşă şi tandră, ahtiată după discuţii fine, dar ascunzînd în lenjeria-i intimă acel pizdoi pe care bănuiesc că-l au toate eroinele lui Turgheniev!

Sau să mă duc la zemstvă cu chibitca! Să beau o votculiţă cu substitutul de procuror şi cu comandantul cercului de recrutare! Şi s-o bîrfim puţin pe noua mareşăleasă a nobilimii! „Dar nurii Katerinei Ivanovna?”

Am mai spus-o, beţia dumneavoastră este o *iniţiere în delicateţe.* Vreţi şi un argument? Unul ar fi că de la o anumită cantitate de vin nu mai vorbeaţi, ci doar vă desfoliaţi ideea, prin gesturi, ca pe-un trandafir. Am fost uimit, vorbesc extrem de serios, de graţia, de nesfîrşita irizare-n zeci de nuanţe pe care o capătă, în acest nou şi fraged sistem de semnalizare, *mesajul dumneavoastră*!!! Asta ca să pun un punct de aur scrisorii mele!

Cu stimă şi urlet, Emil Brumaru

5. VII. 1980

România literară, nr. 5 din 11 februarie 2003

Ce odihnitor e să scrii unui critic!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Ce poate „conţîni” o scrisoare? Te scoli dimineaţa, pe la şase, deschizi geamul, îţi faci o cafea mare în vechiul ibric albastru, o torni într-o ceaşcă temeinică de teracotă galbenă, iei o carte (de obicei una citită de două-trei ori), respiri, sorbi, citeşti. Dar vrei să comunici cuiva plăcerea celor trei verbe matinale! Ascuţi bine cu lama două creioane „Koh-I-Noor” B, potriveşti foaia liniată pe furnirul maro al biroului, priveşti acoperişurile verzi, asculţi zgomotul hidroforului şi-ţi dai seama, deodată, că totul e pierdut, iremediabil pierdut: adolescenţa, poezia, dragostea, prietenia. Rămîne lectura. Atît.

Ce *odihnitori* să scrii unui *critic*| Orice ai spune, oricît de subtil sau de nasol, ştii că *textul* tău are şansa de-a căpăta, prin ochiul inteligent al celui ce-l priveşte, un grad de refracţie nebănuit, surprinzător, aşa cum se întîmplă cu linguriţele lăsate banal, după ce ai lins şerbetul de pe ele, în apa unui pahar: se frîng delicios întru candoarea legilor fizicii! Chestia-i însă că se *frîng.*

Scrisorile îmi dau şi frisonul, tensiunea emisiunilor „în direct”. Aici nu se mai poate corecta nimic. A face ciorne la scrisori (şi, demult, am căzut şi eu în păcatul ăsta) *e o porcărie*, pur şi simplu!

Dar să nu mint. E adevărat, nu fac ciorne însă, dacă în timpul zilei îmi trec nişte cuvinte prin suflet, caut să mi le fixez, să le ţin intacte-n memorie pînă ce cîndva, nu ştiu cînd, voi lua creionul şi voi scrie. Important e totuşi altceva. Sînt curios să văd ce va ieşi! Ce voi mai zice? *Ce voi mai ascunde?!*

Să fie, mă întreb acum, o pacoste pe capul dumneavoastră plicurile mele? Pentru că avantajul

meu este enorm: acela de a nu dori un răspuns. (S-ar putea să mint!)

Ei bine, iată un final *grosolan*, *josnic:* întrerup totul ca să mă duc să iau de la reparat un uscător de păr tip UP-5!!! Obiectul! În ultima secundă o rază de lumină, obiectul se numeşte *Diana*!

Cu stimă şi violenţă, Emil Brumaru

7. VII. 1980

România literară, nr. 6 din 12 februarie 2003

Patru ouă de raţă

Stimate domnule Lucian Raicu,

De cîteva zile laşul e năucit de tei. Un aer moale, dulce-dulce, răbufnind fierbinte în jurul femeilor înhămate la propriul lor cur, îmi copleşeşte eminescian sufletul, mi-l face ca pe-o baltă lină-n unde leneşe, aproape uleioase, de parfum. Aici şi acum trebuie scris despre Eminescu, în altă parte fraza nu va avea mireasmă specifică şi, unde nu-i iz, ştiţi şi dumneavoastră, vai de pizdă!

Aseară mi-a telefonat Dinescu. Nu eram acasă, dar ce bucurie blîndă am avut cînd am aflat de la maică-mea că lunganul ăsta genial, cu faţa ca un galoş decolorat de spirt, şi-a adus aminte de mine. Cînd voi prinde de secundă o oră fericită, vă voi descrie întîlnirea, marea mea întîlnire cu Dinescu din 1972. Existenţa lui în carne proaspătă şi oase fluide m-a uimit, atunci, atît de tare, încît nu-mi venea să cred că-i el. Ce delir, ce salvare!

Recitesc *Idiotul* şi-mi aduc aminte că Dinescu purta volumul întîi, din ediţia B.P.T., într-o taşcă, în zilele acelei prime întîlniri. Da, da, mi-a atras chiar atenţia asupra prefeţei scrise de dumneavoastră! Cum se leagă totu-n amintiri!

Dar, pentru că am apucat-o pe partea Dinescului, să însemn şi chestia cu ouăle de raţă! Pus pe cumpărături fabuloase, scoţînd banii cu pumnul din geanta lui adusă din Paris, Dinescu cel de acum, cu vreo cîteva săptămîni în urmă, înfometat superb, a cumpărat fulgerător din piaţa Sfîntul Spiridon patru ouă de raţă! îi plăceau, erau verzui şi mari, promiteau gălbenuşuri cît roata carului mic! Dar la o coadă de moşnegi pensionari, la pîine, auzind ei că vorbim de ouă de raţă, au început să spună că-s periculoase că au „saponele", că ţi se-nfig ăstea în ficat şi mori, crăpi! Am mai adăugat şi eu, doctorul, că salmonella e într-adevăr nasoală şi iată-l pe Dinescu băgîndu-i în pizda mă-sii pe toţi şi nemaimîncînd ouăle. Sînt sigur, absolut sigur, că-n viaţa lui nu va mai lua ouă de raţă! Fiindcă au „saponele"!

Şi ca să-nchei în stilul verbal al lui Dinescu: Alexandra, Adelaida, Aglaia, toate nefututele, toate cu himenele-n flăcări. Iar Nastasia Filippovna, de la şaisprezece ani, ciuruită de pule! E o diferenţă!

Cu stimă şi caniculă, Emil Brumaru

11.VII.1980

România literară, nr. 7 din 19 februarie 2003

Din ce în ce mai despărţit de noi toţi

Stimate domnule Lucian Raicu,

După cel de al doilea telefon al lui Dinescu, să caut să-mi descopăr nu dumneavoastră, ci mie motivele care m-au făcut, la un moment dat, să iau creioanele, hîrtiile liniate şi „curajul" de-a vă scrie? El, Dinescu, mai în glumă, mai în serios, mi-a zis: „Bătrîne, eşti şmecher, îţi apare o carte, îi scrii lui Raicu, efectele sînt cele scontate!". Da, o să-mi apară o carte, vă scriu... Numai că ar fi totul prea simplu, prea văzut

„din afară”. Şi de altfel, se va observa, în timp, că e vorba de cu totul altceva. De fapt, „declanşarea” a produs-o, fără să ştie, chiar Dinescu! Cele două zile petrecute împreună cu el, acum vreo cîteva săptămîni în urmă, au adăugat acea „gută de Amor”, vorba lui Depărăţeanu, ce-a făcut să mi se verse-n bulbuci spumoşi sufletul. Bine, veţi spune, acesta nu-i un motiv, ci un „factor adjuvant”. Da, voi răspunde, Dinescu, dezinvolt, m-a lovit cu mîna peste cot şi degetul meu, care de mult stătea încîrligat pe trăgaci, a apăsat. Puşca o pregătisem, puşca mea subţire, cu lunetă, cu migala celui mai nostalgic asasin!

Iniţial am vrut ca toate scrisorile să aibă un supratitlu: *Recviem pentru „Scămoşîlî”.* Mă gîndeam chiar la o periodicitate a lor strictă, ca şi cum ar fi fost o „publicaţie”! Mi-am dat seama, pe urmă, că asta m-ar stingheri, m-ar inhiba. Iar despre *Scămoşîlî* eu n-am prea scris nimănui, nimic. Nu am putut. Acum, după atîţia ani de la moartea lui, sînt din ce în ce mai convins că acest motan psihopomp mi-a dus sufletul meu cel adevărat, de poet, cu dînsul, pentru totdeauna, pe-un tărîm sălbatic şi dulce. Cu dispariţia lui Scămoşîlî, stimate domnule Lucian Raicu, poezia mea s-a sfîrşit.

Unul din motivele (pe care le voi dezvălui încetul cu încetul) ce m-au făcut să vă scriu a fost, nu zîmbiţi, *poziţia*, *amplasamentul* dumneavoastră, în timpul celor două vizite ale mele, în cameră. Stăteaţi *singur,* într-o parte a odăii, cu geamul deschis abisal în spate, bînd meticulos, din ce în ce mai *despărţit* de noi toţi care, absolut semnificativ, stam în cealaltă parte, dincolo de peretele, cu înaintarea nopţii, tot mai vizibil tencuit. *Izolarea* era atît de netă, de imposibil de învins încît, dacă aş fi aruncat c-o prăjitură-n dumneavoastră, ea s-ar fi lipit spectaculos, cam la vreun metru şi jumătate de ţintă, de zidul de după care ne mai făceaţi semne!

Cu stimă şi tristeţe, Emil Brumaru

15. VII. 1980

România literară, nr. 8 din 26 februarie 2003

Apoi cît de trist am fost

Stimate domnule Lucian Raicu,

Iată-mă pus, din cauza telefonului de-aseară, dat de Dinescu de la dumneavoastră, din nou în situaţia de-a mă justifica! „Eşti un mari şmecher, bătrîne!”, mi-a zis el. Numai că de data asta nu l-am mai crezut! Să fie dînsul puţin „gelos”? M-ar bucura! mai e însă şi faptul real că, în ultima vreme, *datorită acestor scrisori,* Dinescu mi-a telefonat de vreo patru ori, ceea ce-i o realizare! Adică nu m-a lăsat singur.

Ce mult m-am dilatat în fericire cînd a apărut primul volum de corespondenţă al lui Odobescu, 3000 de scrisori!! Dumnezeule! apoi cît de trist am fost, răsfoind, să văd că majoritatea le-a scris în *altă* limbă. Pe mine mă interesa, pînă la fierbere, gustul limbii odobesciene, intimitatea aceea inimitabilă, pe care ţi-o dau numai scrisorile, cu sufletul netrucat al scriitorului. Savoarea bulbucului necontrolat, umflat spontan pe deasupra paginii în chiar clipa-n care te fute dulce şi fulgerător gîndul. Or, scrisorile lui în franceză, vorbind exact, foarte exact, nu mai ţin de literatura română! A le traduce? Se spulberă şi ce-a mai fost! Păcat, mare păcat că Odobescu nu şi-a scris toate cele 3000 (!) de scrisori cu ţîţa mamei în gură.

Pe de altă parte însă, scrisorile „franţuzeşti” ale lui Odobescu primesc o aromă specială, capătă un fel de comic involuntar: „Un dentiste de Bucarest prepare une collection fort interessante en ivoire…”.

Şi totuşi, fiţi atent, nu-i mult mai delicios să citeşti, în româneşte, o chestie ca asta?

„Dragă D-le Mirea

Era convenit să venim azi la teatru ca să regulăm tablourile.”

Ca să adaug imediat J’ai tâche de voir Mitică hier…”.

Cînd vom avea cele nu ştiu cîte volume în faţă, cu toate scrisorile lui Odobescu, alta va fi literatura română, v-o jur!

Dumneavoastră aveţi o cu totul altă părere. Anume că nu în jurnale, nu în scrisori scriitorul e „cel adevărat”. Că, şi-l luaţi pe Tolstoi de exemplu, e mult mai autentic cel din operă, mai sincer, mai nestăpînit de limitele propriei vieţi. Desigur, aşa este. Dar să nu uităm că *opera* celor mai mari scriitori e, de fapt, un *jurnal*! Întrebaţi-l (eu am făcut-o!) pe Dinescu!!!

Şi ca să fiu galant şi pur, îmi scot pălăria albă de pai ţeapăn, mă înclin cu bastonul subţire sub braţ şi-i sărut mîna incomparabilei doamne Sonia Larianovna!

Cu stimă odobesciană, Emil Brumaru

17. V1I.1980

România literară, nr. 9 din 19 februarie 2003

Voi începe să-mi amintesc c-am fost şi poet

Stimate domnule Lucian Raicu,

Aş vrea să fiu limpede şi pur, să vă pot scrie fericit despre Tom Sawyer şi Huckleberry Finn, să-mi arunc sufletul în mari clipe luminoase, să văd iarăşi printre cuvinte leaţurile subţiri, proaspete, abia geluite ale gardurilor din copilărie, să vă fac să vă pară totul uşor, apropiat, simplu, la îndemîna celui mai leneş gest, să rîd din toată inima de rouă şi să vă arăt cu degetul cum fluturii se fut în aer! Dar mă întorc mereu, mereu, mereu la Dostoievski, la Cehov, la Gogol, la

ruşii ăştia mari şi de necuprins, blestemat să nu mai înţeleg altceva. Dar parcă pe ei îi înţeleg? Îmi scapă tot timpul, trebuie să-i iau iar şi iar de la prima pagină; uneori arunc cartea, dar mă întorc cu aceeaşi poftă, sau scîrbă, sau credinţă la *dînşii*. Ce s-a întîmplat? Unde-i chichirezul? M-aş tot duce în guberniile lor imaginare, pierdut, bînd samovare-ntregi de ceai, iubind şi urînd adînc Nastasii şi Gruşence! Şi ce-aş mai „ţopăi" cu Lebedev!!

Uneori mi-e atît de dor de Dinescu, nu cel de acum, mi-e nesfîrşit de dor de Dinescu pe care l-am cunoscut în 72. Era înalt şi subţire, avea plete aproape blonde, părea uluit el însuşi de poeziile pe care le spunea, le cînta, le făcea parcă atunci, pe loc, în joacă, anume pentru mine. Se simţea „geniul", plutea în jurul lui ceva sfîşietor de gingaş, un fel de răsuflare-a îngerilor păzitori, aburul ocrotitor al gărzii personale de serafi. Cucerea clipa şi o arunca la spate pentru a cuceri, cu mai multă plăcere, clipa următoare. Picioarele-i puţeau a găină moartă, diavolii aveau grijă să-l ieie în primire de la călcîie, dar el rezista superb, înjurînd candid în dreapta şi-n stînga, împrăştiind spre stupoarea tuturor „puie" şi „pizde" şi „futaiuri" de clocotea văzduhul, ca pe nişte crini negri smulşi din teribila lui puritate. Doamne, mă gîndesc acum, eu am văzut poezia întruchipată într-un om!

Mă întreb şi-acum: aţi primit oare prima mea scrisoare pentru dumneavoastră? Apăruse cronica la *Versuri* în /?. /. Nu vă ştiam adresa. Am trimis plicul, cu foaia pe care cred că erau trei-patru rînduri, la redacţie. Ce ciudat. Doar cu ziarul în mînă, *uitîndu-mă,* nu exagerez, ceasuri întregi la pagină, *nu citind-o*, m-am simţit „scriitor"! A fost ca o învestitură, ca o spadă lăsată pe umărul meu. Parcă ţin minte că asta v-am şi scris atunci: că, în sfîrşit, mă simt scriitor. Nu bănuiam că peste aproape zece ani voi începe să-mi amintesc c-am fost şi poet!

Cu stimă şi cofeină, Emil Brumaru

18. VII.1980

România literară, nr. 10 din 12 martie 2003

Nastasia Filippovna era lesbiană

Stimate domnule Lucian Raicu,

Acum, c-am devenit *Membru Corespondent al Academiei Lucian Raicu*, făcînd, cum se cade, elogiul unuia din membrii plini, Dinescu, nu-mi rămîne decît să continuu la infinit, îngrozind poşta, istovind poştaşii şi-nfundînd pînă la refuz cutia dumneavoastră cu scrisori, nu uitaţi, nu uitaţi, scrise dintr-un foc, adică exact aşa cum se aud în sufletul meu, cînd iau creionul şi, barbar, înţep hîrtia-n cur cu grafitul! Un foileton lampant! O groază dulce-acrişoară c-un veşnic „va urma”! O rîmă-ntinsă metamer cu metamer, după o ploaie fragedă, între Cuza-Vodă şi Ştefan cel Mare! Da, stimate domn, între Cuza-Vodă şi Ştefan cel Mare, nu mi-e jenă s-o zic! Şi s-o susţin, stimate domn, şi s-o susţin!!

„... aţi putea dumneavoastră... Dar nu, trebuie să exprim în cuvinte mai tari, mai plastice, nu – *aţi putea*, ci – *aţi îndrăzni*, uitaţi-vă acum la mine, să afirmaţi că nu sînt porc?!”

Raskolnikov omoară baba-n iulie. Tot în iulie, Rogojin bagă cuţitu-n Nastasia! E luna crimelor, se pare!

(Plouă, e ora şase şi jumătate dimineaţa. Acoperişurile ude, mirosul bobului de apă strivit pe tablă, zgomotul oraşului. O furie strunită bate din copite-rn mine. Corectura a doua, sosită la editură de zece zile, îmi va fi trimisă abia săptămîna viitoare! De ce-or fi ţinînd-o atît la ei? Şi mă macină gîndul că iar mi s-a umblat la titluri! Dea Domnul să nu fie aşa fiindcă

sînt pus, enorm încrîncenat, pe-un scandal dostoievskian!!!)

Să nu uit: şi camera lui Raskolnikov, şi cea a babei (prima odaie) sînt tapetate *galben*. R. Stă într-o mansardă a unui imobil cu *4* etaje. Baba stă şi ea la etajul *4.* Şi, culmea, Marmeladov, tot la catul *4* locuieşte. Acelaşi nivel!

Vă promit că odată, cu cartea-n faţă, dînd citate, suflecat pînă la coate şi cu mîinile umblînd, ca măcelarii, prin „organe", voi demonstra că *Nastasia Filippovna era lesbiană*! Cum de nu s-a spus pînă acum? Sau poate că s-a zis şi nu ştiu eu!

Dinescu (iar revin la el!) are uneori, aşa, ca chestie, parcă vrînd s-o facă pe „şmecherul", cu mine, nişte gesturi de mare delicateţe. Curios! Parcă i-ar fi jenă de ceea ce-i mai blînd, mai cald, mai dureros de afectuos în el. De unde, *autenticitatea* lui!

Cu stimă, ploaie şi lecturi, Emil Brumaru

19. VII. 1980

România literară, nr. 11 din 19 martie 2003

1

Drept care, cu această scrisoare, încep numerotarea!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Să facem un mic, dar delicios, calcul. Dacă eu, mort-copt, aş reuşi să scriu zilnic cîte o scrisoare, timp de trei ani, am ajunge ca pe la jumătatea lui '83 să aveţi un valizoi ticsit cu *o mie* de plicuri! Ceea ce ar începe să semene a *operăW* Scriindu-le, după cum v-am spus, în direct, fără ciorne, fără copii, risc să se piardă, datorită poştei, vreo, să zicem, două-trei sute. Rămîn opt sute; e de ajuns! Plus că am scuza că cele mai frumoase au dispărut, nu că nu le-am putut scrie!!

Bineînţeles, în trei ani, am un spaţiu care-mi permite să trăncănesc cîte-n lună şi-n stele, variind subiectele *şi sufletul* la nesfîrşit. Din cele opt sute rămase, să presupunem că o treime sînt pocnite-n moalele ideii! M-am făcut om!! Cu două sute de scrisori mă pot prezenta în faţa Domnului liniştit. „Ce-ai făcut tu, Brumarule, pe-acolo, pe pămînt?” „Doamne, aş răspunde, am scris trei ani, zilnic, cîte o scrisoare domnului Lucian Raicu, două sute s-au pierdut pe drum, două treimi din cele ajunse-s proaste, dar restul, Doamne, restul, etc...” „Bine,

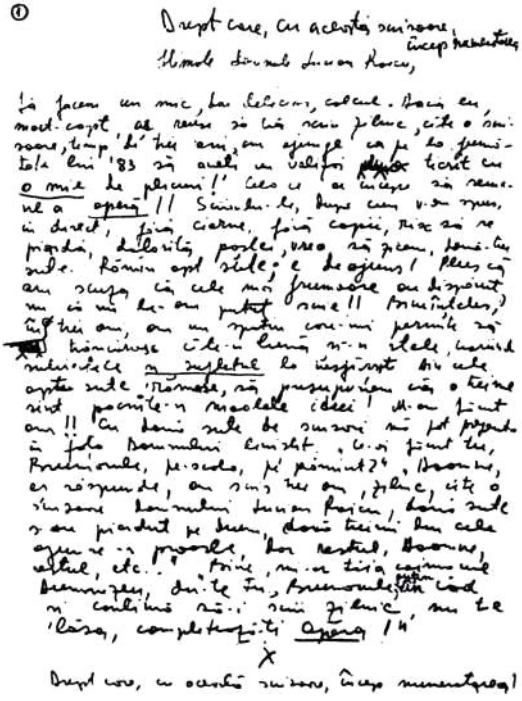

mi-ar tăia caimacul Dumnezeu, du-te tu Brumarule puţin în iad şi continuă să scrii zilnic, nu te lăsa, completează-ţi *Opera*!”

Drept care, cu această scrisoare, încep

numerotarea!

V-am mai pomenit de gîndul meu de-a supraintitula scrisorile: *Recviem pentru Scămoşilă.* Un alt titlu ar fi: *Ruina unui samovar.*

Pentru *Ruina unui samovar* visez scrisori construite numai din citate! De preferinţă, din clasicii ruşi. Un fel de colaje, eventual şi nişte extrem de scurte, telegrafice, comentarii.

Apoi aş putea înfiinţa rubrici! Pentru variaţie aş scrie şi un roman rocambolesc! Ce n-aş da să pot reînvia în mine spiritul lui Ponson du Terrail! Ce n-aş da să fiu Maurice Leblanc!! Unde e, în ce zare veşnic irizată s-a pierdut Arsene Lupin? Mi-a fascinat copilăria, toată viaţa mea, nu glumesc, am vrut să ajung un gentleman cambrioleur, un detectiv particular c-o secretară cu fesele mirobolante şi sînii dulce detracaţi în hamuri! Sau să am geniul rău şi suprarealist al lui Fantdmas! Să pun portocale cu

fitil sub pupitrele elevelor de clasa a unsprezecea, la ora de dirigenţie! Şi să scriu cu creta, ca-n extaz, pe gardul şcolii: FUT! Dar toate sînt nişte miresme mitomane de cafea, la ora cinci dimineaţa, cînd vă însăilez, duminical, aceste rînduri, şi-mi închipui, pentru a cîta oară? că încă, înc-aş mai fi-n stare să prind poezia de ceafă ca s-o pup în bot cu sete!

(va urma)

Cu stimă şi frenezie, Emil Brumaru

19. VII. 1980

P.S. (post-scriptum)? De ce nu P.C. (post-coitum)? Oare a scrie nu înseamnă *a poseda* cuvinte?

România literară, nr. 12 din 26 martie 2003

Se va citi pe melodia *Gui gău iau*

Stimate domnule Lucian Raicu,

Ciudate sînt căile scrisului! Ieri, Balzac de buzunar, făcînd la planuri nu „din cuţite şi pahară”, ci din fluturi şi dovleci, mă şi vedeam cu „corespondenţa” publicată-n opt volume groase, legate strîns şi deşucheat în mătasea celor mai fini ciorapi de damă! Azi, pleoştit, c-o noapte nedormită, după ce am terminat un fermecător Maurice Leblanc: *Victor, de la brigade mondaine*, îmi dau seama că mîna-mi atîmă mai greu, că creioanele-s tocite, că „cheful” a pierit o dată cu gîndul că *trebuie* să scriu! M-aş tot culca şi-aş tot dormi un secol numai să nu fac o literă! Şi merg mai adînc: oare toată spuma asta de scrisori nu-i din cauza fricii, groazei de-a mă apuca şi-a scrie o poezie? Poezie care, fiind proastă, m-aş chinui atît de mult s-o repar, încît mi-ar mînca zile şi săptămîni. Şi nici n-aş mai putea citi nimic! Şi acum, încă mai adînc! Nu frica, nu groaza, ci neputinţa, certitudinea că nu mai pot scrie ceva care să-mi placă, că nu mai am *spaţiul* necesar, mă determină să mă arunc cu capu-n jos şi sufletul în sus în plicurile ce se cască zilnic ca nişte prăpăstii ocrotitoare! Dar să nu uit un amănunt esenţial. Aceste scrisori sînt scrise *vis-ă-vis de dumneavoastră. Vă implică* tot atît de mult ca şi pe mine!

Culmea, după trei sau patru săptămîni de tăcere, Mugur îmi dă un telefon şi-mi *porunceşte* (pentru a cîta oară?) *să scriu o poezie*| Şi eu care-mi luasem de-o grijă!

S-ar mai putea un lucru. La un moment dat, torturat de obligaţia de-a scrie zilnic, ca un adevărat ocnaş ce scoate-n loc de sare zahăr, să caut odihna, salvarea, deliciul şi loboda într-o poezie!! Drept care, din nou, aţi fi direct implicat!

O scrisoare mă scuteşte totuşi de „lucru”, de

„muncă”. O scriu, o bag voios în plic, o trimit. Nu mai pot, orice-aş face, fiindcă n-o mai am în faţă, modifica, aranja, oranja! O scrisoare, din această ştampilă de vedere, nu poate fi ratată decît atunci cînd nu ajunge la destinatar, conţinutul necontînd, ci atingerea ţintei! Se petrece însă altceva. Dacă am senzaţia că am feştelit-o într-o zi, a doua zi caut, scriind altă scrisoare, s-o dreg, s-o pipărez, s-o coc

înăbuşit la foc subţire. Şi tot aşa, din ruşine spălată-n ruşine, ajung la un lanţ nesfîrşit de păcate.

Mîine dimineaţă, la ora cinci, voi face o „pernă de aer”! Deocamdată atît! Această scrisoare se va citi pe melodia *Guigău iau* (vedeţi *Antologia poeziei chineze,* vol. I, unde toate poeziile sînt cîntate pe melodii)!

Cu stimă şi mister, Emil Brumaru

21. VII.1980

România literară, nr. 13 din 2 aprilie 2003

Turgheniev iubea-n secret mamela!

Stimate domnule Lucian Raicu,

După ce, la cinci dimineaţa, m-am dus la subsol să fac o „pernă de aer” hidroforului, chestia mi s-a părut atît de stupidă, încît nici n-o s-o mai explic. Scîrbit deci de toate, n-am mai cumpărat nici iaurt, nici lapte, am venit sus, mi-am ascuţit creioanele şi mi-am pus în faţă foaia mea obligatorie, fie ce-o fi!

Uneori mă apucă o poftă nebună de lectură. Aş dori, tind din tot sufletul, să citesc douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru! Aşa ar fi ideal! Dar cad în bot şi nu-mi rămîne decît, cel mult, să mă gîndesc la personajele cărţilor, mai ales la ele, nu la autori! La *viaţa lor*\! Ce chiloţi o fi purtînd Nastasia Filippovna? Oare între Vera, fiica lui Lebedev, şi Mîşkin n-a existat

nimic? Sînt indicii, stimate domn, sînt indicii! Ippolit se branla? Tot ce-i posibil, febra mică a tuberculoşilor dă o stare continuă de excitaţie şi el, săracul, se pare c-a murit virgin, cu gîndul între crăcii Aglaiei! Ce s-o fi întîmplat, exact, între Rogojin şi Nastasia Filippovna, înainte ca acesta s-o penetreze, sub ţîţa stingă, cu cuţitul? S-au futut ei, *sau nu*? Esenţial de ştiut, vă asigur, absolut esenţial! Fiindcă, v-am mai spus, mă bate-n perversiune gîndul că cu Nastasia ceva nu-i în regulă la floci! Mereu ea e însoţită de cîte o femeie sau o fetişcană încîntătoare! Vă pot da citate, stimate domn, citate!

De zece ani de cînd îl cunosc pe Mugur, el se tot vaită că gata, nu mai scrie, i-au murit toate celulele cenuşii, doar două ore pe zi mai mişcă şi dînsul, nu-i făcut pentru viaţă, ci pentru moarte; îşi dă demisia, se pensionează etc. Ei bine, în acest timp a scos vreo patru-cinci cărţi de poezii, un roman, două cărţi de eseuri, o carte cu interviuri şi pregăteşte, adică are „aproape" scrise, încă două-trei cărţi! Întîi l-am crezut, apoi am fost amuzat, în ultima vreme a început să mă enerveze. Întrebarea e: „joacă" el această neputinţă (care a dus, iată, la zece volume!) sau chiar o „trăieşte", salvîndu-se veşnic în ultima clipă, cîştigînd clipa următoare? M-a uimit tenacitatea, încăpăţînarea cu care „lucra", cîndva, la Dolhasca, la roman. Mă uimeşte acum sprinteneala cu care scrie articole. Ultima dată, cu cîteva zile în urmă, la telefon, m-a anunţat că, nu-i aşa? nu mai poate scrie, s-a terminat etc...

S-ar putea să par răutăcios în cele scrise mai sus. De fapt, sînt intrigat, caut mecanismul. Vreau să-l folosesc!

Pentru *Ruina unui samovar.* „Nu se împlinise încă la trup, era slabă, oacheşă, şi *umbla puţin adusă din spate"* E vorba de Natalia Alexeevna, fata de şaptesprezece ani din *Rudin.* Turgheniev, ca de obicei,

pudic, nu ne spune, dar lasă să se înţeleagă că Natalia avea sînii mari. Fetele, cărora le e jenă de umflarea propriilor ţîţe, la o anumită vîrstă, umblă pentru a şi le masca, *puţin aduse din spate.* Turgheniev iubea-n secret mamela!

Cu stimă şi surîs, Emil Brumaru

22. VII.1980

România literară, nr. 14 din 9 aprilie 2003

Ce coşmar delicios, ce lume nouă şi bulbucată

Stimate domnule Lucian Raicu,

Renunţ la numerotare, cifrele mă irită, sentimentul contează! Oricum o să se adune o mie şi una de scrisori. Ieri a plouat toată dimineaţa. Îmi place să umblu cu umbrela aplecată mult în faţă, în aşa fel încît nu văd femeile decît de la talie în jos! Ce coşmar delicios, ce lume nouă şi bulbucată! Să tot rătăceşti pe străzile pline de carne. Mai ales acum cînd, nefiind în măcelării, orice bucă de doamnă capătă ceva special. Ai şi hali-o, nu numai te-ai uita! Mă surprind gîndindu-mă că aş fi un canibal distins!

Ar trebui să vă scriu despre Dolhasca. În ultima vreme mă bîntuie fantoma acelui „spaţiu”, *rezervaţia naturală de îngeri*, tinereţea mea tristă-n spatele unui zid de cărămidă, într-un şezlong, cu creionul în mînă, la pîndă. „Zidul lui Mayer!” Dar întrerup pentru a remarca, împreună cu dumneavoastră cel

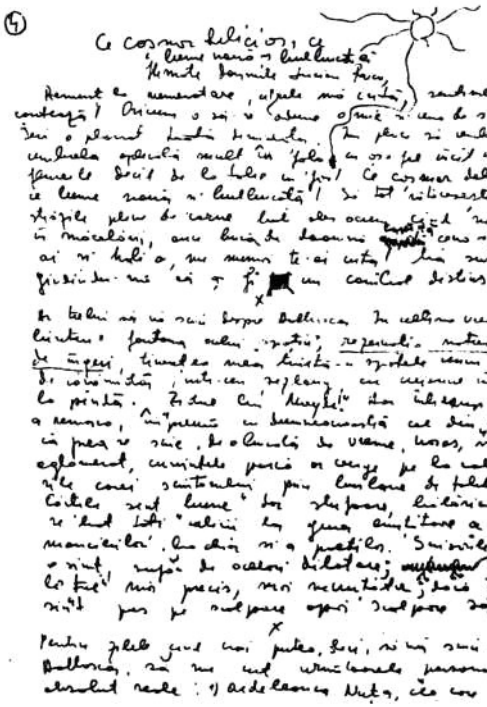

din *Reflecţii*, că prea se scrie, de o bucată de vreme, voios, mult, aglomerat, cuvintele parcă ar curge pe la colţurile casei scriitorului prin burlane de tablă. Cărţile sînt „bune” dar stufoase, bălărioase, se bat toţi calicii la gura emiţătoare a romancierilor, ba chiar şi a poeţilor. Scrisorile mele, o simt, sufăr de aceeaşi dilatare; să le „tai” mai precis, mai necruţător; dacă tot sînt pus pe scalpare, apoi scalpare să fie!

Pentru zilele cînd voi putea, deci, să vă scriu despre Dolhasca, să nu uit următoarele „personaje” absolut reale: 1) ardeleanca Nuţa, cea care l-a bătut în cap cu chiloţii pe electricianul Vasilescu; 2) profesorul de istorie Secrieru cu vorba lui preferată „perfect-izmene”; 3) Octav, omul de la sfatul popular, care chema oamenii la şedinţă, cu un ochi scurs (făcusem

chiar, pe atunci, şi-un distih: „De la sfat priveşte grav/ Ochiul scurs al lui Octav!”); 4) eleva Milica, despre care se ştia că se fute cu tractoriştii; 5) graţioasa cantonieră Sultănica, veşnic în uniformă C.F.R., cu fanionul galben în mînă, cu ochii verzi, cu profilul grav; 6) infirmiera Maricica, blondă, fragilă, cochetă, cu formidabila ei replică dată administratorului Tătaru: „O să fac ce-mi spui cînd o să aibă pizda mea dinţi!” (am chemat-o în birou, eram doar „directorul” spitalului, şi i-am cerut să nu mai aud asemenea chestii din gura ei; ea a izbucnit în rîs!); 7) proaspătul doctor Balahur, dintr-un sat vecin, care a fugit pe geam din dispensar, cu bisturiul în mînă, într-o „salvare”, ca să nu fie bătut de soţul unei lehuze; 8) Florin Mugur, da, Florin Mugur care, acolo, în Dolhasca, devenise un „personaj” important, central, de referinţă (dar despre el voi scrie, cînd va, şi-n ziare!); 9) magazinerul Topoliceanu care, ca să mă convingă că nu minte, mi-a zis (autentic, autentic!): „Puteţi să mă expectoraţi între ochi, dacă vă mint, dom’ doctor!”; etc… etc… etc…

Oare v-am scris aforismul acesta care-mi umblă prin cap de vreo două săptămîni? Între „misticism” şi „miticism”, la Ion Alexandru, e-o diferenţă de-o literă!

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

23. VII. 1980

24.

P.C.: Totuşi, pentru ultima dată, numerotez! Ba nu, voi numerota permanent! Prea sînt curios să văd dacă unele „numere” vor dispărea sau nu!

România literară, nr. 15 din 16 aprilie 2003

5

Undeva unde sînt motani, şi dovleci, şi fluturi

Stimate domnule Lucian Raicu,

Nu trebuie să vă mire că ieri, în lista incompletă de „personaje”, l-am trecut şi pe Florin Mugur. Şi dînsul a fost în Arcadia! Într-o bună zi s-a dat jos dintr-un tren accelerat pe peronul gării, c-o valiză enormă în mînă, speriat de mine şi de moarte. Era, pe atunci, şef adjunct la revista *Argeş,* trăia o mare derută a vieţii şi, aş spune, a creaţiei, căuta o salvare şi credea că în altă parte, undeva unde sînt motani, şi dovleci, şi fluturi va găsi rezolvarea. Într-o măsură, îmi dau seama, a şi găsit-o. În schimb, ce bizar, mi-am pierdut-o eu!

El sta în gazdă tocmai la faimoasa infirmieră Maricica, cea care condiţiona executarea ordinelor administratorului Tătaru (fost paznic la „canal!”) prin apariţia insolită a unei danturi într-un loc de-al ei destul de intim! Cu o maşină de scris, cu cafele, ciclobarbitale nocturne şi carbaxine diurne, în faţa unui geam deschis spre-o grădiniţă de flori şi-o stradă rurală, cu vaci şi tractoare, Mugur lucra la „roman”! Şi pe şest scria poezii pe care nu mi le citea niciodată de frică să nu-l inhib. Eu treceam pe la 10-11 pe la el. Se supăra iar c-am stricat o zi, iar n-o să mai scrie etc... Aşa că am stabilit să vină dînsul la mine, cînd îi convine. Putea să folosească două căi. Pe linia ferată, din traversă-n traversă, sau pe drum. Mă găsea în dosul casei, în şezlong, în faţa „zidului lui Mayer”. Niciodată nu puteam scrie în timpul prezenţei lui Mugur la Dolhascaî! Senzaţia netă pe care o aveam e că-mi „fură” cuvintele!! Parcă le-ar fi canalizat spre dînsul, iar mie nu-mi rămîne decît să citesc sau să mă cert cu el cînd apărea! Asta nu înseamnă că odată plecat, nu-i scriam disperat să vină din nou! Am reuşit chiar să-l aduc pe-un timp de ceaţă, înfiorător, cînd Dolhasca devenea un infern al ratării definitive. N-a rezistat, a şters-o peste cîteva zile!

Pentru că am alunecat în „rezervaţia naturală de îngeri”, să notez alte cîteva personaje. Soţia unui

casier de bilete impotent, care a fost prinsă cu şeful gării într-un (incredibil!) dulap. Preotul Cîrneală, mare jucător de poker, scurs cu religiozitate de bani de profesorii mai tineri, mai rezistenţi la băutură (în urma unui accident de maşină s-a ales cu un diabet!). Soţia superbă a croitorului din sat, umblînd c-o vacă la fel de frumoasă în aşa fel încît, în memorie, le văd mereu, înjugate la aceeaşi dorinţă! Puşcaşu, o fată grasă, isterică, făcea false crize de epilepsie în gară şi, cînd o aduceau la spital, mă înjura cu voluptate (pînă la urmă a rămas gravidă cu un miliţian şi s-a calmat)! Dar să nu exagerăm!!

Ieri, în stradă, într-o lumină albă, rece de toamnă, am avut, pentru o clipă, impresia că se întîmplă ceva-n mine, un fel de revărsare fericită de lacrimi grele. Apoi m-am dus să stau la coadă la bere!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

24. VII.1980

România literară, nr. 16 din 23 aprilie 2003

„Sinucigaş ratat, băşică de fiere spartă pe două picioare”

Stimate domnule Lucian Raicu,

Încep prin a vă ruga ca în toate scrisorile în care am scris „zidul lui Mayer” să transformaţi pe *a* în e, deci „zidul lui Meyer”. Mi-am dat seama de greşeală de-abia acum cînd am redeschis cartea ca să văd exact ce culoare avea plapuma de pe patul lui Ippolit, din visul acestuia. Era de mătase *verde*| Dar păianjenul lui Stavroghin, mai ţineţi minte? Unul mic, *roşu*! Mănuşile lui Lujin parcă-mi amintesc că-s *liliachii.* Camera lui Raskolnikov şi a babei au tapetul *galben.* Ar fi curios să-mi notez, să văd ce prefera din spectru Dostoievski.

Pentru ce se instalează Mîşkin, *care are bani cu*

nemiluita, cînd vine de la Moscova, într-un hotel de mîna a treia, „în două odăiţe întunecoase şi sărăcăcios mobilate”?? Are el „gustul” mizeriei? Sau e, pur şi simplu, un zgîrcit? Dar ştiu că dă bani, în dreapta

şi-n stînga, la toţi cei ce-l solicită. Singura ipoteză plauzibilă ar fi că Mîşkin e cu „domiciliu forţat”. Nu stă unde-i convine lui, ci autorului!! Bănuiesc că pentru „atmosferă”.

În seara de pomină, cînd Nastasia Filippovna îşi dă, ca să zicem aşa, poalele sufletului peste cap, în faţa musafirilor, Rogojin e împodobit foarte kitsch, „... avea la gît un fular nou de mătase, de un roşu aprins combinat cu verde, pe care stătea înfipt un diamant enorm, reprezentînd un cărăbuş, iar pe degetul murdar al mîinii drepte un inel de aur masiv cu un briliant de dimensiuni impresionante.”

De fapt, chiar lui Dostoievski, Nastasia Filippovna îi calcă mărunt şi ascuţit pe nervi. De asta pune, la un moment dat, pe un personaj secundar să spună „Aici numai cravaşa poate să ajute, altfel n-ai cum s-o scoţi la capăt cu creatura asta”. Să nu uităm că Rogojin, complice principal al autorului, *o snopeşte*, literalmente, în bătaie! Bravo, Rogojin!

Să fim atenţi, foarte atenţi la tot ce spune Ippolit! „... nu pot nici să-l iubesc şi nici să-l respect pe prinţ...”

„... un sfredel...”, „... un hîrb de tuse...”, „... sinucigaş ratat, băşică de fiere spartă pe două picioare...”, iată cîteva din complimentele făcute lui Ippolit! Şi totuşi, sincer să fiu, mi-e mai simpatic decît Mîşkin!!

Minunată replica Aglaiei în întîlnirea ei cu Nastasia Filippovna: „Dacă ai fi vrut să fii cinstită te-ai fi făcut spălătoreasă!”. Numai că, frecînd duşumelele sau rufele, veşnic cu curul în sus şi-n mişcare, Nastasia Filippovna, mă întreb, n-ar fi avut o *poziţie* şi mai avantajoasă, şi mai vulnerabilă? Aglaia e o naivă!

Ce cuplu superb: Lebedev şi generalul Ivolghin! Umorul negru, umorul absurd. Împreună cu Ippolit, mi-s cei mai dragi din toată cartea. Plus „grupul lui Burdovski”!

Cu stimă şi cafea, Emil Brumaru

25. VII.1980

România literară, nr. 17 din 30 aprilie 2003

7

N-am citit toate cărţile, carnea e încă veselă!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Într-adevăr, a venit toamna. O simţisem mai demult, poate că în urmă cu vreo săptămînă, într-o dimineaţă rece, albă, sfîşietoare. Femeile au un regret grav în priviri; amînarea, pentru o clipă, în aer, a trupului pare uşor plictisită. Şi simt în mine, din ce în ce mai grea, abia ţinîndu-se de inimă, o lacrimă lacomă să cadă. Aş vrea să opresc o elevă subţire, cu vacanţa în toi, să-i sărut locul matricolei pe braţul de carne, între umăr şi cot, şi să-i dăruiesc cartea la care, nici acum! n-am primit a doua corectură! Oare-aş mai putea fi îndrăgostit? Şi mi-e dor de Cehov!!

De cîteva zile n-am mai putut citit nimic. Ieri, uitîndu-mă la meciul de volei feminin, mă rugam în gînd: Doamne, fă o minune şi du-mă măcar cu jumătate din echipa braziliencelor ăstora care ţipă ca-n orgasm cînd marchează un punct, du-mă,

Doamne, într-o insulă pustie şi-ţi jur că nu o să le fut, nu, ci o să le antrenez, o să le miros sudorile încinse de joc, o să le adăp şi o să le pun în iesle numai crini!

N-am citit încă toate cărţile, carnea e încă veselă! Dar cînd voi ajunge la vorba francezului, ce naiba o să mă fac? Acum, sînt sigur că niciodată nu voi

citi chiar toate cărţile, dar carnea se va întrista treptat şi definitiv! Va trebui, odată şi odată, să mă aşez voiniceşte pe scaun, să-mi potrivesc cu străşnicie coatele pe masă, să iau o mie de coli albe şi un creion infinit, şi să scriu, să scriu, să scriu *Vaca la ţară*|

M-am obişnuit atît de mult cu culcuşul acestei scrisori zilnice încît, dacă m-ar alunga cineva din el, mi-ar fi frig şi-aş tîrîi inutil dimineaţa spre prînz şi prînzul spre seară. Am la ce mă gîndi, am la ce spera că voi face a doua zi. Cînd lipesc, în final, timbrul pe plic, îmi spun că, iată, nu-i totul pierdut, pot să bag o scrisoare în cutia galbenă şi poştală, e-n regulă! încă!

Să nu uit: „... grăsana ceea de Alexandra...", fiica mai mare a Epancinilor, visează două găini!!! Ce-ar zice despre asta bătrînul Freud?

Aglaia îi sărută mereu mîinile Alexandrei!

Dar iată-le pe toate: „Surorile Epancin erau, toate trei, nişte domnişoare trupeşe, de o constituţie robustă şi se bucurau de o sănătate înfloritoare; aveau umerii sculpturali, pieptul voinic, braţe puternice, aproape bărbăteşti, şi, bineînţeles, o poftă de mîncare corespunzătoare, pe care de altfel nici nu încercau s-o ascundă...". Adăugaţi că-s puse zdravăn pe măritiş. Ce iz trebuie să fi fost la Epancini!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

26. VII. 1980

27.

P.C.: Ieri am uitat să numerotez. Reiau şirul cifrelor spre o mie.

România literară, nr. 18 din 7 mai 2003

8

Iar pentru femeile cu sînii nebuni aş avea sutiene de forţă!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Fericit c-am bătut aseară într-un mod absolut senzaţional, cînd totul părea dus dracului, pe handbaliştii ruşi, amărît că în „bunul de tipar” aflat în sfîrşit la mine sînt 50 (cincizeci! î) de greşeli, încerc să scriu scrisoarea duminicală, pe un timp ploios, cu prima cafea băută demult. Tocmai s-a trezi Tamara Nikolaevna şi profit să mai fac un rînd! Fie ce-o fi! (E vorba, desigur, de cafea!)

Curios cît de scîrbit de propriile rînduri te lasă o „corectură”! Nu se mai simte nimic din sufletul pe care l-am pus, cînd va, în aceste cuvinte făcute din litere. Oricum, cred că e ultima dată cînd mai citesc, obligat fiind de la un capăt la altul, cartea asta care-i un dulap ratat (pentru c-ar fi fost cu adevărat o izbîndă dacă-l alcătuiam din lemn, nu din versuri).

Pentru că a venit vorba de *dulap*, mi-am amintit că, pe vremuri, vreo cîţiva ani m-am gîndit cum să scriu un poem (scurt): *cana.* Doream să fac o cană din cuvinte, una esenţială. Nu mi-a ieşit decît o strofă şi aceea, parcă, blagiană. Şi n-am mai publicat-o. De fapt şi acum sînt obsedat de acest obiect. În schimb mi-a reuşit o fîntînă!

Bineînţeles, scrisoarea asta e scrisă sub impresia „corecturii”. Cana galbenă, de teracotă, din care beau zilnic dimineaţa o cafea uriaşă (fiindu-mi interzis!) reprezintă, acum, posibilitatea de-a mai obţine un mic entuziasm ce-mi declanşează mîna pentru cîteva zeci de minute fiindcă, sînt sigur de asta, scriu *cu mîna*|

Am momente în care aş cumpăra mii de chiloţi de damă şi i-aş dărui, umil, la colţ de stradă! Fetişism? O, nu, e un vis de-al meu să deschid o mică prăvălie de lenjerie intimă feminină, într-un orăşel de provincie, într-o piaţetă obscură, cu intrarea printr-un gang subţire şi umed. Aş auzi, de la tejghea, tropăitul minuscul al cumpărătoarelor, le-aş aştepta cu sufletul la gură, le-aş servi cu o nesfîrşită grijă şi delicateţe.

Iar pentru femeile cu sînii nebuni, aş avea sutiene de forţă!

Dinescu mă întreabă dacă am numărul dumneavoastră de telefon. Îl am. Dar ce-aş putea spune?

Nu sînt deloc în formă. „Corectura”! Şi-am mai citit şi în *Tribuna* că în dicţionarul ăla al academiei sînt într-un compartiment cam aglomerat. Futu-le muma-n cur! Eu, fiu de C.F.R.-ist!!!

Posibil că pe la începutul lui august să vin în Bucureşti. M-aş bucura, cu adevărat, să vă întîlnesc.

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

27. VII. 1980

28.

România literară, nr. 19 din 14 mai 2003

9

Prăvălioara mea de lenjerie intimă de damă

Stimate domnule Lucian Raicu,

Profit de absenţa Tamarei Nikolaevna, care-i plecată, c-o şaretă de ocazie, în localitatea P., la părinţii ei, şi-mi prepar o cafea în plus încercînd să scriu, de azi, scrisoarea pentru mîine, luni! Gînduri disparate, stimate domn, gînduri disparate!

De cîte ori o văd pe Nadia la televizor îmi vine în minte Dinescu! Sînt absolut sincer, nu mint. Au ceva comun, nu ştiu ce, poate siguranţa, aroganţa, eleganţa şi Franţa! *Mersul* lor presupune o încredere fantastică; pasul e exact acela care trebuia făcut. *Aerul din jurul lor e acelaşi!* Sînt înconjuraţi de ceva imposibil de descris, dar teribil de evident. Cred că nu mă înşel.

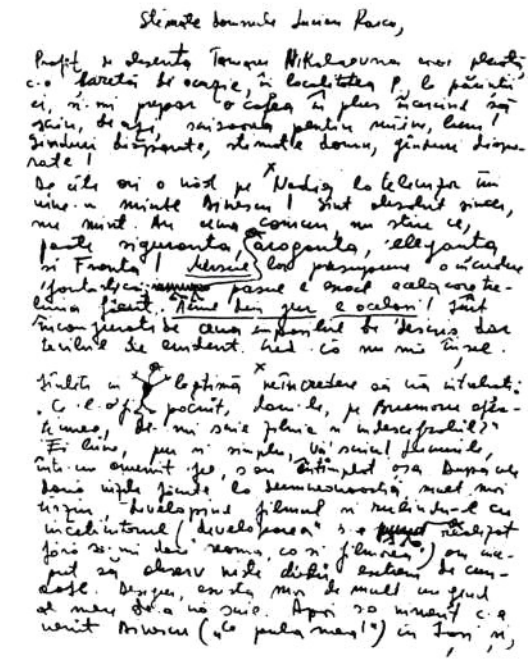

Sînteţi în legitimă neîncredere să vă întrebaţi: „Ce l-o fi pocnit, dom’le, pe Brumaru afecţiunea, de-mi scrie zilnic şi indescifrabil?”. Ei bine, pur şi simplu, vă scriu! Lucrurile, într-un anumit fel, s-au întîmplat aşa. După cele două vizite făcute la dumneavoastră, mult mai tîrziu, developînd filmul şi rulîndu-l cu încetinitorul („developarea” s-a realizat fără să-mi dau seama, ca şi „filmarea”), am început să observ nişte chestii extrem de curioase. Desigur, exista mai demult un gînd al meu de-a vă scrie. Apoi s-a nimerit c-a venit Dinescu („Ce pula mea!”) în Iaşi şi, ca şi cum totul era pus de-un secol la punct, m-am trezit scriindu-vă! Cam asta-i! Dacă n-o fi cealaltă!!

Prăvălioara mea de lenjerie intimă de damă, dintr-un mic orăşel de provincie (de ce nu Fălticeni?),

la care se ajunge prin gangul acela subţire şi umed, trebuie să aibă o firmă pe un fond albastru, o vacă portocalie cu ugerul umflat enorm într-un sutien cu patru sfîrcuri! Sau o iapă roaibă, ridicată în două picioare într-un combinezon spumos, bleu-pal! Eventual amîndouă, faţă-n faţă, uitîndu-se în sus la o pulă mică, trandafirie ce-apare dintre nouri albi! Cred că sînteţi de acord că am spirit comercial!

Nu văd nimic „periculos”, „josnic”, „murdar” etc. În a folosi cele cîteva cuvinte aşa-zise ruşinoase, ştiute şi răs-ştiute de toţi, strigate, şoptite şi scrise pe toate gardurile şi trotuarele de cînd e lumea lume. Mi se pare mult mai vulgar să spun c-am „regulat”-o pe Didina decît să recunosc verde c-am futut-o. Cineva îmi povestea că în timp ce se ocupa cu fututul cinstit al unei distinse doamne, aceasta îl excita enorm, îndemnîndu-l în şoaptă: „Regulează-mă… regulează-mă…”. Foarte kitsch gagica! Ştia ea ce ştia!! închei violent,

cu stimă şi afecţiune! Emil Brumaru

pentm 28. VII. 1980

România literară, nr. 20 din 21 mai 2003

10 Spumă de dantele

Stimate domnule Lucian Raicu,

Îmi plăcea, acum vreo cîţiva ani, să spun, poetic: ce-i în mînă nu-i minciună, ci *căpşună.* Azi, deodată, am, mai realist, certitudinea că ce-i în mînă nu-i minciună, ci *creion*| Drept care mi-am ascuţit cu o lamă „Sputnik” cele şapte creioane „Koh-I-Noor” B şi mă pregătesc s-o dovedesc. În timp, se înţelege!

De verificat dacă „ce-i în guşă şi-n căpuşă”!

Mi-am adus aminte de alte cîteva „personaje” din localitatea D*~ (mă încîntă, de cîte ori întîlnesc

acest fel, c-o literă şi trei steluţe, de-a fixa spaţiul). 1) Dentistul (nu mai ţin minte cum îl chema) care făcea naveta de la Fălticeni. Venea din cînd în cînd pe la spital. Mă întreba, invariabil, dacă mai lucrez

la „Lindicologie”!!! Ideea lui fixă că trebuie înfiinţată o astfel de ştiinţă. L-am dezamăgit! 2) Farmacista, lungă, slabă, învăţa limba engleză fără profesor, purta perucă şi vindea, într-o farmacie aflată în gară, prezervative pentru colectivişti. Avea o „buză de iepure” operată! 3) Contabila Tuţa, femeia cu curul cel mai rotund, mai aliotman, din localitatea D~*! Şi-l purta în fuste scurte, crăpate, perfect conştientă de ce miracol i se întîmplă în spate. Soţul ei lucra la A.D.A.S! Tuţa avea popoul asigurat!!

Cred că prin 1978, dar s-ar putea să mă înşel, în urma unui articol al lui Alex. Ştefănescu, i-am scris şi i-am demonstrat că, de fapt, tot ceea ce publicaţi dumneavoastră sînt nişte *fragmente de jurnal*| Mă refeream la *cronicile literare.* Căutam să-l conving (el, ţin minte, îşi exprima nişte rezerve) că nu faceţi decît să vă folosiţi, să luaţi ca pretext cărţile unor poeţi, prilej de a vă dezvălui cele mai fine unde din suflet, produse de căderea *operei* străine-n el! Era vorba, repet, de cronicile literare. *Operă străină*, dar, din momentul scufundării, *a dumneavoastră.* Aparenta „pliere” e de fapt o încercare a limitelor propriei vieţi secrete, bănuiesc că ziceam eu pe atunci. *Jurnal*, *jurnal şi iar jurnalşi încă unul intim, scandalos de intim!* Desigur, se pot demonstra şi alte ipoteze.

Iar în prăvălia mea de lenjerie de damă, dintr-un orăşel de provincie (orăşelul F~*), la care s-ar ajunge printr-un gang subţire şi umed, ar veni toate eroinele lui Turgheniev (o, eroinele!), ar trece grăbită, superbă, Anna Karenina, s-ar îţi Natasa Rostova, ar zăbovi, certîndu-se pentr-un ciorap, Gruşenka, şi-ar cumpăra batiste pentru şters la cur, Odette de Crecy, uitîndu-se,

pe furiş, la Nastasia Filippovna ce-ar mirosi o spumă de dantele! Dar madame Bovary? Dar Eula lui Faulkner proaspăt sosită de pe Moşia Franţuzului? Aş face saci de bani!!!

Cu stimă şi comerţ, Emil Brumaru

29. VII.1980

România literară, nr. 21 din 28 mai 2003

11

„Natalia se îmbujora toată şi tăcu”

Stimate domnule Lucian Raicu,

„Natalia se îmbujoră *toată* (s.n.) şi tăcu”. Obişnuit, Natalia e mereu, tam-nesam, „îmbujorată”. Însă acum se întîmplă altceva. Turgheniev, fiţi sigur, se gîndeşte şi se referă la „toată” Natalia, nu numai la faţa ei, şi vede, pe lîngă obraji, şi fesele „îmbujorate” de emoţie. Iar Rudin, la 35 de ani, credeţi că privea altfel?

„Natalia se opri, *dar nu se întoarse?* (s.n.). Ce intuiţie din partea ei! Vă amintiţi, Rudin o strigă după ce ea îşi smulge mîna dintr-a lui şi pleacă. Rudin are 35 de ani. Natalia 17 ani. La ce se uită un bărbat de 35 de ani cînd are în faţă, la cîţiva paşi, o fată de şaptesprezece ani, *stînd cu spatele*? Răspundeţi, stimate domn, răspundeţi! Ei bine, Natalia nu s-a întors tocmai pentru că *ştia* şi *voia* asta!

Înainte de figura destul de sexy de mai sus, Natalia „se înspăimîntase singură de toate simţămintele care se treziseră deodată (şi adaugă Turgheniev suav) în sufletul ei...”. Am văzut rezultatul „înspăimîntării” ce se trezise în „sufletul” ei! Aproape că-mi vine să strig, bătînd din picior, ca la o sîrbă:

Cert e că Natalia îşi arată talia Şi mai jos puţin Domnului Rudin!!!

Hop-şa! Hop-şa!!

„Natalia îşi ridică fruntea. În umbra tainică a boschetului, în lumina pală ce cădea din cerul nopţii, chipul ei palid, cu trăsături fine, stăpînit de emoţie, avea o înfăţişare minunată.” E vorba de prima întîlnire dintre Rudin şi fecioara, neprihănita Natalia. „Umbră tainică”, „lumină pală”, „trăsături fine”, „înfăţişare minunată”. Şi ştiţi ce-i spune? Bănuiţi, măcar? Virgina Natalia, în atmosfera dulce-lunară, arătînd ca un înger, răspică următoarele cuvinte, scurt pe doi: „Să ştii… voi fi a ta!” „O, Doamne!”, exclamăm împreună cu Rudin, asta vrea să se fută!! „Dar Natalia îi alunecase din mîini şi plecase.” Şi iată-l pe Rudin lăsat baltă şi-n erecţie în boschetul gingaşei întîlniri. Natalia ştie ce-nseamnă să aţîţi, mai întîi verbal, un bărbat!

Natalia, în călduri, îi mai dă o şansă lui Rudin: întîlnirea de „la Iazul lui Avdiuhin, în dosul pădurricii de stejari”. Dar Rudin nu se dovedeşte a fi *Marele Call*

După plecarea precipitată a lui Rudin, Natalia are o discuţie cu maică-sa, apoi iese din cameră. „Daria Mihailovna privi în urma ei şi se gîndi: îmi seamănă… va fi pătimaşă. Mais elle aura moins d’abandonne…” Deci ea fusese şi mai şi. Avem certitudinea imediat. Căci iată ce face Daria Mihailovna după ce-şi dădăceşte fiica. „îndată ce guvernanta plecă, îl chemă pe Pandelevski. … Pandelevski o linişti… se pricepea atît de bine s-o facă!” Această ultimă frază, cu echivocul celor trei puncte din mijloc şi aluzia libidinoasă din cuvintele ce-o încheie, e edificatoare. Ce n-a reuşit fiica, realizează, rapid, mama!!

Cu stimă şi exegeză, Emil Brumaru

30. VII. 1980

31.

România literară, nr. 22 din 4 iunie 2003

12 Un fluture ce palpită

Stimate domnule Lucian Raicu,

De fapt, ce bine se autodefineşte (din punctul meu de vedere) Turgheniev în rîndurile următoare: „... era ca şi cum ai fi deschis, într-o cameră întunecoasă şi murdară, o sticluţă de parfum uitată...". Obişnuit, se percepe mireasma, nu se vede camera „întunecoasă şi murdară", sexualitatea aprigă a eroinelor lui plimbate printre mesteceni zvelţi, argintii, nostalgici. Natalia s-ar fute şi cu ochii (o şi face, mereu i se aprind privirile în preajma lui Rudin!); Turgheniev ascunde cît poate, jenat, libidoul acestei „copile" sub „umbra străvezie a frasinilor", o pune să citească *Istoria cruciadelor,* să-i devieze poftele prin lectură. Totu-i degeaba!

Suferinţa Nataliei după fuga lui Rudin? Aici, în sfîrşit, Turgheniev nu-şi mai ascunde „eroina" după degetul lui pudic. „Oricît de grea ar fi lovitura care se abate asupra unui om, el– iertaţi-mi felul grosolan de-a mă exprima – va începe să mănînce numai după cîteva ceasuri, sau cel mult a doua zi. Şi în asta îşi va găsi cea dintîi mîngîiere..." Şi un om care mănîncă, stimate domn, ca să mergem pînă la capăt

iertaţi-mi felul grosolan de-a mă exprima -" se mai şi cacă! Or, Natalia suferind şi căcîndu-se, iată răzbunarea sadicului Turgheniev!!!

Ce elegant trece *timpul* / «/Turgheniev!

„Mai trecură cîţiva ani.

Era o zi rece de toamnă în faţa celui mai mare hotel din Oraşul S~*, reşedinţa guberniei, se opri o caleaşcă. Din ea coborî un domn..." Ai impresia că domnul s-a urcat, dezinvolt, în caleaşcă în urmă cu „cîţiva ani", care „trecură" doar pentru ca el să poată coborî, într-o „zi rece de toamnă", „în faţa celui mai mare hotel din Oraşul S*~, reşedinţa guberniei..."!

„Domnul baron se ocupă şi de literatură sau mai bine zis... ah! Ce fluture minunat! Daţi-mi voie să vă atrag atenţia... Mai bine zis se ocupă de economie politică...” Acest fluture ce palpită, ah, între literatură şi economia politică!!

De ce oare iubesc, îmi strecoară în suflet, ca prin mărarul proaspăt al copilăriei, o bucurie intimă, adîncă, astfel de fraze?

„Ajuns acasă, îmbrăcă un halat vechi şi se aşează preocupat la pian.”

„Conacul Dariei Mihailovna la Sumscaia trecea drept cea mai de seamă casă din toată gubernia.” „Toată gubernia N... spunea că Alexandra Pavlovna e fermecătoare şi gubernia N... nu se înşală.”

„Deodată se auziră huruind roţile unei trăsuri. O caleaşcă mică intră în curte. După cîteva clipe în salon apăru feciorul, aducînd o scrisoare pe o tăviţă de argint.” Era de la al dumneavoastră,

plin de stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

31. V1I.1980

P.C.: Scrisoarea a fost scrisă, vă asigur, în direct. Am răsfoit cartea pe care abia o terminasem de citit şi am comentat cîteva sublinieri făcute-n timpul dulce al lecturii!

România literară, nr. 23 din 11 iunie 2003

Dacă trec de coropişniţa asta, merge!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Există plăcerea enormă de a da citate. Oare ea n-ar putea fi dusă pînă la limită? De exemplu, să copiezi tot *Idiotul,* sa comentezi cu un singur cuvînt: fantastic! şi să publici chestia asta. Pe urmă, netulburat, să copiezi şi *Război şipace*|

Am întotdeauna dificultăţi de lectură la *Crimă şi pedeapsă*. Totul este să mă decid, împreună cu Rodia,

să-i sparg babei ţeasta cu toporul. Dacă trec peste coropişniţa asta, merge. Obişnuit însă, mă înghesui în căruţa aceea uriaşă trasă de un căluţ prăpădit (pardon, „iepşoară”), din visul lui Raskolnikov, mă înghesui deci lîngă „muieruşca” ce „sparge alune şi rîde”. V-o amintiţi? „Chefliii urcară alături de ei o muiere zdravănă şi rumenă. E îmbrăcată în stambă roşie ca focul, are o kicika pe cap cusută cu mărgele şi pîslari în picioare: ronţăie alune şi chicoteşte…” Şi acolo rămîn, umblîndu-i cu mîna pe la fofoleancă!

Bătrînul Dosto! Nici măcar personajele de-a patra sau de-a cincea mînă nu sînt lăsate în pace. În *Idiotul*, „Anfisa Alexeevna, după cum auzisem, avea (nici mai mult, nici mai puţin, stimate domn! — n.n.) migrenă, febră, delir”. Nastasia, grijulia ce-i aduce lui Raskolnikov ceai şi o lingură de supă, rîde şi ea o dată, „aşa cum îi era obiceiul, isteric şi bolnăvicios”.

Într-adevăr, ciudată coincidenţă! Cred că v-am mai scris că Rodia stă într-o clădire cu 4 etaje, la mansardă, Marmeladov tot la etajul 4, baba Aliona Ivanovna, tot la 4! Bine, dar cînd şi secţia de poliţie e tot la etajul 4, ce mai pot zice? Iar în această secţie, Rodion se duce în camera a patra! Nu-i lucru curat!

Formidabil! Şi Razumihin locuieşte la etajul 4!!

Pentru a putea deschide prăvălioara mea de lenjerie de damă, într-un mic orăşel etc. Etc. *Îmi trebuie foarte multă lectură*| Să studiez toaletele tuturor personajelor feminine din marile cărţi, să caut să-mi aprovizionez rafturile cu marfă pe măsura lor, după gustul lor. Să nu uit c-ar putea avea, fiecare, fel de fel de fantezii, interzise de autor în volumele de unde au scăpat, ca să treacă pe la tejgheaua mea, pentru o clipă. Vine apoi, nesfîrşit, lanţul extrem de variat al personajelor de-a doua, a treia, a patra, de-a nu ştiu cîta mînă! Au şi ele nevoie de ceva pe dedesubt, nu? Ar fi bizar să ne gîndim că numai „eroinele” poartă chiloţi! Cu timpul mi-aş extinde

prăvălioara de lenjerie de damă într-un mic orăşel etc. Etc., adăugîndu-i poate o cofetărie, *Cofetăria eternă*, cu boschete de zmeură şi un motan, al cărui nume nu-l pomenesc, cu şerveţel pe laba stîngă, servind prompt şi siamez nesăţioasa clientelă! Reţetele prăjiturilor ar trebui studiate adînc în O *mie şi una de nopţi.*

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

1. VIII.1980

România literară, nr. 24 din 18 iunie 2003

14

Am îngenuncheat şi m-am mgat lui Dumnezeu să nu-mi ia poezia

Stimate domnule Lucian Raicu,

Prea multe citate, prea „livreşti" scrisorile astea, şi totuşi, eu, cel care le scriu, mă simt atît de bine cu creionul în mînă şi foaia liniată în faţă, pe birou, gîndindu-mă la dumneavoastră. Principalul e să ai cui scrie şi mi se pare (cît n-aş da să nu mă fi înşelat!) că am găsit, în sfîrşit, „adresantul" ideal! Desigur, e un semn de mare nerăbdare să comunici prin *scrisori* ceea ce, poate, dacă aş avea tăria de a mă abţine de la foiţa zilnică, ar deveni, prin condensare, cu timpul, *proză s*au chiar *poezie.* Dar fraza de mai sus e o înşelăciune! *Eu nu aş scrie*, pur şi simplu, dacă n-aş trimite plicul imediat, bucuros că „scap", dar şi întristat că prin „fisura" asta mi se duce-duce-duce viaţa, stimate domnule Lucian Raicu. Cîteodată mă apucă o jale cumplită cînd îmi dau seama că teancul de file se adună la dumneavoastră şi nu la mine! Eu rămîn veşnic cu altă foaie nescrisă în faţă. Dar mă mîngîi că acolo, undeva, departe (dar cît de aproape!), scrisorile stau, se aşteaptă una pe alta, se adună în

mormanul visat de mine: *1001*

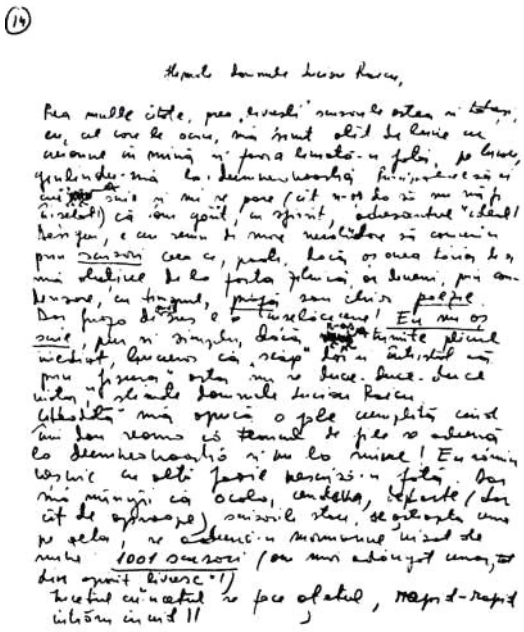

scrisori (am mai adăugat una, tot din spirit „livresc”!). Încetul cu-ncetul se face oţetul, rapid-rapid intrăm în vid!!

Pe de altă parte, ce-aş putea să vă scriu dacă, într-o zi, nu mă întîlnesc cu nimeni, nu fac decît sa citesc ceva, să iau pîine, să mă învîrt prin casă, să dau o raită pe la librărie şi iar să citesc? Desigur, copilul, soţia, părinţii iscă fel de fel de întîmplări, unele plăcute, altele extrem de neplăcute. Există nervi, vorba Soresculuі, peste tot. Iar cu pilule degeaba încerc să mi-i subţii, mai bine zis *să mi-i mai* – că subţiri sînt ei destul! Dar scrisoarea mea este tocmai o fugă, o clipă de linişte, de afecţiune exasperată-n

cuvinte, un apel la ce-aş fi vrut să fac şi n-am făcut, o rugăciune laică, da, o rugăciune, pentru că numai aşa mai ştiut să mă rog. Ţin minte o seară cînd, la Dolhasca, pe întuneric, m-am dus în grădină, între copacii din spatele casei, am îngenuncheat şi m-am rugat lui Dumnezeu să nu-mi ia poezia, să mi-o deie mereu, mereu. Nu eram patetic, eram speriat, simţeam că pierd ceva definitiv, deşi pe atunci scriam, umblam năuc de versuri, le pîndeam şi le prindeam uneori. Unde am greşit? Să fi rămas acolo, la Dolhasca? Dar în ultimii vreo trei ani nu mai scrisesem nimic, sau aproape nimic. Poate că aş fi reînceput? Cine ştie? Poate. Oricum, cîteodată, foarte rar, mai cred şi acum că voi reîncepe. Greu e că nu mai am „aparatura" de atunci, sănătatea, bucuria. Fiindcă întotdeauna cînd am scris m-am simţit fericit, sănătos!!!

Trebuie schimbată „metoda"? înseamnă să schimb totul. Să încep altceva. Şi nu mă pricep. Sau nu pot. Sau nu mai am ce începe.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

2. VIII. 1980
3.

România literară, nr. 25 din 25 iunie 2003

Clocotul minuscul al luminii pe obiecte

Stimate domnule Lucian Raicu,

Singurul lucru pe care regret că nu l-am făcut la timpul lui e studiul amănunţit al luminii! Cîte pagini au rămas nescrise! Cîte capitole şi subcapitole! Şi totuşi, ani în şir, am pîndit-o, am *văzut-o*, uneori am *simţit-o* atît de reală, încît nu trebuia decît să întind mîna şi s-o jupoi de pe ziduri, de pe obiecte. Cea mai acută şi dulce-dureroasă percepţie a luminii o aveam la o anumită cantitate de votcă. Mai ales toamna. Ţin

minte că odată am stat o jumătate de zi într-un foarte mic bar din Fălticeni, în aşa fel aşezat încît să văd lumina, pe un zid enorm, alb, cred că al cinematografului de vis-â-vis, şi umbra care dansa încet, dar necruţător, al altei clădiri, pe el. Obişnuit, comandam trei votci mici ca şi cum aş mai fi aşteptat doi amici. Le beam singur. Pe urmă... în după-amiaza aceea mai era în bar un singur om, piticul ghebos de la circul ce sosise-n Fălticeni. Şi el bea singur. În rest, lume care venea şi pleca rapid. Atunci am înţeles ceva, dar am uitat imediat, aşa mi se întîmplă întotdeauna. *Vedeam c-o* precizie uluitoare. Porii zidului i-aş fi putut număra. Dar nu asta era important, ci *lumina. O ştiam, o înţelesesem*| însă, repet, tot ce *ştiam* în clipa aceea, tot ce *înţelesesem* am uitat imediat. Altădată, tot după-amiaza, şi tot după ce băusem votcă, am redescoperit *lumina* în spatele casei, de fapt al magaziei, în iarbă. Iarăşi căpătasem o percepţe vizuală neobişnuită. Iarba era un fleac, puteam s-o număr! Lumina, lumina aceea ce-mi lăsa amintirea unui secret înţeles şi pierdut! Şi chiar cînd înţelegeam, în aceeaşi secundă mă dubla gîndul că nu voi putea comunica ceea ce-mi părea atît de cunoscut. Nici acum nu pot să explic exact. Adaug doar că începeam s-o şi aud, da, auzeam bîzîitul, nu, nu bîzîitul, *clocotul minuscul al luminii pe obiecte*, parcă ar fi fiert apa încetişor. Foarte palid ce-am spus eu acum.

Cred că, mai precis zis, lumina *sjîrîia.* Şi iată-mă amintindu-mi de o altă întîlnire *corp la corp* cu dînsa. După-amiază. Sînt la prof. Secrieru, de istorie, bem votcă şi mîncăm (ce deliciu!) scrumbii afumate preparate în ceapă. Avea un scrînciob în care m-am legănat la infinit, ceasuri întregi, privind *lumina din aer*| îmi venea să urlu de bucurie. De cîte ori veneam cu scrînciobul în jos, simţeam cum mă izbesc de ea. Lumină albă, rece, electrică, de toamnă. Atunci am studiat îndelung şi o răsuflătoare a beciului aflată sub

nişte trepte de ciment.

Trei întîlniri pe care le-am avut cu lumina, atît de prost descrise, de inexact. Rămîn doar cu sentimentul c-am înţeles şi-am uitat instantaneu ceva! Ce? Nu ştiu. Dar asta nu-i totul!

Cu stimă şi afecţiune Emil Brumaru

3. V1II.1980

România literară, nr. 26 din 2 iulie 2003

Eu mă logodesc, mă căsătoresc cu cărţile

Stimate domnule Lucian Raicu,

Nici cafeaua, nici geamul deschis, nici creionul bine ascuţit, nici foaia liniată, nici diazepamul luat ca să nu-mi sară creierii din bilă, nici chiar o carte a bătrînului Dosto, deschisă pe masă, în unele zile, ca-n cea de acum, nu-mi prea pot ajuta sufletul să fie bucuros. Uneori simt cum mi-l tîrîi, legat c-o sfoară, prin praf, săptămîni întregi. Mă gîndeam să-l recitesc pe Blecher, iubirea mea nebună de pe la vreo 19-20 de ani. Îmi aduc aminte de formatul cărţii, mic, de electrocutarea pe care am suferit-o înfulecînd pentru prima dată *Întîmplări din irealitatea imediată.* Da, parcă aş fi pus mîna pe un fir electric! Dar mai bine aş găsi ceva liniştitor, ceva calm, blînd-senzual, un culcuş ocrotitor, o lectură-pansament. Şi nu mă mai dumiresc de unde să scot cartea atottămăduitoare, cartea fragedă şi pură, uşoară, străvezie, vesel deschisă-n faţa ochilor mei avizi de fericire. Să stai într-o casă cu camere luminoase, răcoroase, aşezată în mijlocul unei grădini, să-ţi ai razele tale de lumină, credincioase, care vin la ore

fixe să se întindă pe cîte un covor sau să se izbească dulce de vreo oglindă, să auzi o cişmea picurînd pe-o lespede, afară, să dai la o parte un capot

uitat de-o femeie pe patul tău, să iei cartea minunată a copilăriei şi s-o răsfoieşti încet, cu pauze-n care-ţi umpli pieptul c-un aer nostalgic, să adormi şi să visezi că zbori, că fluturi, scăpat de gravitaţie, peste pajişti vernil, cot la cot cu miresmele cele mai dragi.

„Sînt foarte necăjit că nu am fluturii. Ei, nugaua şi catifeaua mă deznădăjduiesc.” Am citat din *corespondenţa* lui Balzac! Penultima scrisoare către Doamna Hanska. Iar mai departe, către sfîrşitul epistolei:

„… hazardul este un subdrac…”!!!

Una din tristeţile mele, nu livreşti, ci ale *vieţii*, este că nu am citit încă, vai, *corespondenţa* lui Flaubert! Se pare că în ea aş găsi o mie şi una de satisfacţii, o simt, o simt! De unde să iau volumele pe care le-aş buchisi, le-aş pritoci-n plăcerea mea? Fiindcă, şi aici e clenciul, o bucurie *deplină* nu aş avea decît dacă ele ar fi ale mele. Cărţile împrumutate, de la amici sau de la bibliotecă, mă oripilează. Eu mă logodesc, mă căsătoresc cu cărţile! Nu le dau fiindcă m-aş simţi înşelat, pierdut. Iar amantlîcul pasager cu un volum cedat mie doar pentru o săptămînă mă inhibă. Nici nu citesc cartea, o dau înapoi nerăsfoită.

V-am scris că Anastasia Filippovna citea *Doamna Bovary?*

Şi-n tot timpul acesta, dumneavoastră, „adresantul”, unde sînteţi, ce faceţi, ce gîndiţi? Nu vă pot vedea decît acolo, pe scaunul acela cu abisul în spate, izolat de-un perete gros, transparent, de noi, făcînd gesturi din ce în ce mai nuanţate, mai enigmatice, parcă încercînd un alt alfabet, al disperaţilor muţi.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

4. VIII. 1980

5. *România literară*, nr. 27 din 9 iulie 2003

18 Ea mi-a promis că-mi va păstra scrisorile într-un sutien uriaş

Stimate domnule Lucian Raicu,

Pentru *Bestiar*; iată şi un animal poesc:

„Era lung de aproape un metru, dar n-avea decît 15 cm lăţime. Avea patru picioare foarte scurte, iar labele înarmate cu gheare strălucitoare, lungi şi stacojii, ca de coral. Trupul era acoperit cu un păr lins şi mătăsos, alb ca zăpada, iar coada ascuţită ca la şobolani şi lungă de vreo jumătate de metru. Capul semăna cu al unei pisici, în afară de urechi, care atîrnau ca la cîine. Colţii aveau culoare stacojie strălucitoare ca şi ghearele". Ceea ce izbeşte este, fără îndoială, culoarea colţilor, stacojie, ca şi cum ar avea bijuterii în gură, nu dantură! Periculozitatea este dată, cred, tocmai de alcătuirea de o frumuseţe stranie a animalului.

Telefonul lui Dinescu! A venit la capătul unei zile gri. Tamara Nikolaevna, în plină intoxicaţie

(cehoviană!) cu ciuperci, la 38°, stă lăţită suav în pat. A trebuit să umblu, să evoluez printre *oameni*, nu *personaje*, ca să-i fac rost de medicamente etc. (mă simt de o mie de ori mai bine cu *personajele* decît cu *oamenii*!). De cîte ori dă Dinescu telefon de la dumneavoastră, mi-e imposibil să vă transmit ceva. O jenă funciară mă opreşte să duc o discuţie „prin cablu" cu cel căruia-i scriu zilnic! Am impresia că „vraja" s-ar rupe. Dar, ieri, vorbind cu Dinescu, mi-am închipuit că staţi tot cu spatele la abis şi că, probabil, sînteţi iar pe cale de a descoperi inefabilul alfabet al delicateţii.

Cred că fac parte din categoria acelora care, ca şi „sărmanul" Makar Alexeevici Devuşkin, v-ar scrie scrisori chiar dacă ar locui în acelaşi bloc, la ap. 33, să zicem!

Da, Dinescu este cam ca Nadia cea care a căzut de la paralele şi s-a buşit dizgraţios la „sărituri”, ca apoi să ieie *aur* la sol şi bîmă! Tăria de-a fi campion | *Oricum* şi *oricînd*|

*

Să ating, în sfîrşit, un punct negru. Am numerotat şi voi numerota scrisorile, pentru că, vai, am senzaţia

(şi uneori certitudinea) că de cîţiva ani corespondenţa mea e supravegheată. Desigur, nu-mi face plăcere, dar nici nu mă incomodează prea mult. Singurul reproş ar fi că, uneori, plicurile mele, uitate pe vreo masă de funcţionar prea ocupat, întîrzie. Şi lui Dostoievski i se controlau scrisorile; încă un motiv să mă simt mare! La trecuta conferinţă a scriitorilor am vrut să atac această problemă. M-am abţinut. La următoarea, în cazul unor absenţe din şirul meu numerotat, voi vorbi. Vă daţi seama, paragraful acesta nu-i scris numai pentru dumneavoastră!

În *Cofetăria eternă*, care de fapt a existat şi sper să mai existe în Fălticeni, mîncam, de cîte ori veneam să iau cărţi de la librărie (cam o dată sau de două ori pe săptămînă), îngheţate uriaşe de zmeură combinată cu vanilie şi scriam unei fermecătoare poete bucureştene de care, pe atunci, mă îndrăgostisem lulea: Bobinokarovna! Ea mi-a promis că-mi va păstra scrisorile într-un sutien uriaş. Şi dusă a fost!!!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

6. VIII. 1980

România literară, nr. 28 din 16 iulie 2003

Ce fragedă deşuchiere, ce naivă şi bruscă aprindere

Stimate domnule Lucian Raicu,

Că-n fiecare din noi există un mic Raskolnikov care, chiar dacă nu pocneşte-o babă cu toporu-n cap, face el o porcărioară, e lucru cert. Tendinţa de-a ne socoti din categoria celor privilegiaţi, aleşi, neobişnuiţi, e prea seducătoare. Şi-apoi mai este şi *plăcerea* remuşcărilor, tăvăleala-n noroiul propriului suflet, jubilarea de a-ţi spune: „... sînt un păduche estetic...”. Vine însă clipa amară, lucidă şi, aş adăuga, plină de umor, cînd te întrebi: „Oare s-ar fi băgat Napoleon sub patul unei babe?”. Nu, nu s-ar fi băgat! Dar, stimate domn, vă rog să mă credeţi, sub patul unei eleve, da, al unei eleve, de ce zîmbiţi, s-ar fi băgat! Fiindcă şi Napoleon, daţi-mi voie s-o spun şi s-o accentuez, ar trebui să recurgă la acest nevinovat tertip pentru a fute o fecioară! Bineînţeles că nu-i totuna să ucizi o babă sau să dezvirginezi o crudelă! Numai că, stimate domn, există un element comun: *vărsarea de sînge*| „Fetele cu buza-n flăcări şi cu *sînu-atunci aprins*, Cu roşaţa pe figură şi-n privire cu langoare,

Cu guriţele deschise şi cu sînul lor descins,

Fetele ziceau: «Ne-aprindem!» – La Amor cereau răcoare!” (s.n.).

Am citat din Depărăţeanu! Ce fragedă deşuchiere, ce naivă şi bruscă aprindere („cu *sinu-atunci* aprins”, mă face să mă gîndesc la gestul cu care apăs butonul-sfîrc pentru a aprinde becul-sîn!), ce inocentă bestialitate-n „guriţele deschise”, ce candidă recunoaştere a minusculei tresăriri clitoridiene („Fetele ziceau: -Ne-aprindem!»”), ce cerşetorie suavă a umezelii orgasmului răcoritor („La Amor cereau răcoare!”)!! Cuvintele au prospeţimea, subţirimea şi transparenţa roz-albă sau roz-vînătă a întrepicioarelor „fetelor”!

Curios cît de graţios-rapidă, ca-ntr-un desen animat, e următoarea strofă, scrisă prompt, de Depărăţeanu:

„Don Vergilios cel mare E de regele-arestat Pentru o neagră trădare Ce făcuse în palat”.

Ne-am aştepta la un act politic infam, ceva împotriva regelui, poate chiar un complot de uzurpare a coroanei sacrosancte! Stimate domnule Lucian Raicu, e vorba, ca să mă exprim eufemistic, de-un simplu futai!! Scandalul vine, se vede, de acolo că obiectul *negrei trădări* violase o doncelă foarte junã, nobilă şi belă.

„Violase o doncelă,
Pe-a mai junã din castel,
Pe-a mai nobilă, mai belă,
Pe seniora Isabel.”

Iată şi indignarea, de-un umor grav, inconştient, căzînd ca o lespede de puf peste asemenea inimaginabilă chestie, a lui Depărăţeanu: „Faptă rea şi neleală!”.

Şi pentru că am dat-o pe Depărăţeanu, să închei c-o strofă de-o mare frumuseţe naivă, cu-n „copaciu” ale cărui frunze sînt înlocuite de părul d-aur „al unei copiliţe” aşezate echivoc pe-o cracă sub care-un cavaler se uită şi vede ceea ce toată lumea ştie că poate zări în asemenea situaţii:

„Sus, p-o cracă, cavalerul O copiliţă vedea,
Răsfiratul ei păr d-aur Tot copaciu-acoperea”.
Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

8. VIII.1980

România literară, nr. 29 din 23 iulie 2003

21 Acolo am citit pentru prima dată *Întîmplări din irealitatea imediată*

Stimate domnule Lucian Raicu,

Acum cîteva zile vă pomenisem de biblioteca unui profesor, Frenkel, care m-a îmbolnăvit pe viaţă. Ieri iau de la librărie o cărţulie de poezii de Arghezi, *Desluşiri*, şi găsesc una dedicată chiar lui Frenkel! E vorba de *Lasă-mă noapte*, de la p. 16. Sub titlu e scris: „O copie pentru camaradul Eliezer Frenkel”. Ştiam că-l cunoaşte pe Arghezi. Îmi dăduse nişte cărţi de-ale lui, dedicate, cu litera subţire şi mică, profesorului de idiş, ebraică etc. L-am cunoscut pe la vreo 16-17 ani. Profesa la aceeaşi şcoală unde era şi maică-mea. Mă duceam la dînsui cu o emoţie de nedescris. Îmi luam o geantă uriaşă. Sunam, mă primea într-o cameră imensă, unde de obicei era şi nevasta lui şi cei doi copii, mari, o fată şi un băiat. O dezordine încîntătoare. Camera aceea îi era şi dormitor, şi bucătărie, şi sufragerie! Lângă masă stăteau cîteva pachete nedesfăcute de cărţi, achiziţionate recent de la anticariatele din provincie. Pe atunci erau foarte multe cărţi bune, burghezo-moşierimea, putredă, vindea! Mă lăsa în a doua cameră, tot mare, cu pereţii plini de rafturi pînă sus, avînd cărţi pe trei rînduri. Pe jos mormane enorme. Ţin minte un *Talmud* în nu ştiu cîte volume, format monumental, legat în piele, clădit pînă aproape de tavan. Tot acolo se uscau şi rufele! Am petrecut în camera aceea indescriptibilă cele mai emoţionante ceasuri ale adolescenţei. Mă lăsa singur cîte 2-3 ore!!! Scotoceam, mişunam, pipăiam, miroseam. Nu ştiam ce să aleg din miile de volume. El îmi da orice!! Mi-a împrumutat chiar *Istoria* lui Călinescu! Ediţii princeps din poezia mare românească: Arghezi, Barbu, Blaga, Bacovia, Fundoianu etc. Pe atunci nici nu era voie să-i pomeneşti pe unii, darmite să-i mai şi citeşti! Tot ce-

am citit în anii aceia a fost de la Frenkel. Era trist. Nu se înţelegea cu nevasta, copiii îi făceau greutăţi. A plecat trimiţîndu-şi prin poştă majoritatea cărţilor. Cred că prin ’60-’6l. Acum vreo două luni am auzit că a murit[1]. Mai trec uneori pe lîngă casa în care a locuit. E în curtea bisericii catolice, o casă de cărămidă roşie, sordidă. Va fi demolată.

Cînd m-am îmbolnăvit, pe la nouăsprezece ani şi ceva, Frenkel susţinea că am păţit-o din cauza lecturii! Uneori venea pe la noi. Veşnic agitat, îmbrăcat sărăcăcios, cu nişte ochelari groşi, cu o interminabilă poftă de a explica micile scandaluri de la şcoală, profund întristat din cauza băiatului care făcuse nu ştiu ce poznă şi urma să fie eliminat. Fiica lui s-a căsătorit cu un coleg de-al meu de liceu, un băiat slăbuţ, extrem de bun la matematică, Lazăr. Cred că au plecat şi ei la un an sau doi. Stăteau pe aceeaşi stradă cu mine, Dobrogeanu-Gherea. Dar strada asta, pe o parte, a fost complet demolată. Totuşi casa în care am locuit atunci, fiind pe partea cealaltă, a rămas. Ungă şcoala de surdo-muţi! Acolo am citit pentru prima dată *întimplări din irealitatea imediată.*

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

9. V1II.1980

România literară, nr. 30 din 30 iulie 2003

22 E în mine o poftă nebună de dragoste şi ură!

Stimate domnule Lucian Raicu,

E în mine o poftă nebună de dragoste şi ură! Mîinile îmi tremură uşor de cafeaua interzisă, capul mi-i blocat de propranolol, aş umbla la nesfîrşit, ca-n adolescenţă, pe străzile periferice, cîte au mai rămas nedistruse, ale oraşului, aş adora din nou ziduri de

1 Nu a murit. O cunoştinţă de-a lui, din Israel, mi-a scris că trăieşte (Notă actuală: 2004).

cărămidă, măcinată-ncet, garduri negre de ploaie, o clanţă de uşă, un ciob, o sîrmă întinsă într-o curte pustie, totul, totul, de-a valma. Cît mister în spatele unei perdele topite în amiază într-o fereastră cu cercevele scorojite de căldură! Ce patimă ascunsă în gestul dumnezeiesc al unei femei ce ţine o găleată roşie sub o cişmea! Numerele caselor dezvăluind, poate, enigme! Secretul adînc al unei crăpături într-un perete galben! Taina cutiilor goale, strălucitoare, cu puţină apă-n ele, ale conservelor aruncate în gunoaie imunde! Străduţele întortocheate, subţiri, cu nume incredibile. Să ai un amor înfocat c-o fetişcană deocheată de pe strada Pompei. (Nu Pompei, ci Pompei!) Mirosind a gaz lampant! Cuiele ruginite, rufele nemişcate în aerul alb, o minge de cauciuc,

spartă, un burlan rupt, marginea înverzită a unui trotuar făcut din bolovani, acoperişurile cu ţigla stinsă, hîniile vagante, motanii ficşi într-un somn infinit, Doamne, unde sînt?

Dacă l-aş fi citit pe Bruno Schulz la 18 ani alta ar fi fost poezia mea! L-am citit abia la 36 de ani, cînd totul părea terminat, pierdut. Ce să mai înceapă? Mi-a mai rămas doar să bîrfesc *personajele* clasicilor ruşi! Din invidie, desigur!

„Apoi, pe neaşteptate, se plecă pînă la pămînt şi-i sărută *piciorul*" (s.n.). De ce, stimate domn, de ce piciorul şi nu, cum ar fi fost decent, mîna sau, şi mai sfielnic, fruntea? Doar pentru că s-a aşezat în genunchi? Şi din genunchi se ajunge la mînă! Şi-apoi, bătrînul Dosto zice aşa, în general, *piciorul* Or, un picior are gleznişoară, pulpă dulce, genunchi cu rotulă fragedă, coapsă ocultă şi fierbinte. Cam pe unde a pupat-o, stimate domn, Rodea? Eu zic că asta-i principalul, nu replica destul de cunoscută şi suficient de cabotină: Nu m-am plecat în faţa ta, ci-n faţa întregii suferinţe umane…". Mă rog, să se plece, dar de ce s-o ştampileze erotic pe cărniţă? Ştiu, ştiu ce veţi spune! Că nu pricep nimic! Dar: 1) Ea e curvă. 2) El o pupă. 3) Pupatul se aplică pe picior. 4) *Restul e literatură.* Adică a pupat-o pe picior pentru că, în cazul ei, acesta era „instrumentul" ruşinii, al vinovăţiei etc.? Şi el o absolvă, astfel, tocmai de ruşine, vinovăţie etc. Dar atunci, şi vă rog din adîncul sufletului, stimate domn, din baierele inimii, să-mi iertaţi precizia, de ce n-a pupat-o, măcar, dacă tot s-a aplecat atît de spectaculos „în faţa întregii suferinţe umane", de ce n-a pupat-o, zic, stimate domn, ca să fie şi mai şi, în pizdă??? Sînt un porc? Bineînţeles! Dar şi Rodea!!

Cu stimă şi nervişori, Emil Brumaru

10. VIII.1980

Săracul Mugur, cîte scandaluri nu i-am făcut...

Stimate domnule Lucian Raicu,

Iritat ieri pe Raskolnikov, mi-am adus aminte că prea îngenuncheau, prin evul mediu, cavalerii în faţa domniţelor intangibile. Eu cred că-i vorba de o mică şmecherie. A îngenunchea şi a-ţi băga nasu-n poalele iubitei ideale, la ora aceea cînd igiena intimă cam lăsa de dorit, însemna, pur şi simplu, a mirosi adînc şi îndelung secretul cel mai intim de sub mătăsurile sublime. Ca vechi medicinist ştiu că celulele mucoasei olfactive au aceeaşi origine ca şi celulele mucoaselor genitale. Olfacţia e stimulentul numărul unu al erecţiei! Şi mi-i închipui pe aceşti bravi împlătoşaţi în ce situaţie delicată se puneau în nădragii lor de fier! Iar ele, celestele, inocentele, virginele întru eternitate, *ştiau,* ba chiar *căutau* să producă efectul băţos!

Posibil că, înfuriat pe oameni, îmi descarc, nestingherit, fierea pe *personaje.* E şi asta o defulare, dar pînă cînd? Aşa o să ajung să fac harcea-parcea toate *eroinele* şi toţi *eroii* lecturilor mele dragi! O, dar am şi iubiri nesfîrşite. Numai că-mi vine greu să scriu despre ele!

Totuşi chestia cu „piciorul” nu-i o exagerare. După ce pleacă Rodea, Sonia se gîndeşte chiar la trebuşoara asta: „Ce s-a întîmplat? Ce gînduri are? Ce i-a spus? *I-a sărutat piciorul* (s.n.) şi a spus... a spus... (da, asta a spus-o limpede) că nu poate să trăiască fără dînsa... O, Doamne!”. Ea „leagă” sărutatul piciorului de ceea ce-i spune mult mai tîrziu, după citirea Evangheliei, anume că „nu poate să trăiască fără dînsa”., „Legătură” normală!

Acel „He-he-he!”, repetat, al lui Porfiri Petrovici

face toate paralele. Anchetatorul care suferă de hemoroizi!

Săracul Mugur, cîte scandaluri nu i-am făcut, de cîte ori nu ne-am certat, de cîte ori nu ne-am împăcat, de cîte ori iar ne-am certat! Şi totuşi e singurul om care m-a suportat de zece ani încoace ştiind, c-o intuiţie fantastică absolut incredibilă, să-mi deie un telefon exact cînd sufletul meu părea scufundat definitiv. Ţin la el, mai mult, nu ştiu ce m-aş face fără el. L-aş fi vrut frumos şi viteaz. L-am văzut odată pe stradă, în Bucureşti, venind spre mine, atît de speriat, de pierdut printre oameni, încît mi-a venit să plîng. Vorbim puţin, de obicei fleacuri. Apoi eu îi scriu, iar el nu-mi răspunde cu lunile. Nu mă supără asta. Fiindcă, deodată, la telefon, vocea lui caldă ţi-am spus c-ar fi bun de zis, la radio, „bună dimineaţa, dragi ascultători"), liniştită (dar el însuşi e atît ne neliniştit!) mă readuce la normal. M-am întrebat deseori de unde are atîta forţă, atîta putere de-a rezista eroic, nu exagerez, eroic în viaţa lui de om care, iată, scrie, scrie, scrie. Mă gîndesc, deşi pare paradoxal, că tocmai situaţia disperată a Iuliei îl face să supravieţuiască, să nu se lase, pentru a putea s-o ajute pe ea.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

11. VIII. 1980
12.

România literară, nr. 32 din 13 august 2003

24

Înlăturam, pe cît puteam, orice tristeţe…

Stimate domnule Lucian Raicu,

Deschid *Reasece*-ul meu la întîmplare şi dau peste paragraful de la pagina 233 care începe aşa: „Scrierea *naturală* e înşelător dictată de un impuls natural; mai curînd de o inerţie a spiritului constituită

în impuls sau în ceva ce seamănă cu acesta”. Citesc toată pagina şi aprob, din sufletul meu mîhnit, fiecare cuvînt. Şi-atunci, ce-mi mai rămîne? Să arunc creioanele şi filele liniate şi să tac? Ei bine, nu, prefer să mă ratez *scriind*! Da, scriind scrisori cu o uşurinţă voioasă chiar celui ce-mi trage semnalul de alarmă al eşecului! Conştient, perfect conştient!

Pornit să caut creioane „Koh-I-Noor” B prin tot oraşul, am nimerit, după trecerea pasarelei, într-un cartier nou, periferic. Şi ce mi-a fost dat să văd ochilor? Un autobuz enorm albastru-spălăcit, oprit, închis, fără şofer! Pînă aici nimic senzaţional. Numai

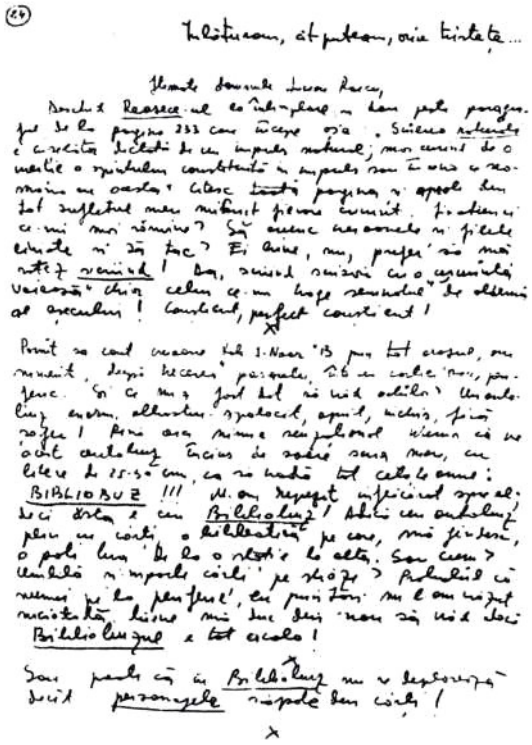

că pe acest autobuz încins de soare scria mare,

cu litere de 25-30 cm, ca să vadă tot cetăţeanul: BIBLIOBUZ!!! M-am repezit înflăcărat spre el; deci acesta e un *Bibliobuzl* Adică un autobuz plin cu cărţi, o bibliotecă pe care, mă gîndesc, o poţi lua de la o staţie la alta. Sau cum? Umblă şi-mparte cărţi pe străzi? Probabil că numai pe la periferie, eu prin Iaşi nu l-am văzut niciodată. Mîine mă duc din nou să văd dacă *Bibliobuzul* e tot acolo!

Sau poate că în *Bibliobuz* nu se deplasează decît *personajele s*căpate din cărţi!

Foarte interesant articolul lui Valeriu Cristea, *Inima prozei*, din *Cronica 32*| apărut acum cîteva zile. Mai ales că, prin cîteva puncte, coincide cu nişte gînduri de-ale mele! Ba, într-un loc, cu cîteva rînduri pe care i le-am scris cîndva lui Mugur. Numai că eu, constatînd formidabilul început al lui *Moby Dick*, „Ziceţi-mi Ismael", mă topeam de plăcere, *dar nu ştiam de ce*| Valeriu Cristea *ştie*| Iată deosebirea enormă dintre un cititor ce simte şi un critic ce-şi explică ce şi cum simte! E în articol vorba de comunicarea dintre *cititor* şi *personaj.* Dar iată citatul -. „Aşa cum se contopeşte, de pildă, literalmente, de la primele cuvinte, cu naratorul din *Moby Dick,* marele roman al lui Mellville. «Ziceţi-mi Ismael», şi din chiar clipa rostirii acestor cuvinte, cu efect magic parcă, Ismael ne devine un prieten, o parte (inalienabilă) a sufletului nostru".

Mi-aduc aminte că, prin '68, cînd îl inventam pe Detectivul Arthur, simţeam nevoia acută a unui personaj nu atît pentru a mă reprezenta pe mine, cît pentru a cîştiga simpatia cititorului, a-i da posibilitatea să se simtă el însuşi, citind, pentru o clipă, detectiv! Murind extrem de repede, m-am chinuit să-i găsesc un prieten: Julien Ospitalierul. Dacă primul căuta, detecta, al doilea trebuia să primească tot. Un alt gînd care mă stăpînea pe atunci, vorbesc extrem de serios, era ca versurile mele să poată fi citite cu plăcere în tranşee,

în cazul unui război, de la soldat la general!! Un fel de bandaj sufletesc. De aceea înlăturam, pe cît puteam, orice tristeţe, urmărind programatic fericirea! C-a ieşit, pînă la urmă, un mic dezastru, asta e altceva! Apăruse Reparata!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

12. VIII.1980

România literară, nr. 33 din 20 august 2003

25

Mi-am părăsit manuscrisele. Cu furie, cu ură, cu disperare

Stimate domnule Lucian Raicu,

De cîtva timp sînt obsedat de o strofă de-a lui Fundoianu:

„Ţi-aş spune: *zvîrle masa de scris de sub bărbie*

şi gîtuie poemul chel ca un geam în frig;
aruncă continente de spumă şi hîrtie -
prăpastia începe în degetul tău mic” (s.n.).

De prin 1965, ani în şir, umblînd prin praful drumurilor din D~*, repetam în neştire o strofă a lui Labiş:

„Pentru ce-am plecat?
Unde mă îndrept?
S-au întunecat

Sensurile-n piept”.

Am „plecat” abia în 1975! în mine se cocea „fuga” ce avea să se împlinească peste zece ani. Oare peste alţi zece, dacă mai trăiesc, voi zvîrli, definitiv, „masa de scris de sub bărbie”? în 1975 tentativa de-a rupe

cu *totul* a fost înfăptuită şi prin aceea că mi-am părăsit manuscrisele. Cu furie, cu ură, cu disperare. Apoi, am început să sufăr cumplit din cauza asta. Abia după trei ani şi ceva, un frate de-al mamei mi le-a adus în doi saci mari de hîrtie. Nu s-a pierdut, la un control rapid de-al meu, nimic. Au stat, în acest timp, într-o magazie a dispensarului meu din D~*! Şansă? Nu. Pentru că, dacă-mi dispăreau manuscrisele, aş fi rămas cu credinţa că-n ele sînt lucruri formidabile! Şi poate că de-abia atunci aş fi reînceput să scriu!! Dar dacă mă înşel? Dacă n-aş fi putut face nici cît am făcut?

Ultima însemnare într-un jurnal ţinut la D*~ este următoarea: „13. VIII.1975 Ploaie nocturnă. Dimineaţa cer închis. Plictiseala, greaţa de mine. Ce fac?". Azi se împlinesc exact cinci ani de la întrebarea mea. O repet. Ce fac?

De fapt, dacă e să judecăm, tot o „părăsire" a ceea ce scriu, înseamnă şi „corespondenţa" mea către dumneavoastră. Desigur, aici riscul de dispariţie e mult mai mic, dar poşta română poate să-l realizeze. Dar, constat, *am rămas cu frica, sau poate cu ruşinea faţă de manuscrisele mele. Îmi stingheresc liniştea.*

Fundoianu a făcut „Liceul Naţional" din Iaşi! Din clasa a Vi-a pînă într-a X-a (atîtea erau pe atunci) am fost şi eu elev la „Liceul Naţional", numit însă „Liceul de băieţi nr. 1", pe scurt *Le Be Unu* | Poate că am stat în vreo clasă în care a stat şi el, de ce nu chiar în aceeaşi bancă? între Herţa şi Dolhasca există, sigur, o cărăruie!

Ce bizar, deşi sînt oarecum „ieşean" (am stat de la vîrsta de 9 ani pînă la 24 de ani în Iaşi, apoi 13 ani la D~' şi, acum sînt, din nou, de 5 ani aici) nu am fost şi nici nu sînt iubit de „ieşeni". Din contră! Dan Laurenţiu, redactor la *Cronica*, mi-a ţinut poeziile 8 luni! N-am să uit asta toată viaţa. De-abia debutasem,

aveam nevoie să fiu publicat. Transcendenţa din el s-a lovit sec de concretul versurilor mele. Ursachi mă înjură pe toate drumurile, sînt „poetul Bulion” etc… Pentru Cezar Ivănescu nu exist în 1980 în Iaşi. Vorbesc de ei pentru că, fără să-i cunosc pe atunci, m-am format în Iaşi, am respirat acelaşi aer în cam acelaşi timp. Despre cei de acum, din oraş, nici nu mai zic nimic. Culmea e că lucrul acesta m-a întristat şi m-a durut autentic, adînc. Mai ales cînd am revenit, în 1975, cu vreo trei cărţi deja tipărite. Credeam c-am convins! Da’ de unde!!

Cu stimă şi tristeţe, Emil Brumaru

13. VIII.1980

România literară, nr. 34 din 27 august 2003

Senzaţia de fericire pe care mi-o dădeau zidul (sau gardul) şi lumina

Stimate domnule Lucian Raicu,

Cea mai veche amintire cred că o am de pe la un an, un an şi ceva. E un zid sau un gard de bolovani mari, de rîu, bătuţi de-o lumină extraordinar de albă, de intensă. Amintirea constă tocmai *în senzaţia de fericire pe care mi-o dădeau zidul (sau gardul) şi lumina.* Văd şi o curte mare, o casă văruită. Nu ştiu exact dacă era spatele casei din bolovani sau gardul. Mi-am întrebat părinţii. E vorba de o casă sau un gard din Basarabia, unde m-am născut, la ţară. Deoarece am stat acolo extrem de puţin (un an, un an şi ceva), mi-am putut localiza amintirea cu precizie. Ceea ce mă izbeşte acum este faptul c-am rămas cu obsesia *zidului şi*-a *luminii.* Privesc mereu, fascinat, zidul caselor, căutînd să pătrund, să descopăr taina lor. Am certitudinea netă că această taină există, că e de ajuns un moment de neatenţie din partea lui, a zidului, ca eu

s-o aflu, s-o simt. Aş putea-o suporta? Am impresia că ar fi ca o explozie; poate că, scăpat, suflul ei m-ar arunca în ceea ce bănuiesc că s-ar închega cu adevărat în noţiunea de „fericire”. Totul, desigur, presupunînd şi lumina orbitoare, rece, albă, necruţător de albă, dureroasă şi în acelaşi timp infinit de blîndă. Este totuşi ceva care-mi întunecă parcă această primă amintire. Bănuiesc mai mult, pentru că aici totul devine nedesluşit, că am zărit atunci şi o şopîrlă. Sau altceva, în orice caz o vieţuitoare mică, mişcîndu-se, ieşind chiar din acel zid sau gard. Dar nu sînt sigur. Poate că asta a fost mult mai tîrziu, în altă vîrstă. Ceea ce vreau să precizez este că-n acea senzaţie de fericire dumnezeiască se strecoară, cumva, nu ştiu cum, şi frica.

Pînă una alta, am dat-o pe psihanaliză! Ştiţi care-s condiţiile: pacientul stă pe-o canapea, în general cu-n perete alb în faţă şi vorbeşte vrute şi *nevrute*. Iar medicul ascultă silenţios şi, din cînd în cînd, îl pune să mai repete cîte ceva, să precizeze etc... Totul depinde de *încrederea* pacientului în medic! Numai că, în cazul de faţă, eu îmi văd medicul mereu, mereu, stînd şi el pe un scaun, cu o fereastră deschisă în spate, făcînd gesturi din ce în ce mai enigmatice!

Ar trebui scris un studiu amplu, exhaustiv, despre toţi pereţii din marea literatură!

(Să nu uit pereţii de-un galben umed ai pavilioanelor C.F.R., în care-am stat, prin clasa întîia, la Ciceu!)

(De asemenea, să nu uit *primul meu furt*, la Ciceu: o planşă colorată, cu soiuri de ciuperci, pe care am rupt-o dintr-o enciclopedie germană, fiind în vizită la o fetiţă, Ani, ce mă striga, foarte sexy, „băiatule!”.)

(Ceea ce mă fascina la Ani era faptul că mă ducea printre nişte uriaşe grămezi de gunoaie şi ea, eu nu! căuta resturi de mîncare. Desigur, avea ce mînca,

însă dînsa descoperise plăcerea nepermisă de *a mînca din gunoaie*!)

Cu stimă şi amintiri, Emil Brumaru

14. VIII.1980

România literară, nr. 35 din 3 septembrie 2003

„Sois sage, o ma Douleur, şi ţine-te tranchilă”

Stimate domnule Lucian Raicu,

Cum să nu ne simţim bine printre personajele dostoievskiene? Ăştia fac atîtea porcării, încît ale noastre par fleacuri! Plus că ne dau certitudinea că, oricît de „răi” am fi, şîntem totuşi şi infinit de „buni”!

Am impresia că Dostoievski a fost atît de iritat de pudibonderia personajelor lui Turgheniev, încît a creat, ca să se răzbune, cele mai scandaloase Nastasii şi Gruşence! Vreau să zic că, într-un anumit fel, Turgheniev *l-a determinat* pe Dostoievski să fie Dostoievski.

Cît de mult ar fi apreciat Mieluşon numele motanului meu, Scămoşilă! Mieluşon şi Scămoşilă!!

Vă aduceţi aminte ce traducea Razumihin? *Femeia este o fiinţă omenească, sau nu?* Pentru librarul *HeruvimovW*

„Se uită: era o negustorească, o femeie în vîrstă, cu căciuliţă tradiţională şi cizmuliţe de piele de capră, iar alături de ea o fată cu pălărioară în cap şi umbreluţă verde, probabil fie-sa.” Deci, pentru acea prăvălioară de lenjerie de damă dintr-un mic orăşel de provincie etc., trebuie să fac rost, într-un raion special, de: căciuliţe tradiţionale, cizmuliţe de piele de capră, pălărioare, umbreluţe. Şi multe, multe mănătăluţe. Fiindcă Sonia are permanent o „mănătăluţă”.

Raskolnikov a stat cîndva pe lîngă *Cinci colţuri*| Nastasia Filippovna stă chiar pe *Cinci colţuril* Să nu se

fi întîlnit niciodată pe stradă? Poate că s-au privit îndelung, poate că s-au înţeles dintr-o ochire, fiecare trecînd mai departe cu chipul celuilalt, pe veci, gravat în suflet.

Cînd eram student, am cunoscut un om de-un extraordinar rafinament, un degustător al poeziei franceze, psihopat sadea, venit pe meleagurile laşului din Bucureşti. Ducea o viaţă incredibilă. Scria poezie dar se recomanda „arhitect", pentru că, zicea el, poezia e construcţie. Drept care, cărămida necontînd, ci ansamblul, lua de la toţi cei ce scriau, versuri, şi le monta în lungi poeme mitologice. Aceste poeme aveau fragmente de-o frumuseţe uluitoare alături de platitudini dezarmante. A murit foarte tînăr. Cred că nu avea 35 de ani. Mi-a fascinat adolescenţa. Ani de zile după aceea, la D~\ îmi puneam fotografia lui pe masă şi, vrînd-nevrînd, mă apucam de scris. Ca o datorie faţă de încrederea ce mi-o arătase, primul, cînd, căzîndu-i nişte versuri de-ale mele, întîmplător, în mînă, m-a declarat *poet*| Ba a venit acasă la mine ca să-l convingă şi pe taică-meu! De ce mi-am amintit de toate astea? Fiindcă, de cîte ori mă întîlnea, îmi spunea:

„Sois sage, 6 ma Douleur, şi ţine-te tranchilă".

Dar cît se poate face chestia asta? Am zile în care durerea mea nu mai ştie să fie înţeleaptă, înnebuneşte brusc, îmi sleieşte sufletul în mişcări dezordonate, umilitoare, de care, apoi, mi-e o ruşine indescriptibilă. Degeaba umblu în neştire pe străzi, degeaba bag în mine pastile, tristeţea devine din ce în ce mai groasă, mai înnecăcioasă, tot mai greu de străbătut, tot mai inutil de luptat împotriva ei. „Sois sage, 6 ma Douleur, şi ţine-te tranchilă."

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

15. VIII.1980

România literară, nr. 36 din 10 septembrie 2003

28 Ar trebui o scrisoare voioasă, suplă, muschetară

Stimate domnule Lucian Raicu,

Ar trebui o scrisoare fericită, uşoară, şepticoloră, ca de la fluture zvăpăiat la fluture meditabund pe-o păpădie! Un aer plin de raze late de lumină, ca o miere prelinsă, încleindu-ne sufletele într-un bîzîit bucuros, infinit. Poate o cană adîncă, plină cu apă proaspătă, în care să ne aplecăm, ca peste-o fîntînă, gura veselă de cuvinte strălucitoare. Şi nu chiar o femeie, ci doar un ciorap prelung, uitat pe marginea unui scaun, ceva care să ne amintească blînd de-o senzualitate calmă, vindecătoare, simplă. Obosiţi plăcut de-o partidă magică de biliard, uimiţi de aroma unui ceai clocotit cu-avînt de samovarul credincios al familiei, lăudîndu-ne cu cîinii noştri de vînătoare, mai dînd cîte-o pălmuţă peste fesele flauşate ale vreunei Marfuşte ce ne-ar aşeza ceşcuţele pe masă, vicleană, discutînd aprins literatură şi economie politică, după masa s-ar topi în înserare şi ziua, la urmă, ar avea gene lungi şi nostalgice de amintire-nchisă-n somn.

Stau cu creionul ascuţit în mînă şi nu mai ştiu cum să continuu. Prea am luat-o pe coarda reveriei! Realitatea e că din dintele din faţă, şi-aşa rupt, mi s-a mai desprins ieri o bucată. Rînjesc oribil în oglindă, aproape satisfăcut de cît de hîd arăt!

Există şi o constipaţie a sufletului, cînd nu mai poţi plînge. Lacrima scremută, întărită ca o căcărează, taie cu muchiile ei fine carnea, îţi însîngerează scîrbos ochiul şi scrisul. E bine atunci să iei un purgativ cinic, de exemplu o blenoragie sau nişte păduchi laţi de la o doamnă pe care ai iubit-o cu sfinţenie şi-ai futut-o cu stimă!

Ce părere aveţi de Mieluşon care scrie lucruri

fundamentale despre Rimbaud şi Baudelaire şi este autorul şi regizorul scenariului filmului muzical *Tararira*?!

Ar trebui o scrisoare voioasă, suplă, muschetară, în care D'Artagnan şi Athos, şi Porthos, şi Aramis să-şi mai fluture o dată spadele cu dezinvoltură. Cuvinte dulci şi fanfaroane, şoptite, pe după evantaiele-n palpit, conteselor căzute-n mici leşinuri de uimire, cu picioarele cărnoase vibrînd ca nişte limbi uriaşe de clopot în catedralele dezmăţate ale rochiilor lor laice. Dueluri pe viaţă şi pe moarte fin crestată-n dreptul inimii, pentru a şterge ruşinea unui pîrţ scăpat din drăgălăşenie, la Versailles, nu pe cînd era regină, ci după aceea, ca regentă, în timpul minoratului fiului lui Ludovic al XIII-lea, de Ana De Austria!! Oglinzi verzui în care marchijii s-ar strîmba distins la trecerea fondantă şi împotmolită în dantelele de Bruxelles a marilor favorite la ciclu! Fîntîni arteziene, şăgălnicii, cîte un zefir săltînd prin pajişti batista cu monogramă indescifrabilă din cauza spermei uscate, pierdută de cine ştie ce cochetă! Şi-n mîinile noastre zglobii, însuşi destinul Franţei, ca o minge uriaşă, cu care ne-am juca rîzînd!

Iar la sfîrşitul scrisorii, să ne aducem aminte, totuşi, de Svidrigailov şi să spunem: „Toţi oamenii au nevoie de aer, da, da, de aer… Şi asta mai înainte de toate!".

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

16. VIII.1980

România literară, nr. 37 din 17 septembrie 2003

29

Pe stradă, femei cu sînii intoxicaţi de privirile noastre demente

Stimate domnule Lucian Raicu,

Ce l-o fi enervat atît de tare pe Aighezi încît să-l facă să scrie acel pamflet oribil împotriva lui Fundoianu? Eu cred că tocmai faptul că acesta l-a înţeles, l-a explicat! Arghezi, bănuiesc, era atît de convins că-i unic, că-i genial etc., încît i se părea *o injurie* întîmplarea de-a exista cineva care să-şi deie seama de valoarea lui, *a lui*| Demiurg s-ar irita la fel, comentat de-un om, de-un om!

De fapt, Arghezi se „leagă” de aspectul fizic al lui Fundoianu, exagerîndu-i pînă la greţos defectele. Dacă Mieluşon ar fi arătat ca un arhanghel, sînt sigur că Arghezi nu s-ar fi şucărit!

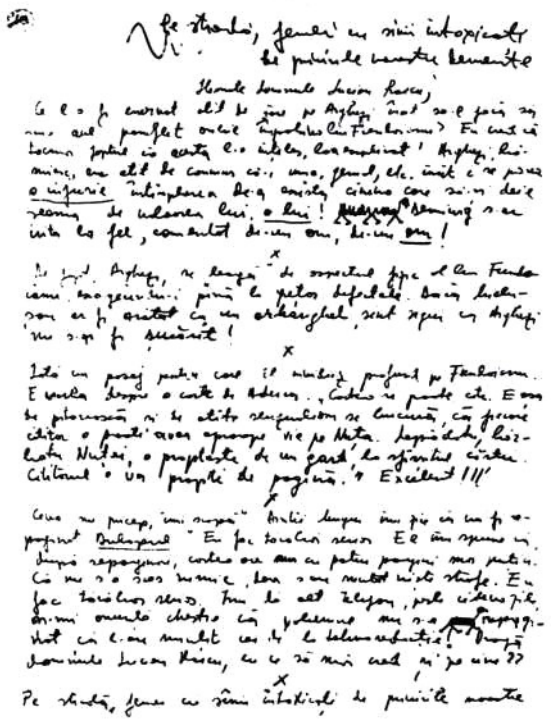

Iată un pasaj pentru care îl invidiez profund pe Fundoianu. E vorba despre o carte de Aderca. „Cartea se poate citi. E aşa de pitorească şi de atîta senzualism se bucură, că fiecare cititor o poate avea aproape vie pe Nuţa. Lepădatu, bărbatul Nuţei, o propteşte de un gard, la sfîrşitul cărţii. Cititorul o va propti de pagină.” Excelent!!!

Ceva nu pricep, îmi „scapă”. Dintîi Mugur îmi zice că va fi repaginat *Dulapul*... Eu fac tărăboi serios. El îmi spune că, după repaginare, cartea are cu patru pagini mai puţin. Că nu s-a scos nimic, dar s-au mutat nişte strofe. Eu fac tărăboi serios. Îmi dă alt telefon, peste cîteva zile, şi-mi anunţă chestia că volumul nu s-a repaginat, că l-au minţit cei de la tehnoredacţie! Dragă domnule Lucian Raicu, eu ce să mai cred şi pe

cine??

Pe stradă, femei cu sînii intoxicaţi de privirile noastre demente! Ba unora le apar chiar pete roşii în obraji, ca şi cum s-ar otrăvi brusc, cînd le fixăm, virili, bluziţele de aţică!

Pentru prăvălioara mea de lenjerie de damă (cu un raion special de lenjerie intimă) dintr-un mic orăşel de provincie, poate Fălticeni, pe unde se intră printr-un gang subţire şi umed, trebuie, neapărat, să recitesc Proust. Toaletele Odettei sînt inepuizabile! Pe urmă, rapid, Balzac. Nu vă închipuiţi cu cîtă nerăbdare aştept să bag în rafturile gata pregătite: molton, pichet flauşat, batist, poplin, în topit, damasc, stambă, canafas, etamină, coton, şifon, olandină, zefir, borangic, finet, doc, tercot, caşmir, pînză-sac, dantele (mii de sorturi! de studiat mari enciclopedii!), batic, tripluvoal, mătăsării infinite etc. Etc. Etc…

Ce cururi bombate, definitiv crăpate-n două buci, ar căpăta „eroinele” lui Turgheniev băgate-n blugi! Degeaba s-ar mai strădui, săracul, să ne facă să credem că totul e o gingaşă poveste de iubire-n muselină!

(Să procur blugi pentru prăvălioară, da, e o idee! Toate, absolut toate, se vor înghesui să-şi ieie! Dau lovitura, schimb nu faţa, ci fesele tuturor literaturilor! închipuiţi-vă, pentru o clipă, pe Anna Karenina! Nu ameţiţi? Dar aici, la Poşta centrală, mai este o funcţionară ce i-ar putea sta alături.)

Să nu uităm însă şalul verde, de lînă franţuzească, pe care îl pune Katerina Ivanova cînd înnebuneşte.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

17. VIII. 1980

18.

România literară, nr. 38 din 24 septembrie 2003

30

„Apariţiile” lui Svidrigailov

Stimate domnule Lucian Raicu,

Svidrigailov a stat şapte ani la ţară şi nu uită mereu să se plîngă sau să se laude cu performanţa asta! Eu am stat treisprezece ani la ţară, deci aproape dublu!

Camera în care-şi petrece ultimele ore Svidrigailov e, ca şi cea a lui Rodea, foarte strâmtă şi tapetată în *galben.* Hotelul. Adrianopol”. Comandă „viţel şi ceai”!! Totul e meschin, *nefiresc di* meschin. O înscenare!

Toate „apariţiile” lui Svidrigailov în faţa lui Rodea au ceva neverosimil, ceva suspect, ca şi cum ar fi vorba de un emisar trimis din cealaltă parte. Sînt trei. *Prima.* Rodea se trezeşte. „Răsuflă adînc, dar, ciudat, *visul parcă tot mai continua*: uşa odăii era dată la perete şi în prag se afla un necunoscut care-l privea cu atenţie.” R. Închide la loc ochii. *„Ofi tot vis sau nu?”* Urmează o pîndă încordată, de vreo zece minute în care timp Rodea îl urmăreşte printre gene. Cînd, în sfîrşit, nemaiputînd îndura tensiunea, Raskolnikov îl întreabă ce vrea şi acesta se recomandă: Arkadi Ivanovici Svidrigailov, primul exclamă: „Svidrigailov? Ce prostie! *Nu se poate!”.* De ce nu se poate? Puteţi să-mi răspundeţi, stimate domn? *A doua.* E la fel o „apariţie” neaşteptată, de necurat, de duh. O spune însuşi Dosto: „în mijlocul acestui public *răsări deodată* Svidrigailov”. Ca şi prima dată, Rodion rămîne stupefiat: „Raskolnikov îl privi uimit, *neînfelegîrid de unde apăruse...”.* Uluirea lui atinge şi depăşeşte limitele cînd află că acesta *ştie tot. A treia.* Acum R. Îşi dă seama *„că demult avea nevoie de Svidrigailov”. „Dar de ce anume?”* îl caută, dar îl întîlneşte tot într-un mod neaşteptat. „Raskolnikov voi să se întoarcă şi să

plece, *nedumerit că apucase pe bulevardul Xt* cînd, într-una din ultimele ferestre ale tractirului, îl zări pe Svidrigailov care şedea cu pipa în gură la o măsuţă în faţa geamului. *Acest lucru îl miră grozav*| îl sperie chiar." Urmează o nouă pîndă, ca şi prima dată, în care fiecare se preface că nu-l zăreşte pe celălalt, urmărindu-se, de fapt, reciproc. De data asta *cedează* Svidrigailov: Haide, haide, intră dacă vrei, *sînt aicil".* Acest „sînt aici", spus pentru a-l încredinţa pe R. Că el, Svidrigailov, *cbiar este acolo*, sună bizar. Bizar e şi faptul că Svidrigailov vrea să şteargă impresia de neverosimilitate a întîlnirii spunîndu-i lui R.: „Păi, ţi-am vorbit chiar eu despre acest tractir şi *nu-i nici o minune* că ai ajuns aici; ţi-am explicat drumul, ţi-am arătat locul unde se află şi ţi-am spus la ce oră

mă poţi găsi aici. Îţi aminteşti?". „-Am uitat, răspunse cu mirare Raskolnikov." Ei bine, nu a uitat, pentru simplul motiv că nici nu avea ce să uite; Svidrigailov nu i-a explicat niciodată nici „drumul", nu i-a arătat nici „locul", nu i-a spus nici „ora". Totul e o „scamatorie" şi S. Caută s-o facă plauzibilă. Cele trei „apariţii" ale lui Svidrigailov au ceva din aerul „apariţiilor" soţiei acestuia (tot trei), Marfa Petrovna, după moarte!

Rămîn cu impresia, după ce termin de citit *Crimă şi pedeapsă*, că *personajul principal* nu-i Raskolnikov, ci Svidrigailov. Oricum, acesta are mult mai mult bun-simţ decît primul. Şi, deşi Dosto afirmă mereu că-i antipatic, mie îmi este foarte simpatic. Svidrigailov, într-o anumită măsură, e cehovian. Plictiseala, urîtul lui, dezabuzarea, faptele bune (autentic bune) îl fac *mai uman* decît pe încrîncenatul R.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

19. VIII. 1980

20.

P.S.*: Nu uman, ci *mai umani*

România literară, nr. 39 din 1 octombrie 2003

31

Svidrigailov e, indiscutabil, diavolul venit pe pământ

Stimate domnule Lucian Raicu,

Sinuciderea, „dispariţia” lui Svidrigailov are, de asemenea, ceva care ne face să simţim că nu-i lucru curat la mijloc, că-i o „şotie” parcă, nouă, a personajului. Iată-l cu cîteva zeci de minute înaintea actului definitiv. „Revolverul şi carnea zăceau alături, lîngă cotul lui. Muştele, trezite din somn, mişunau pe friptura neatinsă, rămasă tot acolo, pe masă. Le privi multă vreme, apoi cu mîna dreaptă, liberă, încercă să prindă una. Se chinui mult timp, dar nu izbuti s-o prindă.” Că totul nu-i la *locul* său i-o spune chiar cel în faţa căruia „înscenează” sinuciderea: „Aisea nu se poate, aisea *nu-i locul*| tresări Achile, făcînd ochii tot mai mari”. Mai înainte Sv. Gîndise: „Uite *locul*, ce să mă mai duc la Petrovski? *Cel puţin aici am un martor oficial..”.* De ce are nevoie, stimate domn, Svidrigailov, de *un martor oficial*? Pentru a-şi face plauzibilă escrocheria, simulacrul sinuciderii! Apariţiile şi dispariţia nu trebuie să rămînă în ochii muritorilor ca un fel de hocus-pocus, *diavolul* (iată că am scris, în sfîrşit, cuvîntul ce-mi sta pe suflet şi-l

simţeam, împănat cu toate mirodeniile, pe limbă) e discret, are stil, eleganţă. Iar martorul va fi Achile, da, Achile!!!

Că Svidrigailov e, indiscutabil, diavolul venit pe pământ ne-o dovedeşte şi înfăţişarea sa. Este descris

mai amănunţit în două locuri. Voi da cele două citate, cam lungi, şi pentru a vă convinge, dar şi pentru că îmi place să copiez din Dostoievski la nebunie! *Primul portret*: „Era un bărbat de vreo cincizeci de ani, înalt fără exagerare, trupeş, cu umerii laţi şi cam rotunjiţi, ceea ce îl făcea să pară adus din spate. Îmbrăcat elegant şi comod, avea o înfăţişare impunătoare, de boier. Ţinea în mînă un baston frumos, cu care izbea trotuarul la fiecare pas; mănuşile erau impecabile. Obrazul lui, cu pometii ieşiţi, era destul de plăcut, iar după culoarea şi prospeţimea pielii *nu părea un locuitor al Petersburgului.* Părul încă des, blond deschis, abia începuse a încărunţi, iar barba lată şi deasă, care cobora ca o lopată pe piept, era mai blondă încă decît părul. Ochii albaştri aveau o privire rece, serioasă, fixă; buzele erau roşii. În toate amănuntele, acest bărbat se păstrase bine şi *părea mult mai tînăr decît eră'.* Am subliniat doar ultimele cuvinte, trebuia să subliniez şi altele. Dar totul mi se pare extrem de clar. *În al doilea portret* Dostoievski e şi mai limpede, el vorbeşte, textual, de *masca* lui Svidrigailov pe pămînt. *Masca* aceea care lui Raskolnikov îi pricinuise „totdeauna o mirare".

Obrazul lui ciudat *aducea cu o mască*: alb şi rumen, cu buzele *prea* roşii, cu barba *prea* blondă, părul de asemenea *foarte* blond şi *foarte* des, ochii *prea* albaştri şi privirea lor *prea* fixă, apăsătoare. „Obrazul acesta *frumos şi uimitor de tînăr pentru vîrsta lui* era grozav de antipatic. Svidrigailov purta haine elegante, uşoare, de vară, dar mai ales îi era elegantă rufăria. Pe mîna stingă strălucea un inel masiv cu o piatră scumpă..." Ce mai vreţi? Sv., compus din elemente artificiale, fiecare în parte *prea* exacte, dă, în ansamblu, o păpuşă cu cheiţă, un manechin, un robot însufleţit, nicidecum un *om* îl *Prea* l-au ferchezuit în iad înainte de a-l trimite pe pămînt. Inteligent, el bănuieşte asta şi caută să facă lucruri cît mai banale.

De exemplu, mănîncă „un biftec oribil cu cartofi”. Nu-i normal? Numai că R. Ştie cu cine are de-a face. *De asta îl şi caută.*

Cu stimă şi fior, Emil Brumaru

19. V1II.1980

România literară, nr. 40 din 8 octombrie 2003

32

Cred că dînsul ştie sigur că acolo-s chiar păianjeni

Stimate domnule Lucian Raicu,

Raskolnikov îşi dă seama, dar i se pare totuşi incredibil, de la prima ochire că, prin Sv., are în faţa lui pe Diavol. El ucisese deja baba, era apt pentru a înţelege. Sora lui, Dunia, cea mlădioasă şi nemaipomenit de frumoasă, îşi va da şi ea seama, mult mai tîrziu însă. Dar tot după ce va trece prin marea încercare a uciderii, de data asta nereuşite. Nereuşită pentru că un *nemuritor* nu poate fi ucis! Cred că vă amintiţi că revolverul cu care Dunia încearcă să-l radă (şi primul glonţ chiar asta face, îi *rade* doar pielea craniului!) e al lui Sv., e, ca să fim mai exacţi, strecurat de el tocmai pentru „bîlciul” ce va urma. Dunia, demnă soră a asasinului babei, trage de două ori. O dată, prima, Sv. Îi arată sîngele lui *prea* roşu, scurgîndu-i-se pe frunte. El *ştia* că va trage, o şi spune: „Ştiu că ai să tragi, fiară mică şi frumoasă!”. „A înţepat viespea! Ţinteşte drept în cap...!”, adaugă după prima detunătură. Dunia *încă* nu-şi dă seama cine e Sv. Acesta vrea s-o lămurească: „Nu-i nimic,

aţi greşit ţinta! Trageţi din nou, aştept...”. Şi vine, demonstrativ, la trei paşi de ea! „Dunicika trase; glonţul nu porni!” Altă farsă! Tot nu a înţeles? „Aţi

încărcat neglijent. Nu-i nimic! mai aveţi o capsulă, îndreptaţi-o, am să aştept.” Şi abia atunci, după două asasinate virtuale (şi R. Ucisese de două ori!), Dunia pricepe! în faţa ei stă *cineva care nu poate fi ucis*| Şi aruncă, exasperată pistolul! Ce urmează, ştim. Diavolul „cerşeşte” *dragostea* femeii, muritoarei, disperat. Ar putea-o fute pe loc, dar el e însetat de ceva încă neexperimentat, ceva care l-ar scoate, poate, din plictiseala, din urîtul acela ce-i macină nemurirea atotştiutoare. A auzit vorbindu-se de dragoste pe pămînt şi iată, Dunia refuză să-i explice această „noţiune”! Poate că dacă înţelegea mai tîrziu, după al treilea glonţ ratat, i-ar fi fost milă de el. Ar fi fost mai pregătită. Dunia s-a trezit prea brusc cu Diavolul, cu adevăratul Sv. Lîngă dînsa!

Mă gîndesc acum că, probabil, chestia cu Sv. Care-i diavolul în persoană a fost fumată demult, au scris-o alţii, sînt aproape sigur. Eu însă am descoperit acum trei zile toată tărăşenia! Pe Bahtin nu l-am citit încă. Ianoşi m-a cam plictisit de la primele pagini şi nu am continuat. Am citit, în schimb, de vreo două ori, cartea lui Valeriu Cristea. Şi, cred, eseul lui Liviu Petrescu. De lucrările *fundamentale* despre Dosto, nici vorbă! Trist.

Orice spune Svidrigailov merită să fie citat, comentat. Prin aluzii, dar de cele mai multe ori direct, dînsul strecoară adevăruri din partea „cealaltă”. Vă amintiţi, nu? „Dar dacă dincolo nu sînt decît păianjeni, sau altceva de felul acesta, zise el deodată.” Or, eu cred că dînsul ştie sigur că acolo-s *chiar* păianjeni!

Mi-am luat cu mine două cărţi: *Idiotul* şi *Crimă şi pedeapsă.* De ajuns ca să pot continua, oriunde aş fi, „corespondenţa”.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

20. VIII. 1980

21.

P.S.: Sînt dezolat. Uitîndu-mă în cartea lui Ianoşi văd că Sv. E *comparat* cu diavolul! Păcat. Cel puţin îmi rămîne consolarea că eu cred că Sv. E *chiar* diavolul, fără nici un dubiu!

România literară, nr. 41 din 15 octombrie 2003

33

Cu Cehov nu-i de glumit

Stimate domnule Lucian Raicu,

Cred că am făcut o greşeală luînd cărţoiul despre Dostoievski de la Sorin Titel. Trăiam într-o dulce neştiinţă, mi se părea că descopăr lucruri nostime şi, iată, acum, deschizînd volumul la întîmplare, dau tocmai de capitolul cu culorile! De fapt, ca să fiu cinstit, remarcasem doar *galbenul* din *Crimă şi pedeapsă*, revenind insistent în tapetele camerelor şi, la urmă, chiar şi în exteriorul unor case. Sînt casele pe care le priveşte Svidrigailov în drum spre locul unde „înscenează" sinuciderea. „Triste şi murdare îl priveau căsuţele de lemn, vopsite în *galben* violent, cu obloanele închise. Catteau dă, ce deliciu, în procente, la diferiţi autori, *apariţia galbenuluil* Şi bătrînul Dosto deţine recordul! Gogol 5, Tolstoi 7,9, Dostoievski 10,6!

Să nu uit să vă comunic ce scrie, aici, în staţiunea Neptun, pe toate cutiile poştale *(galbene): „Zilnic 3 vidări"*! Asta, da!

Din seara de la doamna Longobarski, de reţinut şi de meditat la următoarele cuvinte spuse, la un moment dat, cu toată seriozitatea: „Cu Cehov nu-i de glumit". Într-adevăr, dacă bătrînului „Dosto i se mai pot face bancuri", „cu Cehov nu-i de glumit"! Din propoziţia asta cred că se poate scoate o carte! Păcat c-aţi spus-o dumneavoastră, nu eu!

Ceea ce mă încîntă la propoziţia cu pricina este multitudinea semnificaţiilor; o găină bună de jumulit,

fulg cu fulg, la foc scăzut, cîntărind în mînă, cu voluptate, greutatea leşului fraged.

Scrisoarea asta este scrisă, vai, fără cafea! Am mişunat de dimineaţă, fetele zvelte şi somnoroase mi-au spus că trebuia s-o comand de cu seară, să aibă ele cafeaua fiindcă acum, domnul Axin (sau aşa ceva) nu a venit încă etc... Şi-am rămas cu capul blocat de diazepamul de aseară. Tamara Nikolaevna e la plajă, eu (ca hipertensiv nu prea am voie să mă prăjesc pe nisipuri) încerc marea cu degetul la cel mai propriu mod şi aştept să fiu trăsnit de geniu.

Cărţoiul lui Catteau m-a pus serios pe gînduri. În primul rînd, trebuie să recitesc rapid tot Dostoievski. Pe urmă, să caut pe undeva *Carnetele* (în franceză). Neapărat. Altfel rămîn neisprăvit pe viaţă.

Toţi avem nevoie de Svidrigailov. Există în noi o nemărginită curiozitate de a-l „descifra". Raskolnikov ne reprezintă exemplar în treaba asta. „N-ar fi mai bine să încerce să-l *descifreze* pe Svidrigailov? în sufletul lui nu putea (e vorba de Rodea, desigur n.n.) să nu recunoască că *de mult avea nevoie de Svidrigailov.* Dar pentru ce anume?" Repet şi eu întrebarea: pentru ce anume, stimate domnule Lucian Raicu?

Curios e că bătrînul Dosto, plin de scrupule, caută să ni-l facă antipatic pe Sv., dar nu reuşeşte deloc. (Am senzaţia că v-am mai scris despre asta). Ce seducător se prezintă diavolul! Cine sînt eu? *Ştii prea bine.* (Rodea, într-adevăr, ştia! n.n.): sînt nobil, am revenit de doi ani în cavalerie, apoi m-am învîrtit pe aici prin Petersburg, pe urmă m-am însurat cu Marfa Petrovna şi am locuit la ţară. Asta-i toată biografia mea!"

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

22. VIII. 1980

23.

România literară, nr. 42 din 22 octombrie 2003

34

O rochiţă fără tiv se numeşte adjectiv!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Dacă în *Crimă şi pedeapsă* observasem singur *galbenul*, în *Idiotul* n-am băgat de seamă că *verdele* e (la Rogojin, Ippolit şi Mîşkin) de-o importanţă definitorie! Păcat. Cărţoiul a început să lucreze-n mine cu efecte imprevizibile.

Ieri, după un adevărat calvar, am reuşit să beau pe la unsprezece o cafea mare! Trec peste faptul că-n vreo trei locuri nu mi s-a dat, fiindcă nu-s străin! Am ajuns, în sfîrşit, la un restaurant care a acceptat să mă servească. După un sfert de oră cafeaua comandată nu sosise. Mă ridic şi-i reproşez unui tip saşiu. Acesta, nici una, nici două, cheamă o tipă-n blugi şi-o ferfeniţeşte-n insulte, apoi pleacă. Tipa se uită la mine şi-ncepe (jur că-i autentică chestia): „Ce pulă se mai crede?! Şi nu-i decît ospătar! Ce, m-am dus să mă fut? Doar am treabă!

O clipă, domnu', vine în cinci minute!". Bineînţeles c-am trăit o stupefacţie mută, infinită, devastatoare. Blugista mi-a trîntit, în final, cafeaua-n masă şi-a luat, ofensată, banii. Probabil că şi-a zis în gînd: „Ce pulă se mai crede şi ăsta!".

Dramă pentru Tamara Nikolaevna: n-are cu ce să-şi calce rochiile! Umblu pe la recepţie, mă rog de „fete" să-mi scoată din pămînt obiectul (luat de altcineva şi neadus), declar că fără dînsul nu pot intra în cameră. Cînd le explic că nu-i pentru mine, ci pentru nevastă, încep să înţeleagă, să mă compătimească etc… Le devin simpatic, zic că trece şi asta, nu-i nimic, se mai îotîmplă. Dar eu, stimate domnule Lucian Raicu, abătut şi fără fier de călcat, ce mă fac? Citesc Cehov?

Ieri seară, în timp ce oficiam mămăliguţa cu

brînză, în uşa deschisă sfios a sălii de mese a apărut, mai smerit ca niciodată, fratele Ioan Alexandru! Ulvine şi trei pruncuţi îl însoţeau. Cu ochii plecaţi în pămînt, a alunecat pînă la o masă din fundul sălii şi-a început cina, tihnit. Cred că şi-a făcut cruce cu limba pentru că mîinile îi erau încleştate, una pe furculiţă, cealaltă în părul unui pruncuţ ce sărea, laic, cu fundul pe scaun. Oare cum o fi arătînd în slip, m-am întrebat eu, netrebnic. Dar el nu a venit să facă plajă! Neîndoielnic, scrie *Imnele Dobrogei*\

Pentru *galbenul* din *Crimă şi pedeapsă*, ceva care nu există în cărţoi. E vorba de Lujin. Poartă un lornion de *aur.* Mai are un „inel mare, masiv şi foarte frumos, de *aur* cu o piatră *galbenă*, pe care-l purta pe degetul mijlociu…", la mîna stîngă.

Lucrul care-l înnebuneşte cu adevărat pe Svidrigailov este foşnetul rochiei Duniei. Nu-l poate pur şi simplu suporta, îl exasperează pînă la delir. Nu vrea decît să-i sărute tivul rochiei. „Lasă-mă să-ţi sărut tivul rochiei, lasă-mă, te rog! Nu pot să-i aud foşnetul!" Ca şi Rodea care îngenunchease să sărute piciorul Soniei! Diavolul, normal, adoră jumătatea inferioară a femeii, o doreşte goală, nu suportă în preajma ei foşnetul vreunui veşmînt protector. Iar a săruta tivul înseamnă şi a trage puţin cu ochiul! Dar mi-amintesc că, elev fiind, circula printre noi următorul distih:

„O rochiţă fără tiv Se numeşte adjectiv!".

Ce-ar fi spus Freud de definiţia asta gramaticală?

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

22. VIII.1980

România literară, nr. 43 din 29 octombrie 2003

35

Ador ceasurile care stau!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Ieri fiind vineri, deci zi de post, fratele Ioan Alexandru nu a venit la masă. În schimb, UI vine, în mari forme, şi-a adus cei patru pruncuţi, i-a hrănit îndelung, iar la urmă i-a înşirat la bar, cocoţaţi pe scăunele verzi, şi le-a dat să sugă pepsi cu paiul. Fratele, într-o chilie de la etaj, cu vedere spre mare, lucrează, bănuiesc, la acel *Imne ale Dobrogei.* Schivnicul de la Neptun!

Tot ieri a apărut şi Dorin Tudoran cu ceva blond pe lîngă el. Dacă mai pun la socoteală pe Nicolae Manolescu (tocmai pleacă), pe D.R. Popescu (şi el pleacă), pe Hobana, pe Marcel Gafton, pe Emil Mânu şi (singurul cu care mă salut ceremonios) pe Ion Caraion, cam asta-i formaţia. Sînt şi alţii, dar nu-i cunosc deloc. Nu m-am simţit niciodată bine printre scriitori. Mai ales printre cei cu numele scrise pe cartonaşe aşezate crăcănat pe masă!

Sufăr că nu pot să-mi fac singur cafeaua. Nu ştiu ce dispare cînd mi-o prepară altcineva. De fapt, ştiu ce! După o cafea migălită şi mirosită pe toate părţile de mine, scriu! După o cafea *servită*, nu scriu! Oare, dacă aş deschide, pe lîngă acea mică prăvălioară dintr-un orăşel de provincie, ca o anexă a cofetăriei eterne, o minusculă cafenea (care să aibă şi două mese de biliard; oh, tacurile frecate pe vîrf cu cretă!) n-aş reuşi, ticluind mereu, mereu, pentru personajele mele dragi, cafeloaie şi cafeluţe, n-aş reuşi, zic, să scriu permanent? Mă gîndesc la Caragiale! Poate că scria în draci din cauza berăriei pe care o patrona!

Ciudat! A scrie în draci! De ce nu, a scrie în îngeri?

Nimic nu-i inventat! Pe la 2-3 ani am locuit la Curtea de Argeş, la un unchi de-al meu care avea o

cafenea cu două mese de biliard! Acolo m-am îndrăgostit pentru prima dată de bile! Erau albe, de marmură, galbene, de fildeş, roşii. Mă fascinau ultimele, le doream, le pîndeam ceasuri întregi lunecarea pe postavul verde. Ce zvelţi, ce cavaleri, mi se păreau cei sprijiniţi galant în tacurile lungi, subţiri, pudrate cu delicateţe, ca nişte lănci, pe vîrf. Mirosul de cafea turcească mi-a învăluit de-atunci, ca un nor dulce-amar cerul gurii! Ţin minte şi marea primă deziluzie. Voiam să am o bilă a mea, numai a mea! Mama acelui unchi, o bătrînă urîtă şi gheboasă ca-n basme, într-o iarnă, a făcut un bulgăre de zăpadă perfect rotund, l-a muiat în apă, l-a lăsat să îngheţe şi mi l-a dăruit: „iată o bilă albă de biliard!”. Desigur, s-a topit. Am plîns neconsolat şi am început s-o urăsc cu străşnicie. Mult mai tîrziu, pe cînd aveam vreo 30 de ani, acest unchi (baba murise, cafeneaua şi biliardul se desfiinţaseră) mi-a dat o bilă galbenă, de fildeş, şi una albă, de marmură. Roşie nu mai avea. Cele două bile au rămas la Dolhasca. Le ţineam în două pahare vernil, cu picior înalt!

Să nu uit, între cele două pahare vernil ce-mi ţineau în gură bilele, aveam un ceas vechi, de buzunar, marca Roskopf (s-ar putea să fi scris greşit, voi verifica). Nu mergea. Ador ceasurile care stau!

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

23. VIII. 1980

24.

România literară, nr. 44 din 5 noiembrie 2003

36

La popa la poartă stă o mîţă moartă

Stimate domnule Lucian Raicu,
Deschid rubrica de gust şi aromă, *Culinare*, cu

un citat din Şcedrin! „Papinca mi-a povestit odată că un englez a pus rămăşag cu alt englez că o să mănînce o pisică moartă… şi a mîncat-o!” Asta îmi aminteşte de un joc din copilărie. Ne adunam mai mulţi şi unul recita:

„La popa la poartă Stă o mîţă moartă.

Cine-o rîde şi-o vorbi Drept în gura lui va fi!”.

Muţi, holbîndu-ne unul la altul, rezistam cît mai mult să nu izbucnim în rîs. Cel mai slab de înger plesnea, în sfîrşit, într-un hohot gîlgîitor! Toţi (acum era voie!) rîdeam fiindcă el, cedînd primul, mîncase virtual mîţa moartă! Straşnic joc! Aveam 6-7 ani, stam la Belceşti, un sat pe linia Podu Iloaiei– Hîrlău. Taică-meu era şef de gară! Avea uniformă, chipiu şi paletă!

Tot din acea perioadă îmi aduc aminte următorul dialog versificat ce circula printre ţărăneii cu care mă jucam:

Ce faci moşule-n pîrău?”

, Trag femeia la gealău!”

Moşule, să vin şi eu?”

Măi băiete, tare-i greu!”

Imposibil ca strofa să fi fost făcută de unul de vîrsta noastră. Prea multă înţelepciune, resemnare şi, aş spune, fatalitate se încheagă în cele patru rînduri. Şi-apoi observaţi, vă rog, pudoarea cu care este dezvăluită „drama” moşului! Şi cîtă fineţe în versul al doilea! Ce eufemism delicios!

Culinare. Kirillov – mare băutor de ceai. Îmi place ceaiul. Noaptea. Mult, zise el. Mă plimb prin cameră şi beau ceai pînă-n zori. În străinătate, noaptea, n-ai cum să bei ceai!” S-ar putea scrie un articol: *Băutorul de ceail* Să culeg de peste tot citate cu samovare şi ibrice!

Mîncăm, evident, cu gura! De aceea la *Culinare* ar trebui introduse şi citate privind organul halitor cu părţile lui componente: buze, dinţi, limbă, cerul gurii (dacă se vede!). De asemenea: salivaţia, masticaţia,

înghiţirea, digestia şi, asta-i situaţia! defecarea! într-un cuvînt, fiziologia. Pentru început, să vedem cum arată *limba* unui personaj dostoievskian. E vorba de Piotr Stepanovici din *Demonii.* „Ai impresia la un moment dat că limba lui are o conformaţie specială, neobişnuit de lungă şi subţire, foarte roşie, cu vîrful extrem de ascuţit şi într-o continuă mişcare automată.” Ca să nu trişez, voi adăuga că aici, în cazul lui Piotr Stepanovici, limba e descrisă nu în funcţia ei digestivă, ci fonetică. Dar cu ocazia asta noi o putem privi şi din punctul nostru de vedere, nu?

Culinare. Fiindcă am început scrisoarea cu Scedrin, să închei tot cu el. 1) „Dar iată ce am vrut să te întreb: mata, cînd pui castraveţii la murat, adaugi şi nucşoară?” 2) „Hm, acum o ciorbiţă din măruntaie de gîscă sau nişte ciupercuţe cu smîntînă!”

Nu-mi rămîne decît să plescăi din limbă şi să mă pregătesc pentru masa de prînz, unde-i voi întîlni pe fratele Ioan, pe marele Dorin, pe eternul Hobana etc… Simt că-mi piere toată saliva!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

24. VIIL1980

România literară, nr. 45 din 12 noiembrie 2003

37

A-ţi juca viaţa nu pe o singură carte, ci pe o singură scrisoare!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Personajul gras, jovial, care aduce zilnic scoici libidinoase şi le predă bucătăreselor, am aflat azi, e Corneliu Leu! Personajul lung, lemnos, cioturos pe la faţa figurii, sosind totdeauna singur, e Sîntimbreanu. Mai există personajul Lovinescu, a apărut şi fostul oniric bărbos Florin Gabrea (complexat de faptul că nu

mi-a trimis ultima lui carte, deşi-i dădusem adresa). Marele Dorin Tudoran nu mă vede, ochelarii lui negri îl apără de nimicnicia noastră. Fratele Ioan se autoflagelează-n slip, privind cururi dalbe pe nisipuri. Eu, cardiacul şi nervosul, am început să beau ţuici; votcă rusească nu există! Tamara Nikolaevna umblă desculţă şi domnul Axin (sau aşa ceva; administratorul vilei) îi face ochi meliferi. La recepţie am surprins „fetele" discutînd, scandalizate, că eu şi cu nevastă-mea, culmea, sîntem căsătoriţi! Toţi credeau că-s c-o amantă! Mă salut, în continuare, cu Ion Caraion.

Ce bine e, totuşi! Oriunde mă duc, orice s-ar întîmpla (şi mi se cam întîmplă lucruri urîte la vîrsta asta!), scot o foaie de hîrtie, ascut un creion, beau o cafea şi-mi dau sufletul, cel de-o clipă, *de-o singură clipă,* dumneavoastră. Ce şansă! Ce descoperire geografică! Parcă aş fi aflat, după lungi şi disperate expediţii, al treilea pol, polul afecţiunii! Nu-i nimic că se pierd cîteva scrisori. După cum aţi spus, privind dulcea băuturică, nu contează ce consumi, ci efectul! *Efectul Lucian Raicu!!* Da, de cînd am ajuns să cunosc *efectul Lucian Raicu*, mi se fîlfîie de cum ajung la el: prin tristeţe, prin deznădejde, prin ratare, mi-e indiferent!

Uneori însă, ca acum (ţuică, bere, ţuică), mai cred că nu-i pierdut chiar totul. Cine ştie ce har mă pocneşte pe neaşteptate! Dar, lucid, îmi dau seama că, întotdeauna, harul nu te pocneşte pe neaşteptate, ci *pe aşteptate. Pe aşteptate.* Aici e aici!

Nimic nu se face fără *inimă.* Totul trebuie trecut prin dragostea sau ura mea. Spun banalităţi, dar banală e şi o sîrmă întinsă, într-o după-amiază de toamnă, pe care fîlfîie rufe şi, sînt sigur, puţini *o pricep. Cu inima!* Orice sîrmă întinsă, aş postula,

trebuie să treacă prin cel ce-o priveşte, ca să poată susţine cămaşa portocalie sau alba izmană!!!

Uneori mă întreb: oare, scriind zilnic, o

scrisoare, cel ce o primeşte, *adresantul*, domnul Lucian Raicu, o citeşte?? Şi-mi răspund: ce contează, în momentul în care am scris-o e ca şi cum ar fi citit-o! Nu-i aşa?

Sînt tentat să definesc cele mai simple lucruri: cişmeaua, peretele, cana, cuiul, cărarea. Şi nu pot. Poate că aici, exact aici, la întretăierea dintre orgoliu şi umilinţă, m-am ratat. Dar de ce mă laud? A te rata înseamnă *chiar* a face ceva!

Pe masă, în faţa mea, am două tomate. Mult stimate domnule Lucian Raicu, permiteţi-mi, pentru a le mînca, să le decupez sadic, cu lama cu care-mi ascut obişnuit creioanele, în felii de miez!

Cu stimă şi ţuică, Emil Brumaru

25. VIII.1980

P.C. (post-coitum): A-ţi juca viaţa nu pe o singură carte, ci pe o singură scrisoare.

România literară, nr. 46 din 19 noiembrie 2003

39

„Domnule, răspunse Reparata, nu vă pot arăta decît un singur act, cel sexual!”

Stimate domnule Lucian Raicu,

De remarcat că Ilarion Ciobanu, actorul, vine la masă, se aşază şi, pentru *a mînca*, îşi pune o pereche de ochelari de vedere! Ca şi cum ar citi! Iată, mi-am zis, ce-nseamnă să fii intelectual. Ba nu, gurmand!!

Descopăr extraordinara dilatare a sufletului pe care mi-o produce o ţuică mică urmată imediat de altă ţuică mare băută (ultima) împreună cu o cafea mare (o gură ţuică, o gură cafea!). De reţinut. De repetat.

În cele şapte zile cît am stat aici, cele mai lungi discuţii le-am purtat cu barmanul Vasile! într-o zi, dînsul, delicat, m-a întrebat chiar de ce-s trist!?

Şi duminică fratele Ioan a lipsit de la masă! Probabil „a slujit” pe undeva sau, măcar, a cădelniţat din oficiu! Am impresia că de cîte ori „apare” în lume, se dă pe la subsuori cu spray de tămîie. Şi n-aş fi surprins să-l văd cu un termos de aghiazmă!

Găsesc pietre plate, găurite, în care-mi pot înfige creioanele ascuţite! Fac un fel de arici cu ţepi groşi, galbeni, de „Koh-I-Noor” îl Cînd sfîrşesc de jumulit ariciul, s-a terminat şi scrisoarea.

Există pe aici şi personajul Simion Pop. Şi-ncă cineva a cărui figură mi-e foarte cunoscută, dar nu-i ştiu numele. Bea (cu H. Lovinescu) mereu la bar, are un copilaş drăguţ, cu ochelari. Să nu uit căţelul minuscul al lui Sîntimbreanu! în plus, o şleahtă întreagă de tineri şi tinerele care nu au nici în clin, nici în mînecă, bănuiesc, cu scriitorii. Rude? Poate. De invidiat o tipă cu craci infiniţi şi gura enormă, dinţoasă, limboasă, fumegîndă-n ţigări subţiri, negre! Seismul dulce-al bucilor ei!!

Scriu toate astea la cîţiva zeci de metri de plaja zgomotoasă, cu perdelele trase, cu lumina aprinsă, încurcînd paharul de ţuică, limpid, cu cel de cafea, opac! Am sentimentul că trec cu trenul pe lîngă ei, că-s închis ermetic într-un compartiment capitonat cu rochiile năprasnic călcate ale Tamarei Nikolaevna!

Mă gîndesc la Reparata, detectiva mea cu trei sîni şi două vagine, eroina unui ciclu fulminant. Am găsit titlul primului volum: *Reparata contra Stricata*. Îmi şi închipui următoarea scenă. Reparata, cu două sute pe oră, apăsînd talpa goală pe accelerator, e oprită la o intersecţie de poliţişti: „Actele dumneavoastră!”. „Domnule, răspunse Reparata, nu vă pot arăta decît un singur act, cel sexual!” Deocamdată atît!

Ce sfîrşit să dau acestei scrisori? De mîine, lîngă ceaşca de teracotă galbenă, voi reîncepe seria din Iaşi. Încetul cu încetul îmi voi aminti de ultima vizită la

dumneavoastră, de hamsiile cu care am uns tot apartamentul, de vinul băut (în lipsa lui Dinescu!), de aşteptarea zadarnică a lui Dan Cristea, de constatarea dumneavoastră că proza lui Eminescu e greu de citit, de fotografiile arătate într-un tîrziu, de doamna

Sonia Larianovna, de Marius Robescu care la două-trei cuvinte zice „mă", de ploaia aceea torenţială, de mieunăturile auzite de la parter, prin uşa lăsată deschisă, cu un taburet în ea, de absenţa Denisei şi prezenţa Maşei, de brînza finală! Developarea de-abia are loc!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

27. VIII.1980

România literară, nr. 47 din 26 noiembrie 2003

40

Cred că obiectele simt mai bine!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Iată-mă, deci, din nou la etajul V, parcă fără speranţă, parcă fără chef, reînnodînd şirul scrisorilor mele către dumneavoastră. Drumul de ieri (Mangalia-Iaşi) a fost dur. Plecat la 13 şi ajuns la 24, într-un tren fără vagon-restaurant, pe-o vreme fierbinte, am avut şi neplăcerea de a găsi blocul închis. Telefon etc. Somnul bizar, tehnicolor, trezirea uscată, amară, necreatoare la cafeaua învechită. Am răsfoit ziarele adunate teanc, am tras o raită prin librării, cam atît. Vreo cîteva zile nu voi fi în stare să intru în ritmul normal de lectură şi scris.

E totuşi bine să te aştepte, cînd soseşti de undeva, o scrisoare. Nu m-a aşteptat nici una! îmi dau seama de absenţa scrisorilor mai ales cînd sînt plecat de acasă.

Mi-aţi arătat plicul mare, albastru, în care băgaţi scrisorile mele şi pe care scrie: Emil Brumaru către Lucian Raicu! Ştiu că scrisorile mele exclud, oarecum, răspunsurile, dar, din spirit diavolesc, voi lua şi eu un plic enorm pe care voi scrie: Lucian Raicu către Emil Brumaru! Aceste două plicuri, unul doldora, celălalt vid, predate la Academie, vor stîrni stupoarea cercetătorilor!!!

Uneori mă apucă groaza cînd îmi dau seama cît de mult am de citit. Şi e vorba doar de cîţiva, maximum zece autori, pe care deja i-am trecut de cel puţin două ori prin sita sufletului. Dar pun filtre tot mai dese, recitirile sînt tot mai lente, mai atente, mai pline de neprevăzut. Adevărul e că atît timp cît scriam versuri, lectura nu era de adîncimea şi intensitatea de acum. Uneori pîndeam, literalmente, zile întregi cîte un ajdectiv, neputînd face nimic altceva. De cîte ori nu am fost nevoit să abandonez o carte pentru că, tam-nesam, morişca versurilor pornea ca din senin. Iar dacă nu însemnam atunci, uitam definitiv tot. „Clipa cea repede!” Titlul lui Sorin Titel, atît de teoretic, a fost ani de zile o metodă de lucru pentru mine. Voiam să prind secunda, oricît de uşoară, de superficială, de (aparent) banală. Culoarea unui fluture, ca şi mireasma unei flori, are ţîşnirea ei unică într-o clipă. Cealaltă clipă aduce altă mireasmă, altă rază, alt surîs. Există o diferenţă, insesizabilă doar pentru oameni, a luminii de *acum* şi cea ce-mi bate foaia şi zidul casei după ce-am terminat fraza asta! Cred că obiectele simt mai bine! Ceaşca mea de teracotă galbenă trăieşte-n pereţii ei zmălţuiţi mii de stări ale scăderii temperaturii cafelei ce-o sorb. Sistemul nostru nervos e-un fleac pentr-un pietroi izbit de lumină, pentru un stîlp de telegraf şlefuit de izurile zilei şi-ale nopţii.

Am observat ceva ciudat. De cîte ori mă reîntorc de undeva în Iaşi, femeile de aici mi se par mai frumoase ca oriunde! Mă înşel? Au o senzualitate

aparte, o complicitate-n toate ale lor văzute şi nevăzute cu sufletul meu, un comerţ clandestin de gesturi inconştiente, rotunde şi galeşe, cu visurile suave şi detracate ale adolescentului ce-am fost cîndva!

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

28. VIII.1980

România literară, nr. 48 din 3 decembrie 2003

41

Îl văd pe Dinescu ca pe o maşină de tocat

Stimate domnule Lucian Raicu,

Toţi clatină din cap, superiori, citiţi, cu patalamale zoioase-n buzunarul de la piept: „Da, da, Dinescu; dar mai tîrziu? N-are cultură, să vedem, să vedem. E prea simpatic! Doar cu talentul…”. Să-i iei de gît şi să-i ucizi? Inutil, apar alţii, tot citiţi, tot habar neavînd de *adevărata* poezie! Ce magistrală lecţie e *Teroarea bunului-simţ*! Ce greu e să scrii cum o face el! Adică *trăind* fiecare rînd. Comparaţia o să vă pară grosolană, dar eu îl văd pe Dinescu ca pe o maşină de tocat came! îi bagi viaţa, trupul cu viscerele calde, mustind de sînge, în gura lacomă a maşinii, *xnxnrţi tot tu* şi pe partea cealaltă iese *poezia*! Ce nevoie e aici de patalamale, de tot snobismul acesta care circulă sub forma informă a falsei culturi? Dinescu este, cred, poetul nu numai cel mai talentat, dar şi cel mai inteligent, vorbesc de acea inteligenţă artistică, deosebit de rară, imposibil de învăţat. Adevăratul pericol ce-l pîndeşte este: rezistenţa pe care o opune deteriorării trupului său trecut feroce prin viaţă, cît va dura? El ştie.

Văd în librării o carte de versuri cu titlul: *Poeme*

europenelW Stimate domnule Lucian Raicu, ce ne facem cu ăsta? Pur şi simplu el scrie poeme europene! îi trebuie, desigur, un critic european!

Nu din Fundoianu, cum spune N. Manolescu, în ultima *R.l.* Vine „tîrgul mărunt" al lui Mugur din ciclul *Vara genială*, ci din Bruno Schultz!

Părerea mea, comunicată foarte rapid lui Mugur, este că primul şi al treilea ciclu din *Portretul unui necunoscut* sînt tot ce-a scris el mai profund, mai bun. Dînsul ţine foarte mult la *Vara genială,* ciclul al doilea. Să aibă dreptate?

Stradă. 1) O femeie în blugi. Pe fiecare fesă are cîte un steguleţ triunghiular ronţăit, pe margini, de un fermoar desfăcut. 2) Un soldat beat trage o palmă unei femei în roşu, mică, blondă, cîrnă, pentru că, zice el, tutungeria este închisă! Probabil e soţia lui, nu protestează, îl priveşte doar intens. 3) în plină zi, lîngă o casă proaspăt demolată, pe Ştefan cel Mare, văd doi şobolani roşcaţi, iuţi, cu cozile foarte subţiri şi lungi.

Acum, după-masă, e lumina aceea albă, rece, sfişietoare, pe care altădată o transformam în poezie. Mi-a sosit semnalul la *Dulapul îndrăgostit.* Am întors cartea pe toate părţile, trist, fără pic de bucurie. O uşurare, totuşi, că o am în mîini. Dar e prea puţin, prea puţin. Nu am curajul să o citesc de la un capăt la altul. Săracul Mugur, cîte telefoane şi scrisori disperate, umile, ameninţătoare, feroce nu a primit pentru cartea asta! De fapt, ca să mă exprim eufemistic, am bulit-o! Ce va urma?

M-au crispat cele două scrisori ale soţiei lui Preda apărute în ultima *Flacără.* Mi s-a făcut pielea de găină.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

29. V1II.1980

România literară, nr. 49 din 10 decembrie 2003

„în dulap erau hainele lui mama şi el s-a îndrăgostit de ele!”

Stimate domnule Lucian Raicu,

Stau, de ieri, nedumerit, cu *Dulapul îndrăgostit* în mînă şi nu ştiu ce să încerc: bucurie, tristeţe? Tamara Nikolaevna (căreia i-au apărut vreo cinci poezii în *Convorbiri literare*, nr. 8) m-a pupat, a sărit în sus; Andreea Emilianovna, fiica mea de patru ani şi jumătate, a dat o explicaţie promptă titlului: „în dulap erau hainele lui mama şi el s-a îndrăgostit de ele!”; taică-meu a luat sever cartea, s-a uitat la preţ şi-a constatat că-i scumpă (16,50 lei!); maică-mea nici n-a îndrăznit s-o atingă! Cam aşa stau lucrurile în familie privind evenimentul! Dar eu, astă noapte, am dus-o numai în coşmărele. Brusc s-a instalat în mine un animal ciudat care roade, roade, roade. Ce dracu’ fac eu de-acum înainte? Iar s-o dau pe chin (şi bucurie), iar să mă aşez în mine ca-ntr-un hăţiş, la pîndă, şi să aştept zile, uneori săptămîni, cu sufletul pe trăgaci, cuvîntul care să-mi declanşeze poezia? Nu-i mai bine, mai liniştitor, să recitesc *Fraţii Karamazov*, să-i spulber în scrisori către dumneavoastră, să-i miros chiloţii Gruşencăi şi să beau cu nemiluita cafea? Ce culcuş! Numai că bestia ce-mi ronţăie viscerele nu se lasă: ce lectură, ce culcuş, ce cafea – scrie, dom’le! Chestia e: ce să scriu? Aia-i!

Curios e că înainte, cînd scriam, nu aveam titluri, le găseam foarte greu. Acum am titluri, care nu acoperă nici un text, cu duiumul! Oare punînd cîteva mii de titluri, unul sub altul, nu mi-ar ieşi o plachetă de vreo 30-40 de pagini? De data asta cred că Mugur ar înnebuni! împreună cu mine!

Citiţi fără prejudecăţi, fără amintiri, prima poezie din volumul lui Mieluşon: *Parada.* Nu există în

ea ceva din poeziile-n rimă, din a doua perioadă, ale lui Dinescu? Vă rog insistent, citiţi *Parada.*

De dnd am revenit în Iaşi, cam o treime din scrisoarea zilnică o scriu după-masă, cu lumina albă a sfîrşitului de august pe foaie, cu sufletul împrăştiat pe acoperişurile şi pereţii caselor zărite prin geamul zgîriat fin! Aş umbla-n neştire pe străzi, aud un fel de murmur fără cuvinte-n mine, ceva ca un plîns ce nu ştie cum să-nceapă. Ascut creioanele c-o lene încîlcită-n melancolie, frazele se încheagă greu. Să nu faci nimic, să priveşti la infinit lumina, doar atît, ca o rugăciune. Îmi aduc aminte. Dar pînă şi a-mi aminti mi se pare un sacrilegiu. Da, să nu faci nimic! Să laşi timpul să treacă neîmpărţit de ore. Aş locui o veşnică după-amiază, lipsit de memorie, privind, privind această substanţă necunoscută ce curge din cer. Pun mîna pe furnirul biroului şi-l simt fierbinte, afectuos. Departe sînt dealurile pe care n-am rătăcit încă. O hoinăreală de dimineaţă pînă seara, în haine uşoare, singur, pe cărări subţiri, abia desluşite-n iarba scurtă. Să fluieri uneori după un fluture şi el să vină vesel, prietenos, să ţi se bage-n buzunar. Şi-apoi, întors, c-o osteneală dulce-n trup, să dormi, să dormi pînă la sfîrşitul lumii!

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

30. VIII.1980

România literară, nr. 50 din 17 decembrie 2003

Ce se întîmplă într-un oraş de veche cultură?

Stimate domnule Lucian Raicu,

Încep cu *Culinare*, subcapitolul *Băutorul de ceai*| E vorba tot de Kirilov. Aş vrea să-ţi ofer un ceai, zise el. Mi-am cumpărat din oraş un ceai. Nu doreşti? Nu-l refuzai. Curînd bătrîna aduse ceaiul, adică un imens ceainic cu apă clocotită, un ceainic mic cu multă

esenţă de ceai, două căni mari de lut, cu ornamente destul de rudimentare, o franzelă şi-o farfurie adîncă mare plină cu zahăr căpăţînă fărîmat în bucăţi.” De remarcat că este enumerat tot „instrumentarul”!

Culinare (Şcedrin): „Să vedeţi ce mi s-a întîmplat cu nişte icre: lucru în adevăr ciudat! Eram măritată de o lună sau două şi, deodată, nu ştiu de ce, încep să poftesc icre, dar ce poftă, să le înghit cu ochii, nu altceva! Mă furişam pe ascuns în cămară şi mă apucam să mănînc la icre, de nu mai isprăveam…

Pînă cînd îi spun lui bărbatu-meu: «Ce-o fi asta, Vladimir Mihalîci, că mănînc atîtea icre?». Şi numai ce-l văd că începe să zîmbească aşa, cu tîlc, şi-mi zice: «Păi, drăguţo, pesemne că eşti însărcinată!». Şi, într-adevăr, taman nouă luni după asta, am lehuzit cu *Stiopka-tontur* (s.n.). Bineînţeles că o femeie care află de la bărbatu-său că mănîncă icre din cauză c-a rămas gravidă nu putea da naştere decît unui *Stiopka-tontulX* Vreau să spun că în nici un caz icrele nu-s un element teratogen. Stiopka-i tont fiindcă şi mă-sa-i toantă. Chestie de ereditate! Nu de icre!! (Pentru subcapitolul *Icre*.)

Venit de trei zile-n Iaşi, nu am deschis încă, incredibil! cărţoiul!! O voi face azi, duminică, imediat ce termin scrisoarea asta începută la şase dimineaţa, cam pe întuneric.

N-am aprins lumina ca să n-o enervez pe Tamara Nikolaevna. Prin geamul deschis aud tramvaiele şi ciorile oraşului. Cafeaua abureşte, am dormit extrem de prost, sînt decis să reîncep lecturile şi să-mi cumpăr covrigi calzi din Tîrgul Cucului!

Ce se întîmplă într-un oraş de veche cultură? Cînd apare *Eliade*, cărţile nu ajung în librării, ci se dau după nişte liste! Dar asta nu-i tot. Înscris pe listă, aceasta ducîndu-se la *verificare*, am fost şters!

Mi-am făcut totuşi, cu chiu, cu vai, rost de carte. Acum apare *Freudi*n „Ed. Univers” şi iar nu ajunge-n

librării! Mi-e greaţă să mă căciulesc din nou. Aş comite un articol pătimaş în care să-i fac pulbere, pudră chiar, pe toţi. Se formează o nouă burghezie snoabă, foarte acoperită de funcţiile importante pe care le deţine, distrugătoare de cultură prin *confiscarea* cărţilor în biblioteci particulare virgine, nerăsfoite. Ar trebui un Arghezi care să-i modeleze-n cuvinte ca-n rahat. Majoritatea sînt doctori de maţe sau măsele, ei au cartea străină, ei au cartea românească, ei au orice. Mai sînt şi alţii. Ce le poţi face?

Mă gîndesc la o carte de interviuri: trei poeţi, trei prozatori, trei critici! Poeţii ar fi Dinescu, Dimov, Mugur. Criticii: dumneavoastră, Valeriu Cristea şi-ncă unul mai tînăr. Cu prozatorii sînt în încurcătură! Cam 20 de pagini de fiecare, deci 180 în total. Desigur, Mugur s-o şi tipărească!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

31. VIII. 1980

32.

România literară, nr. 51-52 din 24 decembrie 2003

44

De la o vîrstă preferi ca proştii să tacă

Stimate domnule Lucian Raicu,

Extemporalul de dimineaţă, c-un cer închis, jos, gri-mov! Ieri, un telefon lui Mugur ca să-i mulţumesc pentru carte. Constatam că, deşi ne pregătim mereu şi ne promitem solemn prin scrisori, n-am mai stat de vorbă ca lumea de prin 1974, adică de pe cînd, la D*~, întinşi în şezlonguri, în spatele casei unde locuiam, sub nişte peri, tăceam cîte trei ceasuri împreună! Cuvintele picurau rar, la intervale mari, uneori cădea cîte-o pară în iarbă, o mîncam dacă putea fi culeasă fără să ne

ridicăm din şezlonguri, dacă nu, aşteptam alta mai apropiată, mai mălăiaţă, ghidaţi de adevărul „pară mălăiaţă în gura lui nătăfleaţă”! Mugur scria un *Roman* şi-mi promisese că mă bagă şi pe mine în el, numai că voi fi profesor de sport sau aşa ceva. Bine, i-am zis, fie, numai bagă-mă! Pe atunci beam cafeaua indiferent, sugeam în schimb, cu entuziasm, votcă! Şi iată-mă amintindu-mi de un alt personaj din D*~, profesorul de matematică Ciorăscu! Virgil, ăsta-i era numele mic, era subţirel, înăltuţ, blond, palid, cu buzele foarte roşii, frumos ca un înger! Fiu de popă, delicat, sfios parcă, surîzînd din nişte ochi mari, trişti, ca o fată mare. Soţia lui, Anişoara, la fel de subţirică, brunetă, ochioasă şi ea, de-o frumuseţe severă, de ţărancă, preda tot matematica. Erau o pereche!! Cînd i-am invitat prima dată la mine, Gil (aşa-i spuneau toţi), după cîteva pahare de ţuică, a început să jongleze cu nişte ceşcuţe puse deoparte, străvezii şi gingaşe, pentru servit cafeaua. Numărul i-a reuşit! După ce am trecut la vin, a dorit să-l repete! Anişoara s-a uitat fioros la dînsul! Bineînţeles că a spart o ceşcuţă! Eu, ca să nu-l fac să se simtă prost, am luat o altă ceşcuţă şi-am izbit-o, protector, de podele. Pînă aici totul ar fi fost, să zicem, normal. Numai că Gil, neînţelegînd bine gestul meu, considerîndu-l ca pe un îndemn, a mai trăsnit o ceşcuţă de podea! Atunci Anişoara, zveltă, furibundă, cu tăliuţa trasă prin inel, i-a împuşcat soţului ei o palmă formidabilă. Stupefacţie! Gil, calm, mai palid ca oricînd, n-a zis decît: „Vaco!”. Cafeaua am băut-o dintr-o strachină, cu lingura, ca pe borş! Altădată, Gil, venit singur la mine, sta în picioare! După nişte pahare, mi-a explicat fenomenul. Cu o zi înainte, sosit afumat acasă, Anişoara l-a pus pe pat cu faţa-n jo, i-a tras pantalonii şi izmenele şi a început să-l ardă peste cur cu-n melesteu! Dînsul a numărat pînă la şapte (lovituri), apoi a adormit! Dar a doua zi, la şcoală, nu s-a mai putut aşeza la catedră. Îl dureau bucile

înfiorător! mai avea o meteahnă cînd se îmbăta prea tare, seara, întorcîndu-se acasă, smulgea parii podeţelor din faţa portiţelor caselor şi-i aducea, cadou, Anişoarei! Părinţii nu-l reclamau, era profesorul de matematică, omul temut al copiilor lor! Gil şi Anişoara!! Am auzit că el s-a îngrăşat, are maşină şi trei copii...!

Pornisem de la telefonul dat lui Mugur. Mi s-a plîns de un articol, al lui Ulici, pe care eu nu l-am citit, din „C". Nu-i nimic, i-am spus, cînd te înjură un prost! Da, dar mai bine tăcea, mi-a răspuns. Cred că are dreptate. De la o vîrstă preferi ca proştii să tacă.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

1. IX. 1980

România literară, nr. 1 din 14 ianuarie 2004

45

Tătucu Freud mi se pare romantic

Stimate domnule Lucian Raicu,

Cînd Sorin Titel mi-a dat cărţoiul, mi-a strecurat şi faptul că vreţi să-l citiţi şi dumneavoastră. Eu, înţelegînd prin asta o dorinţă de a-i fi înapoiat cît mai repede, am replicat: „Doar n-o să-l citesc la Neptun!". Am convenit să-l aduc cînd voi veni în Bucureşti. Bătrînul Dosto s-ar simţi jignit să fie împachetat, ştampilat şi tîrît prin genţi de poştaşi furioşi! Dar văd, cu uimire, că ceva, undeva, prin inconştient, se opune lecturii!! Aşa păţesc întotdeauna cu cărţile împrumutate! Cred că v-am mai spus, neplăcerea de-a le da înapoi mă împiedică (fiindcă îmi amintesc mereu de ea) să gust chiar plăcerea de-a le citi! Drept care, după ce le ţin un timp, le înapoiez, nostalgic, intacte. Scriindu-vă, explicîndu-vă mecanismul, caut să-l aduc

în conştient, să mă vindec de zarnacadeaua asta şi să mă pun pe treabă. Curios e că acum găsesc fel de fel de prilejuri să citesc altceva, tot cărţi bune, interesante, numai să nu mă ating de cărţoi! Am dat-o pe Freud, mişun după nişte Jung, ba chiar citesc şi recitesc *Teroarea* lui Dinescu! (Şi aici e vorba de o recţie bizară! De cînd am primit *Dulapul*, uit să-l recitesc. Drept care, *Teroarea* fiind în aceeaşi colecţie, acelaşi format etc., o citesc ca şi cum ar fi a mea! Deci dorinţa ca textul lui Dinescu să fie al meu!! Şi invidia enormă!)

Oricum, *cărţoiul* a devenit o problemă ce trebuie depăşită. Fiindcă văd cu uimire că-n mine creşte *vinovăţia* pe zi ce trece! Ce naiba, n-am destule complexe, să-l mai suport şi pe ăsta?

Ieri, la librărie, cînd ieşeam, observ, sprijinită de maşina aceea brontozaurică de făcut bonuri, o carte cartonată, maro, cu un bileţel între file. Preţ redus, *3 leii* Ce credeţi că era? N-o să ghiciţi niciodată! Un volum de Lenin!!

Tătucu Freud mi se pare romantic! Cu cîtă seriozitate ne vorbeşte el despre vise, despre interpretarea lor etc. Dar cine mai visează acum odăi, casete? Cel puţin eu, visez, de cînd mă ştiu, fără nici o cenzură, pizde, nu farfurii!!

Foarte bun titlul ultimului volum al lui Dinescu! *Teroarea* lui Dinescu exercitată asupra tinerei poezii! *Teroarea* lui Dinescu exercitată asupra mea!

Aud, amintindu-mi de copilărie, o maşină de tăiat lemne, jos, într-o curte. Zgomotul ascuţit al fierăstrăului circular ce intră-n butuci, păcănitul ritmic al motorului. Întotdeauna, toamna, la periferia laşului sau în centru, începe muzica asta blîndă (aparent stridentă) a decapitării metrilor cubi. Adolescent, cînd locuiam la cîteva sute de metri de aici, pe Dobrogeanu-Gherea, aveam o magazie de lemne mirosind dumnezeieşte a rumeguş proaspăt. Constat

rece, acum, fără participare afectivă. Mi-s nările moarte.

Freud se dă, aflu azi, pe instituţii: Universitate, Spitalul de nebuni „Socola”, revistele literare etc. Dar eu nu fac parte din nici o instituţie! Şi iar trebuie să umblu cu cerşitul.

Cu stimă şi melancolie, Emil Brumaru

2. IX.1980

România literară, nr. 2 din 21 ianuarie 2004

Ce soare lent e o femeie!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Viaţa devine tot mai grea! Lui Eminescu îi era, totuşi, aproximativ uşor, după ce-şi adusese creierii la punctul de fierbere, să ridice, în plimbările lui prin Copou, cu vîrful bastonului, poalele rochiilor fluturînd fascinant, pentru a privi curul doamnelor necunoscute. Ce mă fac eu, mă întreb, stimate domn, cu blugistele astea? A le trage pantalonii de pe cur, în plină stradă, cînd ei sînt atît de etanş fixaţi în fermoare şi de pneumatic umpluţi cu carne, e o treabă de o mie de ori mai costisitoare, mai îndelungată, aproape o luptă corp la corp. Eminescu se baza şi pe surpriză, în cazul meu ar trebui să fac apel mai mult la covingere, ar interveni retorica, liberul consimţămînt etc… Spun toate astea fiindcă de cîteva zile, în Iaşi, au apărut cele mai tulburătoare femei, ca întotdeauna între întîi şi cincisprezece septembrie: studentele restanţiere! Au ceva pe care în zadar mi-aş dori să-l scriu. Picioarele şi sînii lor trăiesc independent, în afara panicii examenelor, ochii doar, umpluţi de spaimă, rugători, le fac mai accesibile, mai puţin extraterestre. Simţi că vor să fie

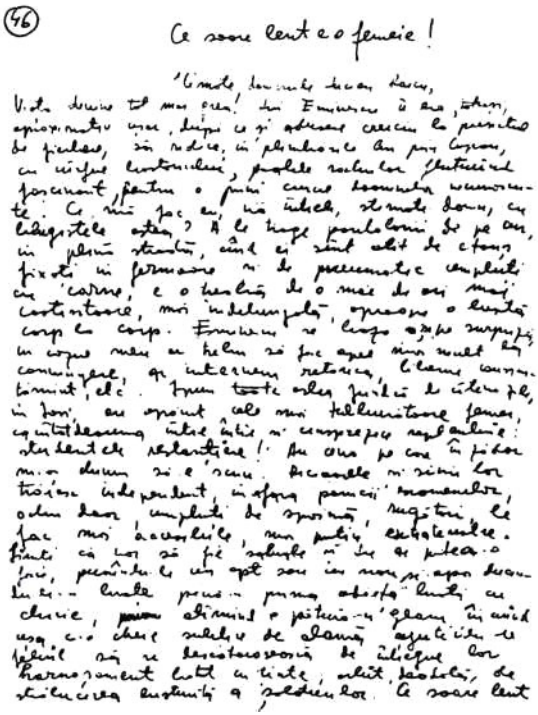

salvate şi tu ai putea-o face, punîndu-le un opt sau un nouă şi-apoi ducîndu-le-n braţe pînă-n prima odăiţă luată cu chirie, atîmînd o pătură la geam, încuind uşa c-o cheie subţire de alamă, ajutîndu-le febril să se descotorosească de întregul lor harnaşament bătut în ţinte, orbit, deodată, de strălucirea lustruită a şoldurilor. Ce soare lent e o femeie!

N-am citit jurnalul lui Kafka, n-am citit scrisorile lui, care, aud, sînt formidabile! Uneori sînt disperat că nu voi citi cărţi esenţiale ce m-ar fi făcut *să trăiesc* | nzecit, însutit, înmiit. Cu cîte mii de ani îţi poţi lungi viaţa, adăugînd la a ta pe cea a scriitorilor mari, dragi, adoraţi, închegată-n opere eterne! Lectura ca elixir, căutat cu fervoare de alchimişti, al tinereţii fără

bătrîneţe, al nemuririi!

Mereu ajung la două cuvinte: *carne*, *cartel* Un simplu schimb între consoana „n” cu „t”. Deosebirea devine mai sesizabilă, însă, între „a citi” şi „a fute”!

Plouă de dimineaţă. Creioanele mi-s scurte. Acoperişurile ude. Cafeaua băută. De la o vreme, umblînd pe străzi subţiri, întortocheate, caut din ochi casa lui Tom Sawyer. Aş vrea să mă-ntîlnesc cu mătuşa Polly, cu Mary, cu Jim, chiar cu Sid. Ştiţi unde locuiau? în „biet tîrguşorul *St. Petersburg**! Incredibil, îmi spun, să nu fi observat pînă acum că cei mai iubiţi „eroi” ai copilăriei mele locuiau într-un tîrguşor ce poartă numele oraşului în care locuiesc şi cei mai iubiţi „eroi” ai adolescenţei, tinereţii, maturităţii, personajele lui Dostoievski!!! Şi totuşi, iată, abia azi mi-am dat seama.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

3-IX. 1980

România literară, nr. 3 din 28 ianuarie 2004

47

Robinson Crusoe l-am citit într-un vagon de marfă

Stimate domnule Lucian Raicu,

Aventurile lui Tom Saivyer le-am citit pentru prima dată la vîrsta de 7-8 ani, pe cînd stam la Belceşti, unde tatăl meu era şef de gară, mai bine zis de haltă. Locuiam chiar în haltă, la etaj. Tot atunci am citit şi *Robinson Crusoe* şi, curios, *Aventurile lui Gordon Pym.* Plus *20.000 de leghe sub mări.* Cel puţin de cărţile astea îmi aduc aminte. Prima a fost *Robinson Crusoe.* Totuşi, ca iniţială lectură memorabilă este o colecţie ilustrată, cu textul prescurtat la cîteva rînduri

pe paginile colorate viu, a *Călătoriilor lui Gulliver.* Citită în clasa întîi, la Ciceu, într-un scrînciob! Tot atunci am citit şi o carte despre petrol şi ţiţei (!!!) care mi s-a dat drept premiu! mai înainte *simulam* lectura a două pagini dintr-o revistă pentru copii! Învăţînd pe de rost textul în versuri, o chestie cu Haplea, pe la vreo 4-5 ani, urmăream rîndurile cu degetul şi spuneam poezia, dînd impresia celor din jur *că ştiu să citescl* Mai ţin minte şi acum o strofă, şi e curios ce ar spune tătucu Freud că se ascunde sub treaba asta. Iată-le:

„însă Haplea ce făcea?

Profitînd de-ncurcătură lute putina spăla!”.

Cred că era finalul poeziei! Restul îmi rămîne neclar. Parcă era o afacere cu nişte gîşte furate sau aşa ceva.

Robinson Crusoe l-am citit pe linia moartă, într-un vagon de marfă stricat, întins pe burtă în pătratul de soare pe care-l făcea uşa pe podea. Mi-l alesesem anume dintr-un şir întreg de vagoane părăsite (aveau cîte ceva defect), pe care-l exploram permanent, de la un cap la altul, sărind dulce şi periculos peste tampoane. Cred că lectura a fost continuată, odată cu construirea colibei de către R.C., într-o colibă pe care mi-am construit-o şi eu, cu mîinile mele, din crengi de salcîm. Rostul meu, practic, era să păzesc tomatele enorme, strălucitoare, de găinile care le ciupeau ciuruindu-le. Mă văd tot pe burtă, la gura colibei, citind şi aruncînd, din cînd în cînd, priviri straşnice găinilor. Acum îmi dau seama că lecturile mele prime erau făcute într-o poziţie destul de erotică! întins pe burtă! Ca şi cum aş fi posedat cartea. Pe Gulliver l-am citit într-o continuă mişcare de sus în jos în scrînciob, după cum vă spuneam! Mă rog, zarnacadele din astea se pot găsi la tot omul. Dar văd că am început să răspund la propria mea anchetă, „Cartea care v-a fascinat copilăria”, de acum cîţiva ani! Ar mai fi multe de adăugat. Oricum, o să mai revin.

Dar de ce am început cu *Aventurile lui Tom Saivyer* scrisoarea? Orice cititor are cîte un cuplu celebru ce-l fascinează, îl urmăreşte întreaga viaţă, pe care caută, cred, să-l imite, luîndu-şi-l drept model! Romeo şi Julieta? Tristan şi Isoida? Paul şi Virginia? Oh, nu, nu! Cuplul care mi-a luminat orbitor sufletul, ca un soare fraged, mereu pierdut, mereu regăsit la buza lacomă a unui orizont intim a fost *Tom şi Becky*! Da Tom Sawyer şi Becky Thatcher! Cel mai fermecător, mai auroral, mai pur şi mai sfîşietor-dulce cuplu, pentru mine, din întreaga literatură!

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

4. IX. 1980

România literară, nr. 4 din 4 februarie 2004

48

Aş întinde o mînă şi-aş mîngîia un copac mai apropiat

Stimate domnule Lucian Raicu,

Rămîn să fie scrise, cînd sufletul meu va fi mai liniştit, două căpşune: *Tom şi Becky*! Şi-ncă ceva: *Lectura lui Ippolit* în care-aş căuta să arăt *cum* citeşte un personaj dostoievskian (e vorba de citirea *Confesiei)* şi ce implicaţii poate avea, pentru el, actul lecturii (vă amintiţi, nu? că Ippolit, *după lectură*, se sinucide, mai bine zis ratează, spre *hazul* şi *ranchiuna* tuturor, o sinucidere prost pusă la punct). Dar sufletul meu de acum, cel diurn şi cel nocturn, e mînjit, ziua cu întîmplări penibile (de cînd am venit în Iaşi mă zbat şi bat la uşi abia întredeschise, în vederea aducerii Tamarei Nikolaevna pe-un post în oraş), noaptea de coşmărele-n care-mi retrăiesc, mult mai viu, mai acut-dureros parcă, primejdiile. Şi-mi pare, uneori, cînd mă

trezesc brusc, treaz fiind, la o viaţă în care lumina, numai *lumina* acestor zile de toamnă are cu adevărat importanţă, îmi pare, zic, atît de rău de lepădarea clipei celei repezi pentru nişte lucruri ce n-au nici în clin, nici în mînecă, nici în buzunar nimic dulce… Mi-am luat însă speranţa drept deviză, am brodat-o-n fir subţire de aur pe haina mea din piele de antilopă neagră şi umblu, cu viziera trasă bine pe figură, ca un năuc beat de propranolol, printre morile de vînt (zefiri lunguieţi şi musoni rotunzi!). Ce-o fi să fie, numai să pot, din cînd în cînd, dormi un secol!

Strada. Un om mic, „umilit şi obidit”, în haine boţite, negre, cu şapca-n cap, avînd într-o mînă un harbuz şi-n cealaltă, într-un fel de sacoşă de piele, un căţeluş, tot negru, căruia i se văd doar capul şi coada. Omul, nervos, clătinîndu-se uşor. Harbuzul, extrem de verde. Căţelul, foarte serios.

Poate că azi voi primi cărţile de autor. Încă nu mi-am citit *Dulapul* ca să văd dacă are greşeli! Nu pot, pur şi simplu. Mi-ar trebui o grădină liniştită, un şezlong şi-o lumină căzută, pe paginile întoarse încet, printre frunzele atinse deja de toamnă. Şi-o ceaşcă mare de cafea aburind în iarbă, şi-un tren trecînd, la care să privesc pierdut femeile de-o clipă de la geamuri, şi-un aer limpede, rece, străpuns subţire de mirosul fructelor putrede de pe jos, şi-un motan venind agale spre piciorul meu ca să-mi adore, cu spinarea pufoasă, manşeta pantalonului. Aş întinde o mînă şi-aş mîngîia un copac mai apropiat pe scoarţa plină de furnici, aş întinde-o pe cealaltă şi-aş găsi un măr bun de mîncat, acrişor, cu obrazul înroşit de vinovăţia căderii din pom! Nu mi-aş da seama de trecerea timpului. Poate că uneori aş adormi şi m-aş trezi apoi, uitînd c-am adormit, umăr la umăr cu-n fluture veşted. Cînd aş înţelege că-i seară, că-s singur şi că a mai scăzut o zi, m-aş bucura de cea care-o să vină, iar şi iar, mereu în lumină, mereu în lene, mereu în surîs şi-n

suspin.

Şi iată c-am terminat şi scrisoarea asta, rugăciunea mea din zori.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

5. IX. 1980

România literară, nr. 5 din 11 februarie 2004

49

Mi-e sufletul strivit. Să nu vă supăraţi pe mine

Stimate domnule Lucian Raicu,

Sînt zile în care aş scrie un singur cuvînt, repetat de cîte ori intră-n cele două pagini liniate: tristeţe. Ieri, după o audienţă în care solicitarea mea a fost respinsă net, ieşit afară, în lumină, nu mai ştiam pe unde s-o apuc acasă. Şi cînd am ajuns, în cutia poştală, am găsit un aviz: sosiseră volumele de autor! Eram atît de supărat, încît n-am simţit nici o bucurie, dar nici una, cărînd pachetul şi desfăcîndu-l şi uitîndu-mă la cele 30 de dulapuri. Ce păcat. Iar acum nu sînt în stare să scriu o dedicaţie, poate peste cîteva zile; mi-e sufletul strivit. Să nu vă supăraţi pe mine.

Singurul „spaţiu ocrotitor”, vorba lui Valeriu Cristea, a mai rămas această filă dreptunghiulară. În ea mă ascund dimineaţa, abia ieşit din somn, cu nelipsita ceaşcă de teracotă galbenă plină ochi pînă la buze cu cafea fierbinte. Luaţi un motan şi aruncaţi-l în mijlocul unei străzi duduind de tramvaie şi maşini, şi-n panica lui veţi realiza neliniştea oribilă pe care o trăiesc de o săptămînă printre oameni pe care îi rog ceva extrem de simplu.

Tot timpul acestor zile, de cînd am sosit de la Neptun, umblînd în dreapta şi-n stînga, m-am gîndit la Ippolit, prietenul meu de zid. Îmi vine mai cu seamă în

minte întîmplarea aceea (un necunoscut îşi pierde portofelul şi el, redîndu-i-l, îşi dă seama că-l poate ajuta într-o situaţie extrem de delicată) în care Ippolit, *ştiind că o să moară*, face un bine.

Dac-ar fi după mine, iată cum aş trăi! M-aş scula de dimineaţă la cinci jumătate-şase, mi-aş face o cafea mirifică, aş scrie scrisoarea pentru dumneavoastră şi m-aş culca din nou! Adică vreo 23 de ore de somn şi o oră de comerţ afectuos între sufletul meu şi sufletul dumneavoastră. Nu mint. Am atîta nevoie de linişte, de pierdere a conştiinţei tristeţii în somn. Dar un somn adînc, nestrivit de vise imposibile. Azi-noapte am visat sticle pline cu apă care, deşi fără dop, stînd culcate pe o masă, nu curgeau! Asta-mi provoca o frică nesfîrşită. Apoi scaune ce, luate de spătar pentru a fi mutate, şi-l lungeau în sus ca şi cum ar fi fost din aluat. Apoi nişte sîrme invizibile pe care, cu greu, mergeam dînd celorlalţi senzaţia că păşesc prin văzduh ca pe trotuar! Acesta nu mai este somn, trebuie să recunoaşteţi, ci suprarealism la purtător! Şi mă oboseşte enorm!

Ce bine e să fii trist într-o zi cenuşie, mohorîtă, ploioasă, ceţoasă. Ce chinuitor e să fii trist într-o zi superbă, luminoasă, de toamnă înaltă şi limpede. Neînţeles de oameni, ai vrea măcar să fii înţeles de cer, de soare, de copaci. I-ai vrea cerniţi cînd, încă o dată, sufletul ţi-i ucis. Şi cînd vezi că *nimeni* nu e *cu* tine, *ca* tine, îţi vine să iei o oglindă şi să-ţi scuipi faţa răsfrîntă după legile fizicii, şi ele impasibile la durerea ta. Şi, colac peste pupăză, într-o astfel de zi am fost nevoit să primesc cartea, dulapul meu în care am băgate versuri de la 18 la 40 de ani!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

6. IX.1980

România literară, nr. 6 din 18 februarie 2004

50

Dea Domnul să mă ţină trupul şi creionul pînă la scrisoarea o mie

Stimate domnule Lucian Raicu,

Iată-mă ajuns, tîrîş-grăpiş, mai cu haz, mai cu necaz, la a cincizecea scrisoare către dumneavoastră (seria numerotată!), moment de bilanţ, clipă de dovleac cîntărit gospodăreşte-n palme, secundă cu iz de mărar şi-amintire. Totodată, dacă ţinem seama că mai trebuie 950 de scrisori ca să-mi răsfăţ cumsecade sufletul, bine-ar fi să privesc înainte, nu înapoi şi să-i dau bătăi cu străşnicie. Fiindcă, vorba acustică a proverbului, o viaţă are omul şi-un timpan într-o ureche! Numai c-am luat-o, parcă, prea sfătos de data asta, ce aia lungă şi zbătută scurt de burtă a calului!!

Începută datorită unei întîlniri cu Dinescu-n Iaşi, coaptă însă de cîtva timp pe cea mai secretă creangă a sufletului meu, corespondenţa asta (Emil Brumaru către Lucian Raicu!) matinală, amestecată dulce-amar cu cafea şi lecturi din, mai ales, bătrînul Dosto, tatăl nostru cel de toate porcăriile sublime, ameninţă să devină axul gingaş şi subţire, lesne de rupt de poştaşi nemernici uneori, al vieţii motanului ce-am fost şi-al hipertensivului ce cu onoare şi propranolol sînt. Observ că, scăpat de sfătoşenie, o cotesc retoric!

Să nu uităm, corespondenţa generală poartă-n aer, nescris, dar simţit adînc de inimile noastre cu tic-tacul cam rapid, titlul *Recviem pentru Scămoşilă*. Să ne amintim, surîzînd îngăduitor, de subcapitolele *Ruina unui samovar, Vaca la ţară*, *Culinare*, *Copilării din amintire*, *Strada* etc. Dar, mai ales, să păstrăm, proaspătă şi veşnic cu uşa deschisă, acea mică prăvălie de lenjerie intimă de damă, dintr-un orăşel de provincie, poate Fălticeni, la care se ajunge printr-un gang subţire şi umed, prăvălie vizitată de cele mai

superbe personaje feminine, întru cumpărarea chiloţilor de-a pururi fascinanţi, a sutienelor şi-a portjartierelor mirobolante! Comerţ prosper şi pătimaş, dugheană a copilăriei şi maturităţii mele, la care, c-un metru-albastru după gît, oficiez ca-ntr-un altar acoperit de furouri înspumate spasmodic. Să adăugăm şi cofetăria eternă cu-acel motan distins, stilat, aplecat uşor, cu-n şerveţel alb pe-o labă, în faţa halitorilor de baclavale, savarine şi profiteroluri! Şi s-o acoperim, ca-ntotdeauna-n timp ce scriem, c-o pătură sau c-o plapumă, ca să nu ne tulbure inteligenţa artistică, pe graţioasa-n şolduri Tamara Nikolaevna!

Ne putem da seama acum, la a cincizecea scrisoare, şi care ar fi procentul de plicuri dispărute în neant. Mă incită din ce în ce mai mult chestia asta. E ca şi cum aş juca zilnic la loterie! Dar oare nu-i fermecător ca, din cînd în cînd, să comunici cu nimicul? Ideal ar fi ca toate scrisorile să nu aibă adresă, să ajungă undeva nu ştiu unde, dar într-un loc în care literele, eliberate de cuvinte, să se îmbine din nou, după amorul şi plăcerea lor. Le văd, bîzîind în lumină, ca pe-un uriaş roi de albine, nuntind în jurul mătcii-regine!

Dea Domnul să mă ţină trupul şi creionul pînă la scrisoarea o mie. Şi-atunci, oh, atunci vă voi mai scrie una ca ciclul dimineţilor arabe să fie încheiat frumos şi grav.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

7. IX.1980

P.S.: Să nu uităm să mulţumim „Poştei române”!

România literară, nr. 7 din 25 februarie 2004

51

Oare un fluture sau un crin nu-i tot pe viaţă şi pe moarte?

Stimate domnule Lucian Raicu,

O mie şi una de nopţi, după cum ştiţi, e o carte pe viaţă şi pe moarte. Povestirea, mă rog, „naraţiunea”, salvează-n fiecare noapte, pentru încă o zi, capul pletos şi dulce-al Şeherezadei. Păstrînd proporţiile şi schimbînd sexul, *O mie şi una de scrisori* îmi salvează, în fiecare dimineaţă, sufletul, mi-l îmbibă, făcîndu-l leoarcă, apt de-a mai rezista 24 de ore, cu cuvinte de grafit afectuos. Iată de ce şi corespondenţa mea sprinţară, scrisă-n dunga zefirului (dar şi-n fleaşca memoriei!) e, vrînd-nevrînd, tot pe viaţă şi pe moarte! De fapt, orice-i aşa. Oare un fluture sau un crin nu-i tot pe viaţă şi pe moarte? Sau un dovleac?

Tot tămbălăul pe care i l-am făcut lui Mugur pentru *Dulapul* meu s-a datorat faptului că-mi consider cartea ca pe *un roman* (ceea ce şi este!) cu capitole ce se întrepătrund, îşi răspund, se anticipează etc... Războiul a început de la titlu şi a continuat cu insistenţa mea de a nu schimba un rînd, un *nume*, ordinea etc... Primul meu volum, *Versuri*, apărut în 1970, avea titlul *Fluturii din pandişpan.* După ce a stat vreo trei ani la o editură care, între timp, îşi schimbase numele, mi s-a dat un telefon şi mi s-a spus că apare *cu condiţia* să-i modific titlul. N-am vrut, răspunzînd că nu am alt titlu. Şi atunci a fost numit, net, *Versuri*| Eu vedeam lucrurile în ansamblu, titlul era justificat de o poezie din a doua carte unde, dintr-un pandişpan ies, tăiat fiind de detectivul Arthur, fluturii! Acei fluturi ce trebuie să zburde leneş în primul volum. Îmi pare, acum, extrem de rău că sub titlul de pe copertă, jos, cu litere mici, nu am specificat: „roman”! E vorba de actualul volum, desigur.

Îmi este tot mai evident faptul că eu, cel care vă

scrie zilnic şi ameninţă s-o ducă tot aşa pînă la teroare şi delir, nu-s în stare să încropesc o dedicaţie! Ce se întîmplă? Bineînţeles, e de vină şi situaţia mea, încordarea maximă a nervilor în privinţa postului Tamarei Nikolaevna. Dar nu-i de ajuns pentru o justificare! Poate că, deocamdată, vreau să mă bucur *eu singur* de dulap, să dansez în jurul lui, cu o gutuie-n suflet. Şi cum bucuria nu vine, nu se consumă, deci, mai repede, iată că întîrzie nepermis. Drept care voi lăsa orice speculaţie-n şanţ şi, azi sau mîine, vă voi trimite cartea! O ţin ferită de vreo patru zile!

În psihiatrie toate chestiile astea, alambicări de rachiu chinuitor şi despicări a iţei subţirele, cu toporul, în patru, se numeşte psihastenie!

Nu mă simt cu adevărat bine decît în faţa acestei foi liniate. Dar în ea, de multe ori, mă lamentez! Cum vine asta? Orice durere, atît timp cît o poţi scrie, e suportabilă? Sau *devine* suportabilă tocmai fiindcă o scrii? Ştiu doar că înainte făceam versuri fericit. Marile supărări (care se împletesc întotdeauna cu spaimă) mi-au uscat mîna. Aşa era cu poezia. Cum o fi cu proza, nu prea am idee!

Şi zilele-s tot mai senine, mai înalte. E o sfinţenie-n lumină, o tragedie dulce-n orice obiect luat la piept de soare, un pacinic măcel, un jaf subţire, dar adînc.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

8. IX.1980

P.S.: Am terminat scrisoarea cu-n nesfîrşit regret. Ce mai fac pînă mîine dimineaţă?

România literară, nr. 8 din 3 martie 2004

52

Celesta Tenzi

Stimate domnule Lucian Raicu,

De o bucată amara de vreme, tot foindu-mă printre oameni, mi-am neglijat personajele dragi. În ce tractir mai zace Svidrigailov? Cui i se mai confesează, scuipîndu-şi, la modul cel mai propriu al cuvîntului, viaţa-n faţa celorlalţi, Ippolit? Dar Lebedev? Vă amintiţi de replica lui celebră, din compartimentul trenului în care se întîlnesc, pentru prima dată, Rogojin cu Mîşkin? „Şi nici să nu-mi dai! Aşa-mi trebuie; nimic să nu-mi dai! *Iar eu toi am să ţopăi* (s.n.). Îmi las nevasta, copiii, dar înaintea ta am să ţopăi! Acordă-mi cinstea asta, rogu-te… acordă-mi-o! n Lebedev care se roagă, de ce nu stimate domn? de ce nu? „pentru odihna sufletului contesei Barry”! Lebedev care „minte de dragul artei”! Lebedev cu formidabilul lui umor negru din povestioara-n care cineva, „ajuns la o vîrstă înaintată, declară de bunăvoie şi nesilit de nimeni că în timpul îndelungatei şi mizerabilei lui vieţi omorîse şi mîncase personal, *în cel mai mare secret* (s.n.), şaizeci de călugări şi cîţiva copilaşi laici, vreo şase în total, *nu mai mult* (s.n.), cu alte cuvinte un număr neînsemnat în comparaţie cu numărul de feţe bisericeşti devorate”. L-a citit oare Lebedev pe Swift? Se pare că da! Ca să nu mai vorbesc de eterna Nastasia Filippovna Baraşkova! Pe unde şi cu ce se mai pudrează dînsa? Cui îi mai face „scene”? Pentru că n-a murit, *nu putea* să moară din cauza unui banal de cuţitoi! Ea veşnic îmi va isteriza, bătîndu-mă cu chiloţii în cap (cum ardeleanca Nuţa pe electricianul Vasilescu din Dolhasca!), minţile şi trupul!

Azi, mort-răscopt, vă trimit cartea! Toată treaba asta s-a transformat într-o teroare a bunului-simţ!

Ieri seară am văzut un film cu formaţia de

muzică uşoară ABBA. Şi, deodată, mi-am amintit de localitatea D*~. Pe atunci ABBA avea primul succes cu „Waterloo”, melodie premiată de „Eurovision”. Văzusem concursul în direct, televizat. Numai că despre altceva e vorba. Tot cam atunci apăruseră două doctoriţe proaspăt absolvente, clujene: Tenzi şi Felicia. Tenzi, pe care o mai chema şi Celesta (absolut autentic!), deci Celesta Tenzi, semăna cu blonda din formaţia ABBA! Blondă, înaltă, sănătoasă, cu nişte craci lungi, zdraveni, cu-n bazin solid (în care-ar fi înotat toţi peştişorii din lume!), c-o dantură că-ţi venea mereu să-i desfaci gura, ca la cai, şi să i-o pipăi, rîzînd, avînd un fermecător accent ardelenesc şi o fustiţă de antilopă maro, cu franjuri, întru dezgolirea a tot ce e mai sfînt, purtînd plovere miţoase peste mai mulţi sîni în teribilă erupţie! Celesta Tenzi! Funcţiona în aceeaşi comună, la un dispensar mai îndepărtat, mai izolat: Probota. Şi iată şi întîmplarea neverosimilă, picantă pînă la cel mai straşnic sos! Invitată la noi, într-o seară, după ce s-a mîncat şi s-a băut, a rămas să şi doarmă. A doua zi, am observat că-i şopteşte ceva, roşie la faţă şi scuzîndu-se, primei mele soţii. Ei bine, acestei făpturi superbe, în somnul ei adînc şi cam crăcănat, îi venise (cum ziceau toate femeile din D~*) „regula”, nereuşind s-o trezească! îmbujorată, cu ochii parcă şi mai albaştri, a îndesat cearceaful trădător într-o taşcă de piele, să-l spele la ea acasă. Celesta Tenzi!

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

9. IX.1980

România literară, nr. 9 din 10 martie 2004

Fie-ne ţărîna sfîntă! Şi fluturii uşori

Stimate domnule Lucian Raicu,
Nu mă pot dezlipi de amintirea personajului

Celesta Tenzi (Tenzi venind de la Hortensia, deci Celesta Hortensia!). În ultimii ani, amintindu-mi uneori de ea, mi-am dat seama că, fără să ştiu, am fost îndrăgostit de dînsa! Da, *fără să ştiu*| Spre deosebire de Celesta care, bănuiesc, ca orice femeie, ştia. Odată, nu ştiu de ce, eram pe peronul gării din D~*. Celesta Tenzi pleca la Cluj. Şi din fereastra unui vagon, mîna ei lungă şi albă, flexibilă, a izbucnit şi a început să se zbată graţios a bun-rămas. Nu zăream decît acest membru fluid, echivoc, semănînd mai mult a picior, a crac rotund scos pe geam în văzu-ntregii lumi, mişcîndu-se nesfîrşit, trenul făcînd lent o curbură, minute şi iar minute, ca-ntr-un orgasm de adio. Acea mînă-picior mi-a răvăşit mult timp gîndurile, era un dar neaşteptat, nu credeam că aşa, deodată, se poate arăta unui om, printr-un gest de altfel obişnuit, atîta secretă sexualitate. Pentru că, repet, senzaţia a fost că-şi flutură piciorul ei divin, iar fluturarea asta nepermisă a durat pînă cînd nu l-am mai putut zări. Cînd ne-am reîntîlnit, Celesta Tenzi a avut un surîs

adînc (avea o faţă foarte „retro”, ca a actriţelor blonde din vechile filme „americane”) al gurii cu buzele arse dar pline (parcă trăise-n deşert, fără apă şi dragoste) şi-al ochilor albaştri, încercănaţi, înfundaţi tragic în orbite mari, sub o frunte pură, năpădită de cîrlionţi bălai. Şi mi-a zis cu tonul acela afectuos-ardelenesc: „Ce mai faceţi, domnu doctor?”. „Domnu” zis cu vreo trei-patru „o”, ca într-un alint „Dooomnu Doctor”.

Acum de abia pricep că era inevitabil ca în „rezervaţia naturală de îngeri” să apară, la un moment dat, şi Celesta Tenzi, doctoriţa cu trup straşnic, matern oarecum, doctoriţa pe care, iată, mi-o amintesc din nou, sprijinită de uriaşa mea sobă de teracotă maro (o sobă *dublă* din cauza camerei prea mari) în fustiţa ei indescriptibilă, tristă, albă, blondă, bînd o cafea şi spunîndu-mi că nu mai poate, că-i prea singură acolo,

la dispensarul ei mărginaş, că va pleca, se va căsători, destul, destul, aici înnebuneşte. Iar între timp, ce întîmplare! vărul meu, student pe atunci, a venit prin D*~, a cunoscut-o, s-a îndrăgostit de ea, erau să se căsătorească! Numai că Celesta Tenzi s-a căsătorit cu altcineva, un tip de prin Vatra Domei, şi de atunci nu am mai văzut-o decît o singură dată, cu ocazia unui examen pe care l-a dat la Iaşi. Se îngrăşase, nu mai avea disperarea albastră a ochilor, mi-a arătat poza unui copil şi, cînd, *pentru prima oară*, ne-am îmbrăţişat în stradă şi ne-am sărutat pe obraji a bun-rămas, am simţit, indiferent, doar o bucată de carne moale şi transpirată jenat. Normal. Celesta Tenzi, cea care mi-a fluturat cracul dumnezeiesc la geamul unui compartiment de-a doua, a rămas veşnic în „rezervaţia naturală de îngeri". Ca şi mine! Fie-ne ţărîna sfîntă! Şi fluturii uşori.

Cu stimă şi graţie, Emil Brumaru

10. IX.1980

România literară, nr. 10 din 17 martie 2004

54

Am ridicat mîna a recunoaştere, a recunoştinţă. Asta a fost totul

Stimate domnule Lucian Raicu,

Scrisoarea de joi o încep la ora cinci şi douăzeci dimineaţa cu o cafea slabă şi-un geam încă negru, căptuşit pe dinafară. Ieri mi-am cumpărat cele două volume de *Versuri* ale lui Arghezi, apărute la „Cartea Românească". Citind prefaţa lui Pienescu, mi-am luat de-o grijă: nu voi apuca în viaţa asta să răsfoiesc o ediţie completă. Nu voi apuca măcar ediţia Eminescu dusă pînă la capăt. Nu înţeleg. Aiurea se publică,

uneori, în cîţiva ani, zeci de volume însumînd întreaga operă a unui clasic. Noi *încă* nu-l avem pe Eminescu!!! Este impardonabil, dezastruos pentru cultură.

De-abia aştept să recitesc Cehov, de-abia aştept să recitesc Proust, de-abia aştept să recitesc O *mie şi una de nopţi* (am ediţia Mardrus), de-abia aştept să recitesc Dostoievski, de-abia aştept să reiau

buchiseala-n ediţia Perpessicius a variantelor eminesciene, de-abia, de-abia, de-abia... Ippolit a încercat o sinucidere *după* lectură. Cu atîtea cărţi esenţiale-n faţă îţi vine să te sinucizi *dinainte*! Fiindcă niciodată nu le vei putea citi *cu adevăraţi*

Celesta Tenzi! Este bizar că i-am uitat definitiv numele de familie, fiindcă celelalte două sînt prenumele ei! V-am mai spus, avea părul blond, cîrlionţat, nu lung, în genul „retro” al vechilor vedete de cinema, într-o după-amiază mă întorceam de la spital. Din sens contrar venea autobuzul Fălticeni-Probota. Era pe la cinci. Mergeam trist, sfîşiat de lumină. Mi-am ridicat capul şi am zărit-o pe Celesta Tenzi la geamul autobuzului, privind în gol, disperat, cu faţa literalmente desfigurată de singurătate. Pentru o clipă m-a zărit şi ea şi, brusc, gura, ochii, obrazul s-au deschis într-un surîs nesfirşit de cald, de bucuros. Am ridicat mîna a recunoaştere, a recunoştinţă. Asta a fost totul.

Cred că nu v-am spus pînă acum (sau poate că da?): Dinescu, la ultima mea venire-n Bucureşti, mi-a dăruit cămaşa lui roşie!!! „Ia-o bătrîne, ce pula mea, am şi scris despre dînsa, cămaşa mea roşie cu miros de peşte prăjit!” Şi am luat-o, bineînţeles! Cămaşa fericitului! Cămaşa lui Hristos! O păstrez cu sfinţenie.

Şi iată-mă aducîndu-mi, acut, aminte de Denisa. Era la una din primele mele vizite la dumneavoastră, cred că a doua. Denisa a venit mai tîrziu. La un

moment dat am zărit-o, cu mîna tremurînd, cu ceva nedescris de dureros, de tragic chiar în întreaga-i făptură lunguiaţă şi bulbucată exact unde trebuie, am zărit-o, zic, turnîndu-şi nişte băutură, nu vin, altceva, într-un pahar. Ce-i cu ea, mi-a fulgerat prin minte, ce se întîmplă cu ea? Şi-am uitat pe loc.

Întotdeauna, către sfîrşitul scrisorii, înţeleg că începe o nouă zi. De săptămîna viitoare va trebui să-mi duc fetiţa, în fiecare dimineaţă, pe la opt, opt şi jumătate, la grădiniţă. Şi s-o aduc la doisprezece, în dreapta mea, într-un unghi făcut de cărţile din bibliotecă am fotografia ei. Deseori, cînd întrerup frazele, o privesc îndelung. Oare ce va crede ea despre mine?

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

11. IX. 1980

România literară, nr. 11 din 24 martie 2004

55

Şi trece, trece, trece timpul ca o trăsurică…

Stimate domnule Lucian Raicu,

Ieri, dus de-o întîmplare, m-am trezit bînd pe la 11 dimineaţa şi nu am mai putut termina decît pe la 10 seara! Întîmplarea se numeşte tînărul poet Nichita Danilov care, printre altele, îl citise pe Dostoievski. Prilej de lungi şi cam porcoase comentarii privind-o pe Nastasia Filippovna, pe Gruşenka etc… Notez toată chestia, fiindcă, întrebîndu-l ce-i place mai mult din bătrînul Dosto, mi-a răspuns: *Visul unchiului Stepancikovo şi locuitorii săi*\ Şi mi-am amintit că şi dumneavoastră preferaţi acest scurt roman, pe incomparabilul Foma Fomici. Voi reciti cartea!

Acum cîteva zile, la radio, aud pe cineva, un moşneguţ, că scrie multe scrisori, chiar de patru

pagini, şi că ştie că epistolele sale au valoare *„estetistică*n| Cred că era o emisiune de duminică, „ora satelor” sau aşa ceva! Oricum, sper ca şi scrisorile mele, chiar dacă doar de două pagini, să aibă o

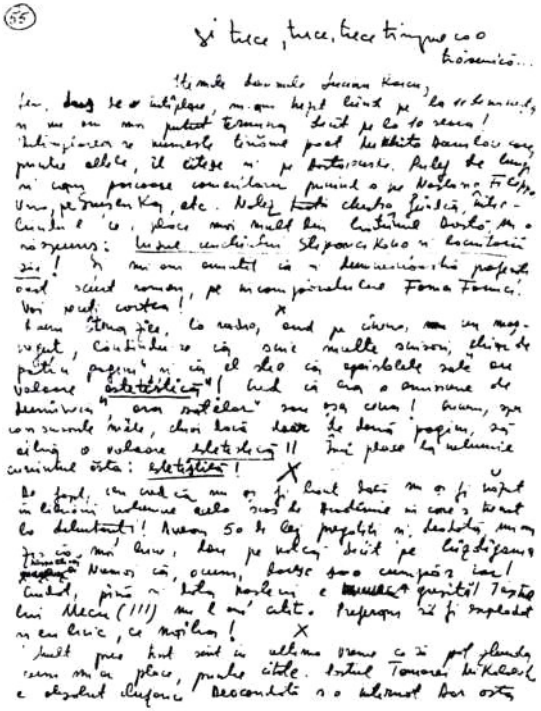

valoare *estetisticăW* îmi place la nebunie cuvîntul ăsta: *estetistică*|

De fapt, ieri cred că nu aş fi băut dacă nu aş fi văzut în librării volumul acela scos de Academie în care-s trecut la debutanţi! Aveam 50 de lei pregătiţi şi, deodată, mi-am zis că mai bine-i dau pe votcă decît pe bîzdîgania respectivă. Numai că, acum, doresc s-o cumpăr iar! Ciudat, pînă şi data naşterii e greşită! Textul lui Mecu (!!!) nu l-am citit. Preferam să fi

explodat şi eu liric, ce naiba!

Mult prea trist sînt în ultima vreme ca să pot zburda, cum mi-ar plăcea, printre citate. Postul Tamarei Nikolaevna e absolut iluzoriu. Deocamdată s-a internat. Dar asta cît se poate? Iar a face o întrerupere înseamnă lipsa totală de bani, amînarea definitivatului etc. Cam mahmur, azi, stau şi mă gîndesc că toată zbaterea mea pe la fel de fel de oameni (e vorba de scriitorii de aici, de la reviste, de la consiliu, de la asociaţia din Iaşi: M. Radu Iacoban) e penibilă şi inutilă. Şi, vrînd-nevrînd, trebuie s-o continuu pînă la epuizare. O pilă, asta-mi trebuie, o pilă!!!

Mi-am luat pînă la urmă cartea cu pricina. Nicolae Mecu (!!!) se ocupă numai de trei autori: Mihu

Dragomir, Tiberiu Utan şi de mine! Cam scurtă colaborarea lui! Textul e normal, aşezarea nasoală, cum v-am mai zis. Dar să fiu mulţumit că n-a ieşit şi mai rău!

Termin scrisoarea după-masă, în veşnica lumină albă de la ora patru spre cinci, cu vîntul rece intrîndu-mi pe fereastra deschisă. Aş bea şi n-aş bea o cafea. La prînz am dus nişte versuri de-ale Tamarei Nikolaevna la *Cronica.* Aş dori foarte mult, agăţîndu-mă de cererea dumneavoastră graţioasă de-a vă da versuri pentru *R.I.,* să vă trimit de-ale Tamarei. Ea a mai publicat demult, vreo trei poezii în *R.I.* Şi pe ea ar ajuta-o în mod real. Cu mine s-a cam terminat distracţia! N-o să vă supăraţi deci, dacă, într-o bună zi, vă veţi trezi c-un teanc tamarian. Mi-ar ajuta *mie* în primul rînd! Treaba nu-i chiar de domeniul fanteziei!

O, dac-aţi şti cît de sătul sînt de alergătura mea bezmetică de la unul la altul. Şi trece, trece, trece timpul ca o trăsurică…

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

12. IX.1980

România literară, nr. 12 din 31 martie 2004

56

O rugă sfîşietoare a cuvintelor către Cuvînt!

Stimate domnule Lucian Raicu,

Deschid *Reasece*-ul şi citesc: „Criza cuvintelor nu trebuie în nici un caz să legitimeze inerţia spiritului nostru în raport cu ele, *incapacitatea sau lenea de-a le trezi din somnul banalităţii*” (s.n.). Şi mai departe: *„... tensiunea zmulgerii cuvintelor din anonimatul conversaţiei diurne*...” (s.n.). Şi încă: „vorbim şi scriem prea mult...”. Şi iar, fericit, fericit, fericit de exactitatea flăcării subţiri ce dansează ca deasupra comorilor: „Poezia, oricum, ar trebui să exprime *starea de urgenţă (s.n.’), starea de necesitate (s.n.)* a limbajului”. Apoi, ca o lespede fină: „Grosolănia e totdeauna preferabilă moftului”. Şi-acum îmi reamintesc. E vorba de „spălarea” cuvintelor. De tentativa, nereuşită, de prin 1970, de-a „scrie” o ultimă, finală poezie în care să folosesc *toate* cuvintele, puse unul lîngă altul, fără articulaţii gramaticale, un fel de testament. Găsisem titlul: *Rugăciune.* Dar atît. Pare extrem de simplu să iei cuvinte şi să le aşezi cam aşa: dulap crin înger fluture etc... Numai că eu doream prin această enumerare monotonă, interminabilă, să le „trezesc”, să le dau o nouă „strălucire”, totul să pară o rouă ubicuă, nemaipomenit de rotundă şi fragedă pe brusturii vechilor prejudecăţi verbale. O rugă sfîşietoare a cuvintelor către Cuvînt! Voisem să folosesc cuvintele „mele”, numai cele ale „mele”. N-am putut, nici nu am început măcar, oprindu-mă, desigur, dinainte, „*incapacitatea*” de-a o face. Visam, trîntit în şezlong, după-amiaza, cu ochii în lumina zidului de cărămidă de la cîţiva metri de mine, *ca la o femeie* la poezia mea

finală!

Şi iar îmi amintesc. Întotdeauna începeam o poezie, *mecanismul* îmi era declanşat ca prin farmec de un cuvînt, un *cuvînt ce.* Pînă atunci, deşi-l repetasem, vorbind, de mii de ori, sau îl citisem, nu avea nimic neobişnuit. Şi deodată, n-am înţeles nici acum de ce acest cuvînt mi se „revela", îl „vedeam", îl „auzeam" *pentru prima dată* altfel, neobişnuit de proaspăt, de ciudat, de străin parcă de limbajul meu de om. Parcă l-ar fi şoptit, cu gura lui „virginală", un înger sosit anume pentru asta lîngă urechea şi sufletul meu. Şi de la acest cuvînt orbitor, nemaiîntîlnit (deşi-l întîlnisem pînă atunci de un milion de ori), trîmbiţat auroral sub geana unui orizont genuin, căpătîndu-şi brusc adevărata haină, cea iniţială probabil, nemurdărită-n falduri de nici o semnificaţie alta decît aceea a existenţei lui pure, transparente şi opace în acelaşi timp, de la acest cuvînt *inventat*, alcătuit din vocale curate ce-mi fulgerau înţelegerea ca-n paradis, în faţa căruia tremurasem de emoţia începutului a ceva tainic, dumnezeiesc, profund fericit că-i pot sufla viaţa-n faţă, că-l pot, pentru o clipă, pipăi-n forma lui necunoscută, de la acest cuvînt, ca-n vis, începea poezia.

Numai că nu era de ajuns doar *cumntul*| Trebuia să mai fiu şi eu! Şi poate că, de fapt, conştiinţa, extrem de rar izbită-n priceperea mea, că, iată, exist, trăiesc, chema *cuvtntul*, îl împrospăta. Subtilităţi „pretins ştiutoare"! Dinescu e mult mai aproape de adevăr zicînd: „Ce pula mea, scriu!".

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

13. IX.1980

România literară, nr. 13 din 7 aprilie 2004

57

Îmi plescăi sufletul ca pe-o limbă-n sosul picant al lecturii

Stimate domnule Lucian Raicu,

Cred că am depăşit complexul „cărţoiului”! Oricum, de azi-dimineaţă, după o trezire imediat scăldată-n cafea, am reluat pe Catteau-ntre lăbuţe. Sper să nu mă mai poticnesc.

Între timp, Tamara Nikolaevna s-a internat cu „reacţie anxioasă depresivă”. Pastile cu carul! Dar, lucru esenţial, a reînceput să scrie şi sper că peste cîtva timp vă voi trimite vreo zece poezii de-ale ei cu rugămintea de a face tot ce-i posibil să-i apară una-n *R.l.* Vreau să mă înţelegeţi exact: mă ajutaţi foarte mult, în primul rînd pe mine. Inutil să mai explic de ce! Uneori îmi vine să-mi pun laţul de gît (ştiind, desigur, că se va rupe!).

Reţin din articolele despre Duşan Petrovici chestia cu lamentaţia poeţilor. „Lamentaţia poeţilor, în genere, cu tot aerul de credibilitate, nu trebuie să ne înfricoşeze, şi ei sînt cei dintîi ce n-ar dori aceasta. *Ei vor doar atît*, *să scrie poezii bunef* (s.n.). Magistral şi paragraful imediat de mai sus de cel pe care l-am citat. De fapt, întreaga prima coloană „conţine” o imperceptibilă ironie atotîngăduitoare faţă de animăluţele răsfăţate ce sîntem noi, poeţii.

Dar... Dar eu nu am mai scris un vers din 1978! Iar atunci, la începutul acelui an, am comis o serie de 40 de sonete absolut nepublicabile prin erotismul lor răspicat, pe şleau! Operă „postumă”, de „cabinet”: *Infernala comediei* Poftim, deci, o „lamentaţie”!!!

O curiozitate! Nu mi-a plăcut niciodată Pillat. Mai mult, a fost singurul poet bun pe care *nu l-am cititl* De-aceea am fost de-o uimire uriaşă cînd, cu ocazia căiţii de debut m-am văzut comparat etc... Apoi mi-am

dat singur explicaţia. Dacă l-aş fi citit, l-aş fi *eliminat* din minte. Aşa, iată ce s-a întîmplat!

I. Negoiţescu, într-un articol scris prin 1971 şi apărut abia acum într-un volum, spune ceva de Cocteau! Mi-e ruşine, dar eu nu am citit un rînd de Cocteau!! Alex. Ştefănescu, în postfaţa *Dulapului* vorbeşte de un total neştiut de mine, Jorge de Lima!!! Nu ăsta-i baiul. Cum naiba de nu se observă că l-am iubit nebuneşte (şi-l iubesc) pe Verlaine şi pe Apollinaire? Cum de nu transpare nimic din dragostea mea pentru Dostoievski, şi Cehov, şi Gogol? înseamnă că i-am *citit* foarte bine! Nu?

Cum să nu jubilezi la fineţea maliţioasă a unei asemenea fraze *. „Melancoliile îi sînt luxoase, elegante cu premeditare, iar dacă descoperi undeva simplitatea trebuie să adaugi de îndată (altfel induci în eroare pe cititor...) că este, nu-i aşa, dovadă de rafinament". Sar în sus ca mingea cea de cauciuc în preajma parantezei şi, *nu-i aşa*, îmi plescăi sufletul ca pe-o limbă-n sosul picant al lecturii.

Lângă *Reasece* şi *Istoria* lui Călinescu am adăugat, pe masă, drept în faţă: *Aventurile lui Tom Sawyer* şi *Aventurile lui Huckleberry Finn.* În „Biblioteca pentru toţi copiii".

Din articolul *Modalităţi lirice contemporane*, al lui Andrei Roman (articol din care cel mai bun fragment e citatul din dumneavoastră) remarc lipsa flagrantă a lui Leonid Dimov!

Cu stimă şi stupefacţie, Emil Brumaru

14. IX.1980

România literară, nr. 14 din 14 aprilie 2004

Fiecare clipă e grea, coaptă, mustoasă, esenţială

Stimate domnule Lucian Raicu,

Cartea lui Sorin Titel, *Clipa cea repede*, o citesc, ca să zic aşa, pe clipe. Azi o pagină-două, mîine treizeci, pauză, peste cîteva zile iar nişte pagini etc... Aş vrea să nu se mai termine. Are ceva de basm, de poveste spusă la gura sobei, iarna, cînd în casă-i cald şi bine şi-afară bîntuie îngheţul. Zăbovesc pe cîte o filă, cu ochii aiurea, amintindu-mi de mine, de visurile mele şi cum m-aş tot duce-n trenuţu' acela pe lîngă care flăcăii alergau îndemnaţi de fete, culegeau prune, iar se suiau. Dovlecii enormi din grădina Anei! Soldatul care declanşează, c-o împuşcătură, toată maşinăria nemţoaicei. (O, mai ales turcul care caută să taie sînii unei turcoaice, sînii pe care ba şi-i arată, ba şi-i ascunde!) Neasemuita, nostalgica poveste a lui Terapont ce-şi găseşte iubita ideală peste ţări şi mări. Panouri, parcă, de bîlci, pictate naiv, sfîşietor de blînd, în culori voit stîngace. Şi ce melodie secretă se degajă din frază, din *aranjarea* cuvintelor! îmi cîntă sufletul dulce-amar în timpul lecturii. Şi am ajuns doar la pagina 127, mai am, mai am, sînt

bucuros, îi mulţumesc din inimă, din toată inima, lui Sorin Titel. (Să nu uit scena antologică, de desen animat, crudă şi tandră, declanşată de aruncarea furcii de către baba curioasă, furcă ce nimereşte-un purcel. De reţinut tăierea cu toporul a paserii de către „domnişoara".)

Ca să nu mai vorbesc de Desideriu[2], de doamna Venturia! „... O caisă coaptă a căzut lîngă farfuria doamnei Letiţia şi a pătat faţa de masă." Pentru ce îmi vine să plîng? Dar domnul director?

Farmecul indicibil al acestei cărţi vine, cred, din importanţa, din greutatea cu care se înfăptuiesc

2 Cititorul colecţiei „Femei celebre"!

gesturile, treburile cele mai simple, mai banale. Din minuţiozitatea profundă, ceremonioasă, a (de exemplu) culegerii perelor. Fiecare clipă e grea, coaptă, mustoasă, *esenţială*, ca fiece pară pe care, c-o grijă infinită, domnul director o desprinde fericit de pe crenguţa ei. El va muri… „Să caute ea în dulapul unde îmi ţin lucrurile de şcoală, trebuie să fie acolo nişte hîrtie albastră de îmbrăcat caietele.” Şi iar mi se umple sufletul de-o lacrimă mare, limpede, tremurătoare, lacrimă pe care-aş lua-o-n mîini şi-aş purta-o ca pe însăşi copilăria mea-n braţe, în lumina unei după-amieze nesfîrşite. „… şi prin începutul acela de somn pătrundea *mirosul acrişor al cînepii* din capătul pădurii, *al socului pălit de soare* şi mirosurile acelea îl trezeau; deschidea mirat ochii; frumoasă-i lumea, aşa cum a făcut-o cine a făcut-o, n-ai mai pleca din ea în vecii vecilor, *atîta-i de frumoasă şi plină de lumină*.” Cartea lui Sorin Titel e *o rugăciune.*

„Domnul notar ne-a servit cu salată de vinete…” Unde eşti tu, Cehov?

Doctorul Bulic cîntînd, la rugămintea doamnei Letiţia şi-a doamnei Venturia, serenada lui Toselli şi cea a lui Schubert! Doamne, cît de bine cunosc toate astea!! La Dolhasca, doctorul veterinar Mihăiescu, cel care trăia cu telefonista, cînta arii de operă c-o voce de tenor disperat, în grajdul-dispensar, plin de vaci blînde, uimite, bolnave! Pînă la urmă s-a căsătorit cu telefonista (fostă mare curvă a satului) şi a plecat, cîntînd sfîşietor, cu trenul…

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

15. IX.1980

România literară, nr. 15 din 21 aprilie 2004

59

Cu stimă şi „extras de splină”

Stimate domnule Lucian Raicu,

Doctorul Bulic al lui Sorin Titel mi-a amintit, v-am spus ieri, de doctorul veterinar Mihăiescu, cel care cînta arii de operă printre vaci şi s-a căsătorit cu o telefonistă cam curvă, dar destul de drăguţă ţi-am uitat numele mic; îi ţin minte doar sînii mari, gura rujată, mîinile subţiri, ca şi talia ce clătina, ca pe-o crenguţă, două fese coapte; avea şi o pungă cu lozuri în plic şi, odată, cu Adi Cusin sosit la mine, ne-am ruinat). Ceea ce mă face să insist asupra doctorului veterinar Mihăiescu este altceva. Scămoşilă, adus de mic de la Fălticeni, de la un doctor, mi se pare dermatolog (evreu), nu prea creştea, era extrem de delicat şi mofturos. A fost consultat veterinarul Mihăiescu! S-a prezentat fredonînd o arie celebră, l-a prins de ceafă, i-a băgat un termometru în fund, l-a scos, l-a privit: nu avea febră. După ce l-a mai pipăit, a zis grav: „Are o oarecare întîrziere în dezvoltarea coiţelor. Să-i facem nişte *extras de splină*| Ei bine, după vreo două injecţii cu *extras de splină*, Scămoşilă, deşi nu şi-a mărit vizibil coiţele, a început, pur şi simplu, nu să miaune ca tot motanul, ci să ragă! Adică în loc de „miau” urla „maaauuu!”. Îl auzeau oamenii noaptea pe dealuri: „E motanul doctorului!”. Tot ca un efect al tratamentului a fost şi dispariţia cîtorva găini de-ale gazdei. N-o să credeţi, dar delicatul Scămoşilă, tare-n coiţe acum, înghesuia cîte-o găină între coteţ şi gard, o imobiliza şi *începea s-o mănînce de vie*!!! De la tîrtiţă, unde-i mai moale, spre cap! Cam la a treia găină a fost prins asupra faptului! Era clar, reuşise să halească de data asta doar o jumătate de găină, cealaltă, cu cap şi cioc, încă mai cîrîia!! I-am plătit gazdei şi am început şă-mi ţin ferocele-n casă! Şi ca totul să pară şi mai neverosimil (dar, jur că-i autentic),

doctorul veterinar avea un frate geamăn tot veterinar! într-un sat alăturat. Niciodată nu ştiam care era cel care-i băgase *extras de splină* „pentru umflarea coiţelor, lui Scămoşilă. Mai ales că telefonista, muiere zăpăcită şi ea, nervoasă de-atîta zbîrnîială-n ureche, se şoptea prin sat că-i mai încurcă şi dînsa. Cert e că a plecat doar cu unul! Aşa că a venit celălalt în locul lui. Cînta doar la acordeon! Oricum, pentru mine, Fraţii Mihăiescu au rămas cam ca Fraţii Grimm în memorie!

Uitasem să spun că un alt rezultat al *extrasului de splină* a fost şi acela că, exaltat, Scămoşilă stătea mai mult prin copaci, încercînd, c-o inconştienţă de somnambul, cele mai subţiri şi mai flexibile crenguţe din vîrful unui măr ce-mi străjuia uşa la vreo doi metri de prag: „mărul cunoaşterii” (aşa-l numisem). Poştaşul Murgoci (soţ al unei surori medicale superbe,

dar despre asta altădată) se crucea şi căuta să convingă, împărţind scrisori şi ziare, pe toţi, că „dom’ doctor are o veveriţă uite-aşa de mare”, nu un motan, cum se credea! Cam la două-trei luni după tratament, Scămoşilă, acum cu coiţele-n regulă, şi-a revenit. Doar din cînd în cînd mai avea cîte un puseu de virilitate bestială!

Cu stimă şi „extras de splină”, Emil Brumaru

16. IX.1980

România literară, nr. 16 din 28 aprilie 2004

Cîntec spus cu geana-n lacrima destinului necruţător

Stimate domnule Lucian Raicu,

De unde vine (şi sorb o gură bună de cafea) farmecul cărţii lui Sorin Titel? Fiindcă, iată, am terminat-o, citindu-i ultimele sute de pagini dintr-o suflare lacomă. De la „Grădina” nu m-am mai putut

opri! Există, în primul rînd, o melodie, un murmur continuu al cuvintelor care au ceva blînd, uşor stîngaci, voit stîngaci, în aşezarea lor. Fraza cîntă. Un fel de tristeţe acceptată, luminoasă, o lacrimă atîmînd grea de litera fericită a clipei. „Ce aer curat, spunea unchiul Rubin, *a spălat Dumnezeu lumea*...” Această „lume spălată”, strălucitoare, nesfîrşit de frumoasă-n perisabilitatea ei infinitezimală, regretul ascuns într-un fel de voioşie a regionalismelor atît de artist strunite, o senzualitate difuză ţesută fin în text ca-n goblenuri, un „amestec” aţîţător de mici întîmplări cu tîlcul şters de vreme, îngroşat sau subţiat de-amintire. Cum să nu-mi pîlpîie sufletul ca-n lampă un fitil necurăţat de scrumul ce-l topeşte-ncet cînd copiez: „De pe perete te privea fie un Christ îngîndurat, fie o odaliscă somnoroasă sau o ducesă cu obrajii roşii şi cu o înaltă coafură rococo”?

Desideriu care transcrie „cu cerneală vişinie într-un caiet îmbrăcat în mătase neagră versuri”. „Casa asemeni *unei fiinţe (s.n.)* inconştiente şi oarbe...” Mărirea şi decăderea „mătuşei Valeria, a unchiului Rubin şi-a spaţiului” lor! Amănuntul formidabil, *cehovian*, al strîngerii cioburilor pozei sparte de ofiţerul beat *în chipiu!* O, ce strună lungă a vibrat în mine la această simplă, sfîşietoare, graţios-grotescă întîmplare capitală! „Supa fierbinte linişteşte...” Da, linişteşte ceva imposibil de descris, poate trecerea, trecerea, trecerea trăsuricii timpului nostru. Cum îl înţeleg, acum, pe Sorin Titel! „Să-ţi încălzesc puţină supă, spuse înduioşat unchiul Rubin.” Ce-am putea face altceva? Dar Desideriu? „... descoperi, în acea trecătoare clipă a trezirii din leşin, lumea cu splendoarea ei de nimic tulburată, veşnică şi nepieritoare – mai frumoasă, mai proaspătă ca oricînd.” „Experienţele” lui de o extremă fineţe-n conturul uşor tremurat al unei sexualităţi virginale, al unei pudori atacate de marile taine, feminitatea aceea copleşitoare a tuturor gesturilor ţîţoaselor ce-l

înconjoară, ce-l strivesc între coapsele lor pe pluşul memoriei. Dar Ghiuri, tatuatul din cap pînă-n picioare cu femeile pe care le-a iubit? Dar Gheran? Alunecarea lui în mit, superba moarte; întreg acest capitol are ceva tulburător, ascuns şi dezvăluit în acelaşi timp. *„Fericit şi plin de încredere*, Gheran începu să meargă pe sîrmă…” Va muri, desigur. Oare nu toţi facem la fel? „Cum să părăseşti un asemenea paradis, îşi spunea el (domnul director! n.n.) privind cerul albastru, fără umbră de nor. Scăldată în lumina strălucitoare, lumea se oferea neprihănită…” Bucurie şi tristeţe, infinită duioşie, cîntec spus cu geana-n lacrima destinului necruţător, simţuri cu

zimţii subţiri tăind carnea inocentă a plăcerilor, trecerea timpului ca un păcat, ca un de neiertat păcat: „Trece timpul” spuse fata şi se făcu roşie la faţă. Timpul, timpul, „Vaporul Titanic”!

„Şi el fuge, fuge Cu viteză mare Fără ca să-şi ia Adio la plecare.”

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

17. IX.1980

România literară, nr. 17 din 5 mai 2004

O veşnică uimire proaspătă-n faţa clipei splendide, dar ucigaşă

Stimate domnule Lucian Raicu,

De data asta vă scriu după-masă! E clipa trei. A şi trecut! Am în faţa mea, pentru ora de-acum, o ceşcuţă de teracotă verde cu cafea şi o farfurioară, tot de teracotă verde, cu o duzină de măsline scoase anume ca să combin amarul dulce al cafelei cu săratul dulce al măslinei. O bandă degradată, cu tangouri de pe vremea cînd o cunoscusem pe Tamara Nikolaevna, elevă! fîşîie lent în englezeşte. Cerul închis, inima

caldă de amintirea prozei lui Titel, speranţa cît portocala, vîntul peste acoperişurile verzi, gîndul că, iată, demult nu mi-a mai dat un telefon Dinescu, încă o gură de cafea, o măslinuţă controlată la sîmbure cu vîrful limbii, fraza, fraza care se încheie.

Azi la prînz, venind acasă cu fetiţa de la grădiniţă, ea, deodată, a făcut o descoperire senzaţională: „Tata, *bomboanele n-au ciot*\n. Formidabil, mi-am

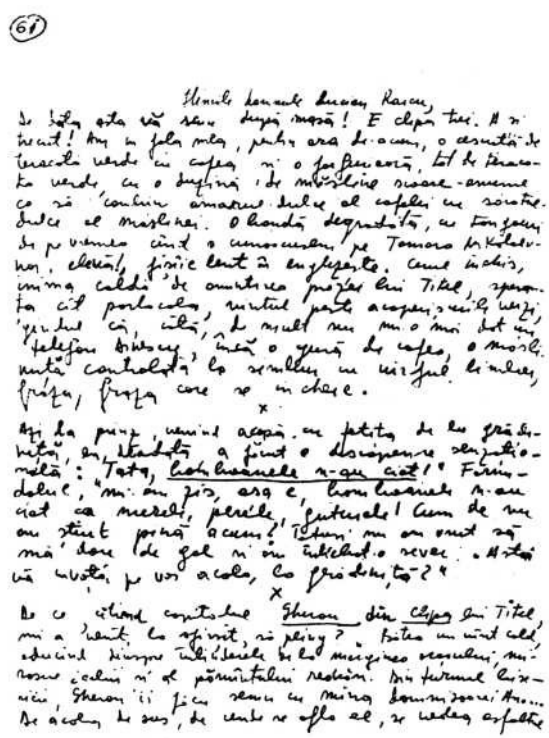

zis, aşa e, bomboanele n-au ciot ca merele, perele, gutuile! Cum de nu am ştiut pînă acum? Totuşi nu am vrut să mă dau de gol şi am întrebat-o sever: „Asta vă învaţă pe voi acolo, la grădiniţă?”.

De ce, citind capitolul *Gheran* din *Clipa* lui Titel, mi-a venit, la sfîrşit, să plîng? „Bătea un vînt cald, aducînd, dinspre întinderile de la marginea oraşului, mirosul ierbii şi al pămîntului reavăn. Din tumul bisericii, Gheran îi făcu semn cu mîna domnişoarei Ana… De acolo, de sus, de unde se afla el, se vedea asfaltul ud – în timpul nopţii plouase – albăstrui, lucind ciudat în lumina tulbure dinaintea răsăritului. *Fericit şi plin de încredere*, *Gheran începu să meargă pe sîrmă…”* (s.n.). De ce? Acum, recitind, mă gîndesc că ar fi trebuit să se oprească aici. Prăbuşirea, se subînţelege, e aşteptată, nu mai era necesară descrierea ei. Cred că efectul ar fi fost mai adînc, mai tulburător. Dar poate mă înşel.

Desideriu, mi se pare că diabetic, citind pe Emil Gîrleanu! E ceva profund cehovian în acest ultim roman al lui Sorin Titel. O acceptare luminoasă a tristeţii? Nu, asta-i altceva! Atunci ce? Banalitatea fermecătoare a vieţii? Poate. Mai exact cred că ar fi de spus că Titel scrie vis-â-vis de Cehov, opunînd plictisului o veşnică uimire proaspătă-n faţa clipei splendide, dar ucigaşă.

Ce mă face, totuşi, să mă gîndesc la Cehov? Sufletul, da, sufletul dureros, surîzînd, surîzînd, surîzînd în nesfîrşita lepădare de strălucire, clipă de clipă, a vieţii noastre cea de toate miresmele şi luminile, şi sunetele dragi. Cineva, undeva, îl roagă pe altcineva să-i cumpere un clopot de vacă fiindcă cel vechi s-a stricat sau s-a dogit, nu mai ţin bine minte. Şi simt că *e frumos*| Şi simt că *e trist*! Şi-s *îndurerat de-o fericire tainică*, şi doar cineva roagă pe altcineva să-i cumpere un clopot de vacă!!! Să vină criticii şi să explice! Eu mă predau, plîngînd.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

18. IX.1980

România literară, nr. 18 din 12 mai 2004

Am băut şi-am plecat uimit şi ruşinat

Stimate domnule Lucian Raicu,

În aceste scrisori, al căror şir l-aş vrea interminabil, o să mă repet, e normal, o să mă contrazic, e iarăşi normal. Uneori voi spune lucruri neconvingătoare, strident false, de prost gust, voi da cu bîta-n baltă de catifea, voi nimeri cu nuca exact în perete, cu oiştea la fix în gard. S-ar putea, inconştient (dar ştiu cam ce înseamnă inconştientul acesta, tătucu Freud a avut el grijă să ne deie mură-n gură şi greier în creier despre dînsul!), să vă supăr, să vă irit, să vă contrariez, deziluzionez (pînă la miez!). Piscul presupune riscul (observ că azi vorbesc în versuri!) şi ce mai tura-vura, şi ce mai încolo şi-ncoace, literatura are şi floace! Dar mă opresc ca să nu devin penibil. (Cuvîntul ultim îmi aduce aminte un stih pe care i l-am scris, demult, unei studente, cu chimicul, pe jupon – pe atunci se purtau jupoane ce-nfoiau graţios rochiţele în jurul misterului; dar iată-l:

„Sînt sensibil, fă, sensibil Pînă la penibil!”.)

(Acum îmi dau seama că, de fapt, distihul suna aşa: „Sînt sensibil, fă, sensibil Pînă la *oribil’”.)*

M-a bucurat enorm că nu vă place să vorbiţi la telefon. S-ar putea găsi multe explicaţii, care mai de care mai cu firul răsucit. Mă mulţumesc doar să constat. Dacă ar fi după mine, aş desfiinţa toate telefoanele din lume. Ba nu, aş lăsa cîteva la îndemîna lui Dinescu!

(Telefonul îmi aminteşte de doctoriţa dentistă din D~* – una din ele – Frangopol. Făcea naveta la Paşcani. Divorţase. Într-o zi, mi-a spus că a trezit-o telefonul pe la miezul nopţii. Cînd a ridicat receptorul, o voce feminină i-a explicat limpede: „Eşti o vacă!”. Apoi: clic! înfuriată, neştiind cine a inoportunat-o, a

luat cartea de telefoane şi a început, fumînd, să sune la fiecare. În Paşcani sînt puţini abonaţi. Dacă răspundea o femeie, doctoriţa Frangopol, satisfăcută, urla: „Ba tu eşti o vacă!”. Chestia asta s-a repetat vreo trei nopţi la rînd. Paşcani!)

(Să nu uit altă întîmplare cu personajul dentistei Frangopol. Invitată, într-o după-amiază, acasă, am

servit-o cu nişte ciupercuţe preparate în aşa fel încît codiţele, negre, deveniseră foarte evidente. „Ce-mi dai mie lindicii ăştia!”, a izbucnit ea doldora de pudoare. Am rămas, vorba lui Camil Petrescu, „interzis”!)

De cînd am venit de la Neptun, zilnic, mă zbat în dreapta şi în stînga pentru aducerea Tamarei Nikolaevna, măcar cu o jumătate de normă, în Iaşi. Am ore de adîncă prăbuşire, am ore de exaltată speranţă. Ieri mi s-a întîmplat ceva bizar. Nu beau. Nu am voie. Îmi face rău. Deodată, cu doar 15 lei, ultimii, am intrat la bar, unde nu mai fusesem niciodată. Cea mai ieftină băutură, un rom cubanez, costa 16,50. Mi-am scormonit inutil buzunarele. Şi atunci barmana, pe care nu am văzut-o în viaţa mea, mi-a zis: „Nu face nimic, vă cunosc foarte bine, deşi dumneavoastră nu mă cunoaşteţi, veţi plăti restul altădată”. Am băut şi-am plecat uimit şi ruşinat.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

19. IX.1980

România literară, nr. 19 din 19 mai 2004

Aş vrea să vorbesc despre ură

Stimate domnule Lucian Raicu,

Vă trimit o scrisoare care nu mai este scrisă-n toiul cafelei de la şase dimineaţa, ci mai tîrziu, aproape de prînz. *Aş vrea să vă vorbesc despre ură.* Uneori,

cînd îmi ascut creioanele pentru a-ncepe rugăciunea zilnică, îmi vine, brusc, să mi le bag în ochi, pînă la creier, să scotocesc acolo cu furie, cu deznădejde, cu *ură,* gîndurile mele leneşe şi murdare. Mi-am unt părinţii, am urît cu patimă tristeţea, prăbuşirea adolescenţei mele-n boală, l-am urît pe Dumnezeu cînd, la optsprezece ani, a trebuit să fac, tuberculos, cură cadaverică, am urît facultatea de medicină cu clădirile ei uriaşe roşii, din cărămidă netencuită, parcă jupuite de vii de orice fel de poezie, am urît bolnavii pe care-i tratam, am urît femeile pe care le-am iubit, am urît îngrozitor poezia ce, la o anumită vîrstă, nu mă lăsa să trăiesc, să fiu ca lumea, mă măcina, mă distrugea. Apoi, în ultimii ani, a venit acea furie oarbă, neagră, fără ţel determinat, venin fierbinte, împrăştiat în tot capul meu care vuia ca un motor încins. Ieşeam pe străzi şi umblam pînă la epuizare să uit, să scap de ura asta nouă, de nedescris, ură care, cred, nu poate fi rezolvată decît prin dementă, printr-un salt absurd în delir. Iată de ce, acum, ca şi-n alte dăţi, îmi vine să-mi sparg ochii cu creioanele mele afectuoase, mulse zilnic în ciubere de lemn dulce.

Orice carte are *timpul* ei, momentul în care, coaptă, se cere scrisă, pusă pe hîrtie, dată în vileag cu riscul a orice. Tot aşa, am impresia, aceeaşi carte, pentru fiecare cititor în parte, are *timpul* ei de lectură, momentul cînd ca hipnotizat, întinzi mîna, o scoţi din raft şi-ncepi s-o citeşti. Aşa mi s-a întîmplat de multe ori, aşa mi se întîmplă acum cu cartea dumneavoastră despre Nicolae Labiş, apărută în 1977! Au trebuit, deci, trei ani pînă să pot ajunge cu sufletul meu la sufletul ei. Pentru a mă însuma celor scrise într-însa, pentru a o însuma trupului meu de acum, cu viscerele fierbinţi, cu gîndurile şi bucuriile, şi deznădejdile lui. Cît de bine am făcut, ce minunat lucru e să nu te pripeşti! Ca şi atunci cînd „pîndeam” începutul unei poezii, acum pîndesc momentul hărăzit lecturii unei cărţi. Dar tot

aşa cum n-am scris poezii al căror cuvînt nu mi-a căzut în laţ, şi nenumărate cărţi formidabile îmi vor scăpa! Nu fiindcă nu le am sub nasul meu, nu, ci fiindcă nasul meu nu va trăi clipa de graţie olfactivă!

În rest, totul e lumină albă şi rece de toamnă. Cafea multă, tranchilizante cu pumnul. Fetiţa la grădiniţă. Tamara Nikolaevna la spital. Părinţii luptînd cu praful de pe covoare şi de pe cărţi. Eu, în haină de antilopă neagră, cu tîmplele albe, înspumate de furia gîndurilor, cu inel subţire de om de-a pururi căsătorit, scriind, scriind, scriind scrisori către dumneavoastră. „Risipa" asta îmi dă senzaţia (falsă!) de bogăţie!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

20. IX.1980

P.S.: Sper ca scrisoarea asta să vă parvină. Oricum, o pot rescrie oricînd!!

România literară, nr. 20 din 26 mai 2004

A declarat că ea este iubita lui Eminescu

Stimate domnule Lucian Raicu,

În scrisoarea trecută v-am vorbit, puţin, despre ură. Sentiment încercat deseori, în felurite chipuri, căptuşindu-mi aproape întotdeauna viaţa. Cel mai mult am urît tristeţea, durerea, boala. Iată de ce, paradoxal, de cîte ori aveam un pacient a cărui boală se agrava, ura mea împotriva lui creştea! Asta nu înseamnă că nu-l tratam, nu, Doamne fereşte, ba chiar mă ocupam intens de el. Dar îl uram, nu-l iubeam! Nu puteam urî microbii sau viruşii, uram efectul lor şi nu pe cel abstract, din cărţi, ci efectul întruchipat într-un biet om. Cînd m-am îmbolnăvit de tbc, am primit totul ca pe o insultă personală adusă mie de Dumnezeu. Nu exagerez. Şi l-am urît. Acum n-aş mai fi în stare de aşa ceva. Nu mă rugam lui, ci mie, mi-am impus acel

tratament foarte dur, „cura cadavercă”, ce consta într-o nemişcare totală, permanentă. A durat trei luni. Apoi încă un an de stat în pat, lejer, cu mişcări, puţin citit. Dar ce este „cura cadaverică”? Stai întins pe spate, perfect relaxat, cu ochii închişi, nu faci absolut nici o mişcare, oricît de mică, punînd astfel plămînul la un efort minim,

la o respiraţie abia perceptibilă. Nu vorbeşti, nu rîzi. Un fel de fachirism, numai că nu pe cuie. Ce gîndeam? Făceam lungi întîmplari, mai ales sexuale, în care totul se sfîrşea cu bine. Şi un distih pe zi. Unele din distihurile acelea au intrat în poeziile „Idilă”, împrăştiate prin volum. Uram cumplit pe medicul curant! Şi merita! El, la rîndul său, ne ura cumplit pe noi!

V-am spus sau nu că Dinescu, în ultima lui apariţie prin Iaşi, mi-a învăţat fetiţa, la întrebarea „Care-s cei mai mari poeţi”, să răspundă: „Eminescu şi Dinescu”? Oricum, tot aşa o ţine. Ieri mi-a cerut să-i arăt poza lui Eminescu, i-a plăcut foarte mult, m-a întrebat unde-i. Apoi a declarat că ea este iubita lui Eminescu! Aşa că a cam feştelit-o Dinescu!

Ciudate cele 5 (cinci) pagini de literatură din ultimul „C”! Nu-mi dau seama ce se întîmplă, dar dacă se măreşte spaţiul pentru literatură e bine. Din 16 pagini, 5 de beletristică, iată o enigmă autumnală! Numai de-ar ţine!

Zi veştedă în care zac, literalmente zac, după o premieră teatrală urmată de o masă a actorilor ce s-a prelungit pînă-n zori. Îmi simt sufletul murdar, mi l-aş spăla cu detergenţi, l-aş freca bine, dar nu am putere. O amărăciune imensă că mi-am rupt din trup încă o bucată vie de carne.

Şi de mîine trebuie să încep iar să bat la uşi, să vorbesc, să mă rog, să fiu aparent vesel, vioi, dispus, uşor, fluture.

Nimic frumos în mine după ce, ca acum, am

băut. Înainte mi-era atît de ruşine, încît scriam o poezie! Acum, cu aparatul de făcut poezii defect, simt o greaţă enormă şi-atît. Bine c-am mai scăpat o dată, îmi zic. Şi mă uit pe geam cum bate soarele, atoateneştiutor, pe ziduri.

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

21. IX.1980

P.S.: Vă voi povesti, odată, singura mea întîlnire cu G. Mărgărit, întîlnire ce m-a marcat. Ştiţi ce mi-a zis? „Dumneata ai un facies liric. Semeni cu Labiş.” Nu-i citisem un rînd. Nici nu-i spusesem că scriu! Mi-am păstrat, pentru zile amare, necitită cartea despre Labiş. Am început-o ieri c-o bucurie acută, de la prima frază. Am, deci, 218 pagini în care-mi pot face sufletul fericit, ocrotit, surd la tot ce mi se întîmplă.

România literară, nr. 21 din 2 iunie 2004

65

A fi poet

Stimate domnule Lucian Raicu,

Pătruns pînă la plăsele-n zbuciumul căutării unei posibilităţi de a-i găsi un post Tamarei Nikolaevna, sufletul meu nu mai zburdă printre citate, ci se răsuceşte nervos în carnea cea de toate clipele a umilinţei şi eşecului. Preţioasă frază, banal sens: n-am reuşit nimic pînă acum. Doar că iau tranchilizante mai multe. Şi ce n-aş da să mă plimb printre „personaje”, nu printre oameni!

Citesc cartea despre Labiş cu picătura. Parcă mi-aş turna elixirul încrederii, c-o pipetă exactă, în inimă. Pagini strălucite, tămăduitoare, care mă fac să-mi ridic, uneori, fruntea şi să-mi spun, orice s-arîntîmpla, poate că voi fi, un an doi, poet. A fi poet.

Cît de mult am visat. Ce mult m-am urît şi m-am iubit pentru asta.

M-a cuprins deodată frica: oare nu cumva *Dulapul* meu nu a ajuns la dumneavoastră? Am trimis extrem de puţine cărţi, cred că zece. Singur Mugur mi-a confirmat primirea. Lui Dinescu vreau să i-o dau în mînă, cutia lui poştală n-are uşiţă, iar la redacţia aceea nu-mi vine deloc s-o expediez. Alte zece cărţi le-am împrăştiat cu ocazia a fel de fel de situaţii legate de Tamara Nikolaevna. Am mai rămas cu zece! Şi nu-mi vine deloc să mă mai despart de ele pînă ce nu văd că intră *Dulapul* în librăriile ieşene. O, aş vrea să am o mie şi să le împart, în lumina asta albă, la toate femeile din Iaşi, pe stradă.

Am citit puţin din cartea despre Labiş, abia 55 de pagini, pe apucate, dimineaţa, înainte de-a porni în circuitul zilnic de vizite necesare, dar ineficace, Tamarei Nikolaevna. Dar cu cîtă patimă am absorbit literele, cuvintele, frazele, ce însetat! Şi-mi vine mereu să ţip: da, aşa e, aşa el Este uimitoare această cunoaştere pe dinăuntru a unor procese de creaţie, de maximă, de abisală intimitate. Şi cît bun-simţ! Cîte ecouri trezite, ca-ntr-un clopot, în pagină de reflecţiile care, Dumnezeule, parcă le ştiam şi, totuşi, de-abia acum se încheagă-n sîngele meu! *Labişul* e tot un *Reasecel* Dar aici se adaugă, într-o măsură copleşitoare, viaţa.

Nu pot uita severitatea cu care, într-o zi, m-aţi întîmpinat. Vă aşteptam la Casa Scriitorilor. Eraţi cu Sorin Titel, care-mi adusese cărţoiul. Mi-aţi întins o mînă gravă. Faţa avea ceva inchizitorial, nici o nuanţă că m-aţi mai fi văzut pe undeva! Ochii extrem de exacţi, fără undă de milă. Am tresărit curentat de această nouă ipostază, necunoscută mie. Apoi, seara, cred că în aceeaşi seară, a fost cu totul altceva. Trăsăturile s-au îndulcit, privirea parcă m-a recunoscut, ba chiar un fel de duioşie v-a plutit, de

cîteva ori, pe deasupra inimii. Vă supărasem cu ceva? Mă iertaseţi între timp? Nu ştiu!

Să nu uit pălăria alb-sidefie a unei femei „retro” văzută azi pe stradă!

Cu stimă şi afecţiune, Emil Brumaru

22. IX.1980

România literară, nr. 22 din 9 iunie 2004

Cuprins

Sînt îngrozit! Am patruzeci şi unu de ani… Mă atîrn de un creion şi-o coală de hîrtie…

A mînca prune *Tragedia*!

Nici roua n-o poate lua de la început

Dar mai ales sînt contra şurubului

Ce odihnitor e să scrii unui critic!

Patru ouă de raţă

Din ce în ce mai despărţit de noi toţi

Apoi cît de trist am fost

Voi începe să-mi amintesc c-am fost şi poet Nastasia Filippovna era lesbiană

1. Drept care, cu această scrisoare,
   Încep numerotarea!
2. Se va citi pe melodia *Gui gău iau*
3. Turgheniev iubea-n secret mamela!
4. Ce coşmar delicios, ce lume nouă
5.
   şi bulbucată
6. Undeva unde sînt motani,
   şi dovleci, şi fluturi
7. „Sinucigaş ratat, băşică de fiere spartă pe două picioare”
8. N-am citit toate cărţile, carnea e încă veselă!
9. Iar pentru femeile cu sînii nebuni
10.

aş avea sutiene de forţă!
11. Prăvălioara mea de lenjerie intimă de damă
12. Spumă de dantele
13. „Natalia se îmbujoră toată şi tăcu”
14. Un fluture ce palpită
15. Dacă trec de coropişniţa asta, merge!
16. Am îngenuncheat şi m-am rugat
17.
lui Dumnezeu să nu-mi ia poezia
18. Clocotul minuscul al luminii pe obiecte
19. Eu mă logodesc, mă căsătoresc cu cărţile
18. Ea mi-a promis că-mi va păstra

scrisorile într-un sutien uriaş
20. Ce fragedă deşuchiere, ce naivă
21.
şi bruscă aprindere
22. Acolo am citit pentru prima dată *Întîmplări din irealitatea imediată*
23. E în mine o poftă nebună de dragoste şi ură!…
24. Săracul Mugur, cîte scandaluri
25.
nu i-am făcut
26. înlăturam, pe cît puteam, orice tristeţe
27. Mi-am părăsit manuscrisele.
Cu furie, cu ură, cu disperare
28. Senzaţia de fericire pe care mi-o dădeau zidul (sau gardul) şi lumina
29. „Sois sage, o ma Douleur, şi ţine-te tranchilă”…
30. Ar trebui o scrisoare voioasă, suplă, muschetară
31.
32. Pe stradă, femei cu sînii intoxicaţi
33.
de privirile noastre demente
34. „Apariţiile” lui Svidrigailov
31 Svidrigailov e, indiscutabil, diavolul venit

pe pămînt
32. Cred că dînsul ştie sigur că acolo-s
33.
chiar păianjeni
34. Cu Cehov nu-i de glumit
35. O rochiţă fără tiv se numeşte adjectiv!
36. Ador ceasurile care stau!
37. La popa la poartă stă o mîţă moartă
38. A-ţi juca viaţa nu pe o singură carte,
ci pe o singură scrisoare!
39. „Domnule, răspunse Reparata, nu vă pot arăta decît un singur act, cel sexual!”
40. Cred că obiectele simt mai bine!
41. Îl văd pe Dinescu ca pe o maşină
42. de tocat
43. „în dulap erau hainele lui mama
44. şi el s-a îndrăgostit de ele!”
45. Ce se întîmplă într-un oraş de veche cultură?
46. De la o vîrstă preferi ca proştii să tacă
47. Tătucu Freud mi se pare romantic
48. Ce soare lent e o femeie!
49. Robinson Crusoe l-am citit
50.
Într-un vagon de marfă
51. Aş întinde o mînă şi-aş mîngîia
52.
un copac mai apropiat
53. Mi-e sufletul strivit.
Să nu vă supăraţi pe mine
54. Dea Domnul să mă ţină trupul
55.
şi creionul pînă la scrisoarea o mie
56. Oare un fluture sau un crin nu-i tot pe viaţă şi pe moarte? -
57. Celesta Tenzi
58. Fie-ne ţărîna sfintă î Şi fluturii uşori
59. Am ridicat mîna a recunoaştere,

a recunoştinţă. Asta a fost totul
60. Şi trece, trece, trece timpul ca o trăsurică
61. O rugă sfişietoare a cuvintelor către Cuvînt î
62.
63. Îmi plescăi sufletul ca pe-o limbă-n
64.
sosul picant al lecturii
65. Fiecare clipă e grea, coaptă,
mustoasă, esenţială —
66. Cu stimă şi „extras de splină”
67. Cîntec spus cu geana-n
68.
lacrima destinului necruţător
69. O veşnică uimire proaspătă-n faţa
70.
clipei splendide, dar ucigaşă
71. Am băut şi-am plecat uimit şi ruşinat
72. Aş vrea să vorbesc despre ură
73. A declarat că ea este iubita lui Eminescu
74. A fi poet

EGO grafii

Nicolae Manolescu, *Cititul şi scrisul*

Gabriela Melinescu, *Jurnal suedez I (1976-1983)*
Gabriela Melinescu, *Jurnal suedez II (1984-1989)*
Livius Ciocârlie, *. Comp.*
Gelu Ionescu, *Copacul din cîmpie*

Matei Călinescu, *Portretul lui M*

Ileana Mălăncioiu, *Recursul la memorie. Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache*

Nicolae Breban, *Sensul vieţii (Memorii I)*

Leonid Dimov, *Scrisori de dragoste (1943-1954)*

Paul Cemat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir – O *lume dispărută. Patru istorii personale urmate de un dialog cu H.—R. Patapievici*

Gabriela Melinescu, *Jurnal suedez III (1990-1996)*

Augustin Buzura – *Teroarea iluziei. Convorbiri cu Crisula Ştefănescu*

Emil Brumaru – *Cerşetorul de cafea. Scrisori către Lucian Raicu*

În pregătire:

Alexandru Călinescu – *Adriana şi Europa. Lecturi, întîmplări, pagini de jurnal*

Coperta: Angela Rotaru-Serbenco

Bun de tipar: septembrie 2004. Apărut: 2004

EGO grafii

„Ţin minte o seară cînd, la Dolhasca, pe întuneric, m-am dus în

grădină, între copacii din spatele casei, am îngenuncheat şi m-am

rugat lui Dumnezeu să nu-mi ia poezia, să mi-o deie mereu,

mereu. Nu eram patetic, eram speriat, simţeam că pierd ceva

definitiv, deşi pe atunci scriam, umblam năuc de versuri, le

pîndeam şi le prindeam uneori. Unde am greşit? Să fi rămas

acolo, la Dolhasca? Dar în ultimii vreo trei ani nu mai scrisesem

nimic, sau aproape nimic. Poate că aş fi reînceput? Cine ştie?

Poate. Oricum, cîteodată, foarte rar, mai cred şi acum că voi

reîncepe.” „

Emil Brumaru

„De la primele lor apariţii la rubrica aceea inegalabilă a «Cerşetorului de cafea», încep cititul revistei deschizînd-o la pagina în care strălucesc cuvintele lui Brumaru: «Stimate domnule Lucian Raicu…». Citesc nesăţios aceste scrisori din urmă cu un sfert de veac, deloc îmbătrînite, deşi (curios sentiment) din altă eră, de pe altă planetă, le decupez, le strîng în colecţia mea, a unui muzeu anti-imaginar.”

Radu Cosaşu

EDITURA POLIROM

ISBN 973-681-758-X

www.polirom.ro